PA3407
A8M6

DIVISIONES
QUAE VULGO DICUNTUR
ARISTOTELEAE

PRAEFATUS EDIDIT
TESTIMONIISQUE INSTRUXIT

HERMANNUS MUTSCHMANN

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI · LIPSIAE MCMVI

PA
3404
.A8
M8

161236

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI

SIGOFREDO SUDHAUS
PAULO WENDLAND

S.

Praefatio.

Pars prima.

I. De divisionum traditarum origine atque indole introductio.

Diogenes Laertius in fine libri tertii vitarum philosophorum[1]) enumerat triginta duarum notionum variarum sed plerumque ad philosophiam spectantium divisiones, quas sine ullo ordine aut ratione proponit; quae, si verba prima et ultima recte interpretor, ex uno libello sumptae sunt, quem Laertius aut totum aut compilatum in opus suum transcribendum curavit, cuius hic fere videtur titulus fuisse: Platonis divisiones ab Aristotele enarratae. Porro in codice Marciano 257 sub titulo: *Διαιρέσεις Ἀριστοτέλους* 69 divisiones servatae sunt, quas Valentinus Rose in Aristotele quem dicit Pseudepigrapho[2]) publici iuris fecit. Quarum textus cum multo deterioris notae sit, tamen inter nonnulla inepta additamenta multas bonae frugis divisiones exhibet, quas apud Laertium non legimus, paucis quae apud illum exstant omissis. Manibus igitur tenemus duas recensiones unius divisionum corporis quamquam inter sese quam diversissimas. Quarum divisionum si formam respexeris, videbis eas philosophiae compendium quoddam scholarum in usum confectum efficere. Nam singulae divisiones ad unam stricte normam conformatae — praecipue in codice Marciano (cf. p. XXXIII) — et ad discipulorum quamvis brutorum intelligentiam ac-

1) III 80—109.
2) p. 677—695.

commodatae perfaciles sunt ad ediscendum. Qua re multi viri docti, inprimis Valentinus Rose, decepti iusto plus divisiones illas despexerunt, in quibus quamquam permultae ineptiae deprehenduntur, at tamen haud pauca vetustissimae doctrinae rudimenta latent. Quarum de auctore atque forma antiquissima et de variis quae per temporum decursum subierint fatis quaerere cum instituissem, operam me perditurum non esse putavi, si novam earum editionem pararem. In qua exornanda pro singulari divisionum nostrarum condicione paulum recedendum erat ab huius bibliothecae consuetudine, cum, quo melius viri docti ea uterentur, non solum textum, quoad fieri posset emendatissimum, reddendum, sed ea quoque, quae cum de toto corpore tum de singulis divisionibus mihi enucleasse videbar, praemittenda esse ducerem. Ad quae in textu lectorem passim relegavi et adscripsi singulis divisionibus locos Platonicos Aristotelicos posteriorum scriptorum, quibus divisiones illae vel repetuntur vel attinguntur. Atque leviores quoque similitudines attuli quae ad indolem divisionum illarum cognoscendam aliquid valere videbantur, sive quod temporis quo ortae sunt colorem depingunt, sive quod memoriam earum demonstrant. Omnes autem locos, praecipue notissimarum divisionum, addere supersedi. De ratione critica editionis velim inspicias alteram huius praefationis partem (p. XL sqq.).

Cum iam in opere essem, ecce prodiit Ernesti Hambruch dissertatio[1]), qua summa cum diligentia atque iudicio sagacissimo de divisionibus [64]—[69] et [37] codicis Marciani[2]), quae ad artem logicam spectant, disputavit. Non habeo quod addam, quo divisiones ab eo tractatas melius explanem, de quibus ad eum relegasse satis sit. Sed quamquam vir doctus promisit se opus incohatum perfecturum esse, tamen coeptis non destiti, cum

---

1) Logische Regeln der Platonischen Schule in der Aristotelischen Topik, Berolini (Programma gymnasii Ascanii) 1904

2) Numeros divisionum codicis Marciani semper uncis quadratis [ ] inclusi.

non meum ducerem rationes philosophas, quae divisionibus nostris insunt, enucleare atque explicare — haec enim est provincia Hambruchii —, sed id magis spectarem, cum ut textus quam emendatissimus evaderet, tum ut et origo et memoria singularum divisionum, quoad fieri posset, intellegeretur, ita ut historia quaedam textus nostri, qui auctus, interpolatus, male intellectus ideoque gravissimis mendis inquinatus formam suam per tempora non semel mutaverit, statueretur variaeque partes suis temporibus vel auctoribus attribuerentur; quam rem non ad ultimam quidem perfectionis speciem deductam, sed lineamentis tantum a me circumscriptam esse libenter fateor. At tamen non inutilia fore talia conamina spero iis, qui divisiones nostras diu ac sine ullo iure neglectas ad philosophiam veterum, in primis Platonis, Aristotelis, Peripateticorum cognoscendam adhibere voluerint.[1])

II. De Platone.

Proficiscendum est a Platone, quippe qui a Diogene Laertio διαιρέσεων illarum auctor perhibeatur, atque primum quaerendum est, quae fuerit eius artis dividendi doctrina ususque[2]), deinde quae divisionum nostrarum in scriptis eius exstent.

Scimus Platonis philosophiam initia cepisse a Socrate, cuius ingenio tantopere adulescentis animus devinctus est, ut diu magistri vestigia premeret. Prima igitur eius

---

1) Eorum qui de divisionibus nostris antea scripserunt, censuram egit Hambruchius l. l. p. 4.

2) In iis quae de Platonis vel Aristotelis doctrina a me dicentur, velim animadvertas, non id a me spectatum esse, ut philosophiae eorum partis conspectum conficerem, sed ea tantum a me allata esse quae editionis fines non nimis excederent. De Platonis et Aristotelis arte logica in primis consulas Zelleri Historiam Philosophorum Graec.; Lutoslawski, The origin and growth of Platos logic, Londini 1897 (Reissue 1905); H. Raeder, Platons philosophische Entwickelung, Lipsiae 1905; H. Maier, Syllogistik des Aristoteles, Tubing. 1896/1900.

scripta integra fere Socratica sapientia imbuta sunt. Sed iamiam deflexit ab ea via novasque quaerendi iniit rationes. Nam cum Socrates indole sua ad hominum mores vitaeque rationes perspiciendas ageretur, Platonis mens acutissima ad quaestiones mere logicas magis ferebatur. Et acceperat quidem a Socrate methodum illam, qua res variae uno nomine comprehenduntur — quam nunc abstractionem vocant logici —, quae est genuina Socratis inventio atque artis logicae initium.[1]) Sed ipse Plato huius quasi *ἀντίστροφον* methodum invenit: notionis unius in plures dividendae, quae apud nostrates analysis vel classificatio audit, quam artem una cum Socratica ratione dialecticam vocabat.[2]) Dividendi rationem quanti aestimaverit, e dialogis eius perspici potest[3]) nec non diserte se ipse eius artis fert inventorem.[4])

Non huius est operis totam illam methodum per omnia scripta Platonica persequi. Quam ab eo valde adamatam esse satis sit novisse. Omissis igitur, quae apud alios in-

---

1) Cf. etiam quae disputavit Lutoslawski l. l. p. 194—195.

2) Vide locum Phaedri palmarium p. X exscriptum. — Haec ars opponitur *ἐριστικῇ* Rep. V p. 454 A et Phileb. p. 17 A.

3) Nam utitur methodo illa ad maximas quaestiones dissolvendas velut Gorg. p. 500 D. Theaet. p. 181 C. Rep. IV p. 427 E sqq. IX 571 A. Phileb. 20 A. Polit. p. 285 AB p. 286 D e. a. Sophista et Politicus dialogi nihil fere aliud sunt atque divisionum enumerationes.

4) Soph. 267 D: *πόθεν οὖν ὄνομα ἑκατέρῳ τις αὐτῶν λήψεται πρέπον; ἢ δῆλον δὴ χαλεπὸν ὄν, διότι τῆς τῶν γενῶν κατ' εἴδη διαιρέσεως παλαιά τις, ὡς ἔοικεν, ἀργία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἀσύννους παρῆν, ὥστε μηδ' ἐπιχειρεῖν μηδένα διαιρεῖσθαι κτλ.* — At tamen initia eius artis iam apud Socratem Xenophontis deprehendas, qui in Mem. IV 2, 13 sqq. lepidissimum narrat exemplum disputationis Socraticae. Sed hic enumerantur tantum singula *δικαιοσύνης* vel *ἀδικίας ἔργα*, quae est inductio, non partes omnes iustitiae ponuntur, quae est deductio. Videmus autem sententias iam a Socrate quasi ad oculos demonstratas esse, quocum conferas quaeso, quae p. XXVIII sq. disputabimus.

venias[1]), ea tantum afferam quae notione digna mihi videntur.

Plato qui in Gorgia suo artem rhetoricam omnino respuerat, in Phaedro sententiam immutavit.[2]) Nam quamquam eam artem, quae tunc temporis a rhetoribus docebatur, non solum vanam et inutilem, sed etiam pessimam et nefariam ducebat, tamen concessit aliam esse artem veram, quae fundamento a philosophia iacto insisteret. Neque ipse eam artem excoluit[3]), sed principia eius tantum delineavit. Satis enim illi erat in Phaedro demonstrasse se rectiorem iuventutis erudiendae viam ac rationem nosse. Itaque pugna ei erat cum rhetoribus, qui illis temporibus maxima apud homines utebantur gratia et soli artium liberalium magistri habebantur. Quos ut loco depelleret — et aliis quibusdam de causis, quae hic nihil ad nos faciunt — Phaedrum conscripsit. Primum igitur protulit duas orationes, unam Lysiae oratoris genuinam, alteram ab ipso effictam, quas secundum praecepta vulgaris artis compositas meras nugas esse demonstrat. Sed non id solum ei praestandum erat, ut adversariorum artem refelleret, sed ut ipse suae artis *ἐπίδειξιν* proferret. Haec est tertia oratio, cui addidit commentationem quandam, qua rationem, qua ipse in schola utebatur, explicavit.

Quam si perlegeris, intelleges, quanti ille dividendi methodum fecerit.[4]) Nam cum primum vulgarem artem tractaverit (p. 259E—263B), ad veram artem veniens sic statim incipit: *οὐκοῦν τὸν μέλλοντα τέχνην ῥητορικὴν*

---

1) Vide in primis F. Lukas, Die Methode der Eintheilung bei Platon, Halis Saxon. 1888, qui novem dialogos Platonicos, quibus divisionis doctrina exhibetur enarravit.

2) Postea quoque de hac arte mitius iudicavit, velut in Theaeteto. (cf. Lutoslawski l. l. p. 381).

3) Quod postea a discipulo eius Aristotele factum est, cuius artem rhetoricam habemus (cf. p. XV).

4) Gorgiam ante Phaedrum a Platone scriptum esse, quam sententiam omnes fere nunc viri docti probant, ea quoque re mihi confirmari videtur, quod dividendi methodus tanto

μετιέναι πρῶτον μὲν δεῖ ταῦτα ὁδῷ διῃρῆσθαι, καὶ εἰληφέναι τινὰ χαρακτῆρα ἑκατέρου τοῦ εἴδους, ἐν ᾧ τε ἀνάγκη τὸ πλῆθος πλανᾶσθαι καὶ ἐν ᾧ μή. — Paulo post ἡ μανία dividitur (p. 265 A) in amentiam θείαν et ἀνθρωπίνην atque illius divinae quattuor afferuntur subdivisiones (p. 265 B). Hic quoque adicit laudationem methodi notiones dividendi, quam composuit cum methodo illa Socratica multas res uni nomini subiciendi.[1] Quae laudatio bis repetitur.[2] Nec non animae partes ut notae sint oratori ab eo postulatur[3]), quam notissimam divisionem[4]) in tertia oratione per Socratis personam metaphora bigarum usus protulerat.[5])

Sed ecce locus valde memorabilis. Dicit enim p. 266 B: τούτων δὴ ἔγωγε αὐτός τε ἐραστής, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέ-

---

cum ardore in Phaedro adhibita in Gorgia quamquam primo deprehenditur tamen incunabula nondum deposuit. Praeter p. 454 E, ubi δύο εἴδη πειθοῦς ponuntur, τὸ μὲν πίστιν παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ' ἐπιστήμην et p. 477 BC, ubi bonorum tabulae haud spernenda invenies tentamina (vide p. XXIX), locus insignis exstat p. 500 D: ἴσως οὖν βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι, διελομένους δὲ καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἔστι τούτω διττὼ τὼ βίω, σκέψασθαι τί τε διαφέρετον ἀλλήλοιν καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν (cf. Lutoslawski l. l. p. 214).

1) Vide p. VIII. p. 265 C—E: ἐμοὶ μὲν φαίνεται τὰ μὲν ἄλλα τῷ ὄντι παιδιᾷ πεπαῖσθαι· τούτων δέ τινων ἐκ τύχης ῥηθέντων δυοῖν εἰδοῖν, εἰ αὐτοῖν τὴν δύναμιν τέχνῃ λαβεῖν δύναιτό τις, οὐκ ἄχαρι. — τίνων δή; — εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῇ διεσπαρμένα ... τὸ πάλιν κατ' εἴδη δύνασθαι διατέμνειν κατ' ἄρθρα ᾗ πέφυκεν κτλ.

2) p. 273 E et p. 277 B.

3) p. 271 CD: ἐπειδὴ λόγου δύναμις τυγχάνει ψυχαγωγία οὖσα, τὸν μέλλοντα ῥητορικὸν ἔσεσθαι ἀνάγκη εἰδέναι ψυχὴ ὅσα εἴδη ἔχει.

4) Est inter nostras div. 12 [1].

5) p. 246 sqq. Atque id sane memorabile est, in orationis secundae dispositione rationem habitam esse bonorum divisionis (est inter nostras div. 1 [5]). Enumerantur enim mala quae amatus ab amatore accipiat: 238 D—239 C κατὰ διάνοιαν, 239 C—D κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, p. 239 D—240 A περὶ τὴν κτῆσιν.

σεων καὶ συναγωγῶν, ἵνα οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν. ἐάν τέ τιν' ἄλλον ἡγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκόθ' ὁρᾶν, τοῦτον διώκω „κατόπισθε μετ' ἴχνιον ὥστε θεοῖο". καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε, καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε διαλεκτικούς.[1]) Neminem esse puto qui neget his verbis ipsius Platonis institutionis rationem depingi.

Hic fortasse locus erit quaerendi, quidnam Plato in methodo illa, quam suam esse tam vehementer contendit, antiquioribus debeat. Etsi enim a Socrate philosophia eius initium cepit, ab aliis quoque non pauca eum mutuatum esse inter omnes constat. Pythagoreos, e quorum disciplina tam multa hausit, missos nunc facio, quamquam, si re vera Phaedrum scripsit, postquam ex Italia reversus Academiam condidit, illo tempore multa Pythagorea ab eo accepta esse verisimillimum est. De alia autem re firmius iudicare licet. Plato enim, cum tam vehementer in rhetores invehatur, eo ipso studio indicare mihi videtur, quantam eorum potentiam esse iudicet. Quibus adnumerandi vel potius iidem sunt sophistae, quorum quae fuerint de humanae intelligentiae incrementis merita, non semper innotuit, cum criminationes ab ipso Platone in eos coniectae hominum mentes occaecarent. E quorum doctrina, cum totius illius aetatis generis magistri essent, Plato quoque vel ignarus permulta sumpsit.

In legum libro X p. 888 E Plato dicit: *λέγουσί πού τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην*, quo ex loco intelligitur, tria illa: *φύσις, τύχη, τέχνη* iam ante Platonem causas omnium rerum quae fiunt habitas esse, quod multis et Platonis et aliorum eiusdem temporis scriptorum locis comprobatur.[2]) Adiecto autem

---

1) Cf. p. VIII².

2) Vide e. g. Gorg. Hel. 680, 25 B, ubi subintellegendum *τύχη, φύσις, τέχνη*, Epicharm. 284 K, Euenus fr. 9 B. Thrasym.

νόμῳ, qui tum *φύσει* tam saepe opponi solebat, evadit divisio nostra 18.[1])

Neque minus acriter illis temporibus de variis rei publicae formis et *λόγῳ* et *ἔργῳ* certabatur. Habemus autem in div. 3 [7] enumerationem quandam omnium illarum formarum, quas in systematis cuiusdam ordinem redigere postea et Plato et Aristoteles conati sunt. Sed apud Platonem quoque in Politico p. 291 D E divisio nostra exstat.

De legis divisione 7 [20] post Hirzelii curas disputare longum est.[2]) Sed divisiones *εὐνομίας* 25 [14] et *ἀνομίας* 26 [15], sicut ex Anaximenis loco quodam[3]) perspicitur, iam ante Platonem si minus exstitisse, at certe praetemptatae esse videntur. Quaestio enim erat, an leges mutare fas esset, an malae legi oboediendum esset, quid interesset inter legem scriptam et eam, quae moribus contineretur, quas res cum aliis eiusdem generis in iudiciis et in contione valde pertractatas esse docent *τόποι περὶ νόμων*, qui exstant apud Anaximenem p. 21, 14 sqq. Sp.-H. et apud Aristotelem in Rhet. I 15 p. 1375 a 25 sqq.[4])

Temporis quoque tripartitionem [19] valde usitatam esse in arte rhetorica ex Gorgiae Helena[5]) et Anaximene per-

---

ap. Dionys. Dem. 3. (vol. I. p 133, 6 Us.-Rad.) Agathon Frgmt. 6. 8 (cf. Wendland, Anaximenes p. 34[2]).

1) Quae vicem eius gerit in codice Marciano divisio [48] Aristotelis fuisse Eth. Nic. p. 1112 a 32 confirmatur, e quo loco Stob. Anthol. I. p. 87/8 W. suam fortasse hausit.

2) Hirzel *ἄγραφος νόμος* in commentariis quae dicuntur Abhandl. der Sächs. Gesellsch. der Wissensch. vol. 47 (phil.— hist. Cl. vol. 20) quocum cf. Praechter, Hierokles der Stoiker p. 42/43, et Wendland, Anaximenes p. 60[1] — Exstat haec divisio apud Anaximenem p. 13, 23 sqq. Sp.-H.

3) Anax. p. 89, 22 Sp.-H. *ἂν δ' ἡμῖν συμβαίνῃ [τὸ] παρὰ μοχθηροὺς δοκοῦντας εἶναι νόμους τὸ πρᾶγμα πεπρᾶχθαι, ῥητέον, ὡς οὐ νόμος, ἀλλ' ἀνομία τὸ τοιοῦτόν ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ νόμος ἐπὶ τῷ ὠφελεῖν τίθεται, οὗτος δὲ βλάπτει τὴν πόλιν.*

4) Cf. Isocr. VI 61. VII 39—42. XII 144.

5) p. 682 B qui locus mire concinit cum Arist. Parv. nat. p. 449 b 3 sqq. Cf. Isocr. Apophth. α 4 Bl.

spicitur.[1]) Aristoteles quoque cum alibi tum in Rhetorica saepius ea utitur, antiquiores fortasse secutus.[2])

Sequitur ipsius artis rhetoricae divisio 15 [17], quae apud Platonem in dialogis non invenitur. Sed Aristoteles sex *εἴδη* illa in Rhet. I 3 p 1358 b 6 sqq. enumerat, ubi ea in tria illa genera notissima comprehendit.[3]) Quae *εἴδη* Aristoteles a vulgari arte acceperat (nam sunt eadem atque Anaximenis in arte rhetorica p. 12, 15 Sp.-H., qui teste Quintiliano III 4, 9 septimum *τὸ ἐξεταστικὸν* e suo ingenio parum feliciter addidit).

Divisio [45] eadem apud Platonem non legitur, sed occurrit iam apud Anaximenem[4]) atque ab Aristotele in Eth. Nic. p. 1135 b 11 sqq. et in Rhet. p. 1374 b 6 sqq. agnoscitur, quam ipsam quoque, sicut div. 17 [43] et [44], e rhetorum officinis, praecipue ex iurisdictione originem duxisse puto.

Eadem est ratio divisionis [21], quae ab Aristotele in Eth. Nic. p. 1104 b 30 sqq. producitur. Qui ibi exhibentur agendi fines: *τὸ ἡδύ, τὸ συμφέρον, τὸ καλόν* sumpta

---

1) Vide e. g. p. 71, 7: *μετὰ δὲ τοῦτο ἀναγκαῖον ἡμᾶς ἐστιν ἢ τὰς προγεγενημένας πράξεις ἀπαγγέλλειν ἢ ἀναμιμνήσκειν, ἢ τὰς νῦν οὔσας μερίζοντας δηλοῦν, ἢ τὰς μελλούσας γενήσεσθαι προλέγειν* (cf. p. 45, 15. 77, 3. 15. 19 et alias saepe).

2) Vide e. g. Eth. Nic. IX 7 p. 1168 a 13. Rhet. I 3 p. 1358 b 2—8. I 11 p. 1370 a 32. — Fortasse divisio 29 [18] *συμβουλίας* vetustissimae artis rhetoricae rudimentum est.

3) Codex Marcianus quod quinque tantum species exhibeat, cum *ἀποτροπὴ* et *προτροπὴ* in unum (i. e. *ἡ συμβουλία*) contractae sint, forsitan miraberis. Sed — quod facile perspicitur — apud veteres duae deliberativi generis species minus accurate discernebantur quam ceterorum generum formae, ita ut apud ipsum Aristotelem quinque illas formas codicis Marc. uno loco ter legere possis (in Rhet. II p. 1396 a 8 sqq. cf. quoque Anaxim. p. 41, 21 Sp.-H.).

4) p. 33, 1 Sp.-H. *ἀδικίαν δὲ καὶ ἁμάρτημα καὶ ἀτυχίαν ὧδε διόριζε· τὸ μὲν ἐκ προνοίας κακόν τι ποιεῖν, ἀδικίαν τίθει . . . τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν . . . ἁμαρτίαν εἶναι φατέον. τὸ δὲ μὴ δι' ἑαυτόν . . . ἀτυχίαν τίθει κτλ.* — Cf. Gorg. Hel. p. 683 B. Thuc. saepissime — Ipse Plato in Legibus ad nostram divisionem alludit p. 863 C: *ἄγνοιαν λέγων ἄν τις τῶν ἁμαρτημάτων αἰτίαν οὐκ ἂν ψεύδοιτο.*

sunt ex illius temporis vulgari arte rhetorica. Leguntur e. g. composita cum multis aliis, quae a posterioribus *τὰ τελικὰ κεφάλαια* appellabantur, in Anaximenis arte rhetorica p. 13, 10 sqq. Sp.-H.[1])

De virtutis divisione pauca hic proferre liceat. Nam quadripartitio illa, quam inter nostras divisiones legimus — est autem 13 [2] — genuina Platonis est. Sed non semper ille de virtute ita iudicavit, qui in Protagora p. 329 B sqq. quinque eius partes agnoverat, cum quattuor illis notissimis *ὁσιότητα* adderet.[2]) Quae divisio vulgaris videtur fuisse — et erat mehercle magnus virtutis usus in encomio illis temporibus tam celebrato —, nam eadem legitur in Xenophontis Agesilao et Isocratis Euagora.[3]) Postea autem Plato quadripartitionem semper adhibuit, quam ab eo ideo acceptam esse puto, quod tam apte in animae tripartitionem quadraret, ita ut pietas ei velut molestum aliquod membrum resecandum esset. Quod quomodo factum sit, docet divisio 4 [4], ubi inter tres iustitiae partes pietas quoque enumeratur, docent in dialogis eius certissima indicia, dico locos duos, Gorg. p. 507 B et Euthyphr. p. 12 E.[4])

Itaque haud parvus est numerus divisionum earum, quae iam ante Platonem circumferebantur, ita ut quaeratur, quasnam earum Plato receperit; quam ad quaestionem dissolvendam nihil aliud facere possumus nisi dialogos eius sedulo perscrutari.[5]) Sed caveas, ne omnes

---

1) Animadvertas velim verba quae sequuntur p. 13, 20 sq.: *ὧν μὲν οὖν ὀρέγεσθαι δεῖ τοὺς προτρέποντας καὶ ἀποτρέποντας, ταῦτά* (scil.: *τὰ τ. κεφ.*) *ἐστιν.*

2) De virtutum divisione Platonica nunc consulas Raederum l. l. passim. (Quaeras velim locos in indicibus.)

3) Xen. Ages. c. 3—6 (3, 5 *εὐσέβεια*, 4, 1 *δικαιοσύνη*, 5, 7 *σωφροσύνη*, 6, 1 *ἀνδρεία*, 6, 4 *σοφία*) et Isocr. Euag. 22—26 (22 *σωφροσύνη*, 23 *ἀνδρία, σοφία, δικαιοσύνη*, 26 *ὁσίως καὶ δικαίως*).

4) Quos locos in editione attuli. Quibus id quoque probatur Gorgiam post Protagoram, Euthyphronem post Gorgiam scriptum esse (cf. Raeder l. l. p. 81).

5) Vide p. VII.

quae ibi non inveniuntur divisiones, a Platone alienas fuisse putes.[1]) Divisiones illae plerumque e rhetoriac sumptae sunt, qua de arte Plato mitius quam primo solebat cogitare didicit[2]) Itaque quamquam nullum eius systema scriptum reliquit — quod si voluisset, ab artificiosa dialogorum compositione, quam amabat, ad ieiunius scribendi genus se convertere debebat — tamen in schola fortasse de hac materia copiosius disceptabat, sicut postea a discipulo eius Aristotele factum est.[3])

Ab arte rhetorica ad eos nos convertamus, qui cum ea illis temporibus artissimis vinculis coniungebantur, sophistas dico, quibus sua restituere nostrae demum aetatis homines coeperunt. Inter quos Prodicus est, cuius *διαίρεσιν ὀνομάτων* haud ita spernendam esse sicut Plato ostentat, iam Ludovicus Spengel optime demonstravit.[4]) Lugendum autem est, quod omnia fere quae de vita et doctrina eius narrantur, in ipsius Platonis scriptis exstant.[5]) Socratem eum audivisse Charm. p. 163 D et Cratyl. p. 384 B exhibetur. In Protagore p. 337 non sine ironia quadam depingitur, fortasse quod — sicut saepissime viris quamvis doctis accidere assolet — inventionem suam i. e. *διαιρέσεις ὀνομάτων* in sermone usque ad nauseam iactaret. Sed Plato artis etymologicae usum numquam perspexit, et multa a Prodico, si voluisset, discere potuit. Invitum autem et ignarum eum ab illo multa accepisse ideo puto, quod Prodici doctrina illis temporibus iam in communem usum abiit, sicut Spengelius demonstravit, qui vestigia illius in Thucydide perspicua patefecit.[6]) Aristoteles in Top. p. 112 b 22 *διαίρεσιν ἡδονῆς* a Prodico inventam affert,

---

1) Quod acute monet etiam Hambruchius l. l. p. 5.
2) Vide p. IX.
3) Cf. Lutoslawski l. l. p. 344.
4) Artium scriptores, Stuttgartiae 1828, p. 46 sqq.
5) Locos congessit Mart. Schanz, Beiträge zur vorsokrat. Philos. aus Plato I. Heft, Götting. 1867, p. 151 sqq.
6) l. l. p. 53 sq.

ad quam Plato in Protagora p. 358 A alludit.[1]) De differentia quam inter *ποίησιν* et *πρᾶξιν* statuit, infra agemus.[2])

Sed quamquam omnia illa iam ante Platonem excogitata erant, ipsam dividendi methodum ille invenit. Quam primum, sicut in Phaedro, ita exercebat, ut singulas notionis cuiusdam partes, prout res ferebat, enumeraret; postea autem ad severiorem illam et accuratiorem rationem bipartitionis continuae progressus est, quam in Sophista et Politico adhibet. Sed haec iam ad logicos pertinent, nos autem ad propositum revertamur.

Scimus igitur divisiones in Academia valde usitatas esse; quam ad confirmandam sententiam arcessere possumus locum quendam Epicratis poetae comici quem Athenaeus p. 59 D servavit.[3]) Dicit enim:

τί Πλάτων
καὶ Σπεύσιππος καὶ Μενέδημος;
πρὸς τίσι νυνὶ διατρίβουσιν;
ποία φροντίς, ποῖος δὲ λόγος
διερευνᾶται παρὰ τούτοισιν;
τάδε μοι πινυτῶς, εἴ τι κατειδὼς
ἥκεις, λέξον, πρὸς Γᾶς . . . .
B: ἀλλ' οἶδα λέγειν περὶ τῶνδε σαφῶς.
Παναθηναίοις γὰρ ἰδὼν ἀγέλην
μειρακίων . . . .
ἐν γυμνασίοις Ἀκαδημείας
ἤκουσα λόγων ἀφάτων, ἀτόπων.
περὶ γὰρ φύσεως ἀφοριζόμενοι
διεχώριζον ζῴων τε βίον
δένδρων τε φύσιν λαχάνων τε γένη.
κᾆτ' ἐν τούτοις τὴν κολοκύντην
ἐξήταζον τίνος ἐστὶ γένους
. . . .
οἱ δὲ διῄρουν.

1) Cf. quoque Xen. Mem. II 1, 24.
2) Vide p. XXIII.
3) Cf. Wilamowitz, Philol. Unters. IV p. 283 [15]

Quae cum ita sint, veri simillimum est divisiones illas, quas una cum discipulis enucleaverat Plato, si minus ab ipso, at certe a discipulis enotatas esse; quae *ὑπομνήματα* in Academia circumlata esse fingere licet. Neque prorsus a vero abhorret, immo ad certitudinis speciem accedit, Aristotelem, qui undique veterum sententias collegit, tales divisiones Platonicas suum in usum composuisse. Quae suspicio et a Laertio Diogene et altero testimonio confirmatur. Nam videmus in indice scriptorum Aristotelicorum, qui vulgo dicitur Ptolemaei philosophi[1]), librum laudari, cuius est titulus: *Πλάτωνος διαίρεσις* ϛ[2]), ubi *διαιρέσεις* legendum esse consentaneum est. Itaque, si vera est virorum doctorum coniectura, qui Andronicum huiusce indicis auctorem sive fontem fuisse putant, talis liber ab Andronico inter opera Aristotelica inventus et enumeratus est.

In ipsis Aristotelis libris qui aetatem tulerunt, tres inveniuntur loci, quibus *διαιρέσεις* Platonis laudantur. Sunt hi: de part. anim. 642 b 10: *ἔτι δὲ προσήκει μὴ διασπᾶν ἕκαστον γένος, οἷον τοὺς ὄρνιθας τοὺς μὲν ἐν τῇδε, τοὺς δ' ἐν ἄλλῃ διαιρέσει, καθάπερ ἔχουσιν αἱ γεγραμμέναι διαιρέσεις· ἐκεῖ γὰρ τοὺς μὲν μετὰ τῶν ἐνύδρων συμβαίνει διῃρῆσθαι, τοὺς δ' ἐν ἄλλῳ γένει* — de gen. et corr. II 3 p. 330 b 15: *ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ τρία* (i. e. elementa) *λέγοντες, καθάπερ Πλάτων ἐν ταῖς διαιρέσεσιν.* — Met. IV 11 p. 1019 a 1: *τὰ μὲν δὴ οὕτω λέγεται πρότερα καὶ ὕστερα, τὰ δὲ κατὰ φύσιν καὶ οὐσίαν, ὅσα ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ ἄλλων, ἐκεῖνα δὲ ἄνευ ἐκείνων μή· ᾗ διαιρέσει ἐχρήσατο Πλάτων.* Quibus locis excepto tertio Sophistam et Politicum dialogos spectari putat Guilelmus Christ[3]), cui assensus est Fridericus Blass.[4]) Et revera dubitari potest, an voce *αἱ γεγραμμέναι διαιρέσεις* dialogi illi appellentur

---

1) Vide Aristot. Fragm. coll. Valentinus Rose, Lipsiae 1886, p. 18 sqq.

2) Est apud Roseum l. l. p. 20 sub numero 52.

3) Platonische Studien in Commentariis Acad. Bavar. Class. Philos.—philol. vol. XVII p. 484 sqq.

4) Apophoreton Berol. 1903 p. 64.

comparatis locis quos Christius attulit. Quod si statuas, tamen ἀγράφους quoque διαιρέσεις exstitisse hoc ipso loco evincitur, quae, ut nostrae divisiones, inter ὑπομνήματα aut ipsius scriptoris aut scholae in usum confecta haberentur.[1]). Alter autem locus (p. 330 b 15) ad dialogos illos non alludere mihi quidem videtur. Et facile fieri poterat, ut Plato divisiones in Sophista exhibitas inter διαιρέσεων suarum collectionem referret, quam ab Aristotele spectari equidem puto. Sed utcumque res se habet, divisionum Platonicarum corpus iam Aristotelis temporibus exstitisse pro certo habeo.[2])

Sed aliud quoque indicibus Aristotelicis docemur. Enumerantur enim libri Aristotelici[3]):

1. διαιρέσεις 17 libri (Diog. Laert. no. 42)
   περὶ διαιρέσεων 17 libri (Hesych. no. 41)
   διαιρέσεις 26 libri (Ptol. no. 52)
2. διαιρετικόν α (Diog. Laert. no. 62)
   διαιρετικῶν α (Diog. Laert. no. 43. Hesych. no. 42)
   fortasse: διαιρετικόν 6 libri (Ptol. no. 54).

Videmus igitur eis temporibus, quibus indices illi componebantur, ingentem molem divisionum sub Aristotelis nomine circumlatam esse. Sed etiam Theophrasti[4]) Peripatetici et Speusippi[5]) Xenocratisque[6]) Academicorum

---

1) Cf. τὰ ἄγραφα δόγματα Phys. p. 209 b 15. Eandem fere condicionem esse puto definitionum (ὅροι) sub Platonis nomine traditarum (III p. 411 sqq. St.), quae item dignae mihi videntur, in quas simili modo inquiratur. Fortasse Speusippo adscribendi sunt, nam titulus ὅροι Σπευσίππου τοῦ Πλάτωνος in codice φ Bekkeri manu quidem recentiore exaratus legitur (cf. Diog. Laert. IV, 5, ubi ὅροι ut liber Speusippi in catalogo eius scriptorum afferuntur). Aliorum ὑπομνημάτων titulos paene innumerabiles enotatos invenies in indicibus librorum Aristotelicorum (cf. p. XXXV[4]).

2) Hanc de divisionibus quaestionem Christius movit, cum de epistula XIII Platonis disputaret. De hac re vide p. XXXV sq.

3) Laudantur loci secundum Rosei editionem Teubnerianam.

4) Diog. Laert. IV 46: διαιρέσεις α΄ β΄

5) Diog. Laert. IV 5: διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις.

6) Diog. Laert. IV 13: διαιρέσεις η΄.

laudantur divisionum collectiones. Videtur igitur inde a Platone in Academia et apud Peripateticos ars dividendi exercitata esse. Atque mihi quidem videntur omnia illa *ὑπομνήματα* tali modo nata esse, ut sui quisque magistri divisiones primum enotaret, tum augeret vel, prout videretur, immutaret. Et tot librorum ruinas manibus tenemus divisiones nostras. Quaerendum igitur est, singulae cui auctori tribuendae sint; quod opus ab Hambruchio feliciter incohatum nunc continuare conabor. Qua in re demonstranda temporum in primis rationem habebo.[1])

In dialogis Platonicis, qui primi adeundi sunt, repperi inter multas alias novem divisiones, quae inter nostras quoque leguntur. Sunt autem divisiones 1 [5], 3 [7], 7 [20], 12 [1], 13 [2], 24 [55], 32 [67], [3], [28]. Tum divisiones [12] et [39] Platoni attribuendae essent, nisi additamentis quibusdam auctae essent. Eadem fere est ratio divisionis 22 [53]. Quae cum nonnullis locis Platonicis apte concinit, nisi quod primum artium genus: *αἱ παρασκευαστικαὶ* apud Platonem non inveniuntur. Sed conferas velim locum insignem Politici p. 287 D — 289 B, ubi septem artium genera afferuntur, quae est enumeratio potius quam divisio vera.[2]) Sed ecce in fine alteram dispositionem enumerationis ut meliorem obiter perstringit, cum dicit (p. 289 AB): *ἦν γὰρ δικαιότατα μὲν ἂν τεθὲν κατ' ἀρχὰς τὸ πρωτογενὲς εἶδος* (quod in prima divisione sexto i. e. paenultimo loco posuerat), *μετὰ δὲ τοῦτο ὄργανον, ἀγγεῖον, ὄχημα, πρόβλημα, παίγνιον, θρέμμα.* Quod autem dicit *τὸ πρωτογενὲς εἶδος* vel *κτῆμα* (i. e. materia rudis), ab ipso p. 288 D ita definitum erat[3]): *χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ*

---

1) In iis quae sequuntur singulas divisiones eis attribui, apud quos diserte afferuntur, reconditiora neglegens, quae eis qui veterum philosophiam explicare student investiganda reliqui. Ceterum censeo ipsos locos in editione exscriptos optimum commentarium efficere.

2) Dicit enim ipse p. 289 B non totam artis notionem illis circumscriptam esse.

3) Conferas quaeso textum divisionis nostrae! — Hunc

πάνθ᾽ ὁπόσα μεταλλεύεται καὶ ὅσα δρυοτομικὴ καὶ κουρὰ σύμπασα τέμνουσα παρέχει τεκτονικῇ καὶ πλεκτικῇ· .. .. ἓν δὲ αὐτὸ προσαγορεύομεν πᾶν τὸ πρωτογενὲς ἀνθρώποις κτῆμα κτλ. — In nostra quoque divisione pars una adiecta est, sed neque caret sensu talis adiectio neque a sententia ipsius Platonis plane abhorret. Nam disposuit ille quisquis fuit, artes secundum dignitatem et temporis singula spatia, quibus exercerentur, cum eas πρώτας, δευτέρας, τρίτας diceret, cuius rei habebat multa apud ipsum Platonem exempla[1]), quibus docebatur, si nominibus res non plane distingui possent, numeris utendum esse.

Divisio 11 [62] videtur ex Hippiae maioris loco quodam valde inscite consuta esse[2]), divisio [50] ex Hippia minore originem duxisse.

III. De Aristotele.

Quantopere Aristoteles magistri methodum notiones dividendi adhibuerit, e divisionibus Platonicis quae apud eum exstant cognoscere possumus.[3]) Peripatetici quoque notum est quantopere dividendi rationem adamaverint.[4])

---

locum ea quoque de causa insignem puto, quod eo doceamur, quomodo divisiones Platonis natae sint, quas non temere confictas, sed plurima cogitatione elaboratas esse intellegimus. Et mihi quidem videtur nostra divisio 22 [53] tantopere alteram Platonis superare, quantopere haec illam primam superat.

1) Cf. e. g. Legg. V p. 744 C: τούτων χάριν τέτταρα μεγέθει τῆς οὐσίας τιμήματα ποιεῖσθαι χρεών, πρώτους καὶ δευτέρους καὶ τρίτους καὶ τετάρτους, ἤ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμασιν κτλ. (cf. III p. 697 B; V 739 A). Vide p. VIII[4] locum Sophistae, ubi inopiam verborum luget Plato (cf. Arist. Eth. Nic. II 7 p. 1107 b 2: πολλὰ δ᾽ ἐστὶν ἀνώνυμα. — Vahlen ad Poet. p. 90).

2) Sed cf. p. XXIV primam divisionem τοῦ ἀγαθοῦ.

3) Sunt novem divisionum supra p. XIX memoratarum 1 [5], 3 [7], 7 [20], 12 [1], [3].

4) Hoc docet e. g. Andronici Peripatetici libellus περὶ διαιρέσεως, quem Boethius latine reddidit (excussum invenies in Mignei cursus patrologiae vol. LXIV), cuius est initium: ‘Quam magnos studiosis afferat fructus scientia dividendi, quamque

Sed non tanti eam, in logica quidem arte, quanti Plato fecit Aristoteles, cum *ὁρισμὸν* divisioni praeferret.[1]) Sed in eis scriptis, quae a reconditiore doctrina remota sunt, velut in Ethicis et in Arte Rhetorica, multus in eis est. Mirum quoque videtur, quod octo locis Aristotelicis, qui diserte ad eius *ἐξωτερικοὺς λόγους* spectant[2]), quinquies divisionum aut mentio fiat aut ratio habeatur. Sunt autem loci hi:

Eth. Nic. I 13 p. 1102 a 26: *λέγεται δὲ περὶ αὐτῆς* (scil. *ψυχῆς* vide div. 12 [1]) *καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις ἀρκούντως ἔνια, καὶ χρηστέον αὐτοῖς· οἷον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι, τὸ δὲ λόγον ἔχον.*

Eth. Nic. VI 4 p. 1140 a 1: *τοῦ δ' ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν ἔστι τι καὶ ποιητὸν καὶ πρακτόν, ἕτερον δ' εστὶ ποίησις καὶ πρᾶξις* (vide div. 5 [8])*· πιστεύομεν δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις.*

Polit. III 6 p. 1278 b 30: *ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς ἀρχῆς τοὺς λεγομένους τρόπους ῥᾴδιον διελεῖν·* (vide div. 14 [63]) *καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις διοριζόμεθα περὶ αὐτῶν πολλάκις.*

Polit. VII 1 p. 1323 a 21: *νομίσαντας οὖν ἱκανῶς πολλὰ λέγεσθαι καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις περὶ τῆς ἀρίστης ζωῆς, καὶ νῦν χρηστέον αὐτοῖς. ὡς ἀληθῶς γὰρ πρός γε μίαν διαίρεσιν οὐδεὶς ἀμφισβητήσειεν ἂν ὡς οὐ τριῶν οὐσῶν μερίδων, τῶν τε ἐκτὸς καὶ τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ* (vide div. 1 [5]), *πάντα ταῦτα ὑπάρχειν τοῖς μακαρίοις δεῖ.*

Eth. Eud. II 1 p. 1218 b 32: *πάντα δὴ τἀγαθὰ ἢ ἐκτὸς*

---

apud Peripateticam disciplinam semper haec fuerit in honore notitia, docet etc.' cf. quae p. XXVII sq. dicuntur.

1) V. Analytica prior. I 31 p. 46 a 31 sqq. (cf. Alexandri et Philoponi adnotationes in Comm. in Arist. II 1 p. 333, 10 sqq. XIII 2 p. 306, 31 sqq.) De dividendi ratione Aristotelica vide Trendelenburgium in comment. ad libr. de an. p. 198 sqq. et in Element. logices Aristoteleae § 59, p. 18 editionis nonae (Berolini 1892).

2) De his cf. Hermanni Diels commentationem: Die exoter. Reden des Aristoteles, SAB 1883 p. 477 sqq.

ἢ ἐν ψυχῇ, καὶ τούτων αἱρετώτερα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ (vide div. 1 [5]), καθάπερ διαιρούμεθα καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις.

Aristoteles quatenus magistri vestigia secutus sit, quid de suo addiderit, non facile diiudicari potest. Sed non id eum in primis egisse puto, cum divisiones illas colligeret, ut doctrinam Platonicam accurate redderet, tamquam historiae philosophiae scribendae operam daret — sicut discipulus eius Theophrastus postea fecit, cum φυσικῶν δόξας componeret —, quam ut ipse divisionibus illis tamquam brevi philosophiae suae compendio in scholis uteretur.[1]) Sed sicut divisiones magistri immutavit, alias addidit, ita ipsius quoque ὑπομνήματα a posterioribus, prout videretur, immutata aucta interpolata sunt.

Iam in duabus divisionibus quas supra Platonicas exhibui, mira quaedam deprehenduntur. In divisione 1 [5], ubi ut tertiam partem bonorum τὰ ἐκτός legimus, Plato semper habet τὰ χρήματα[2]) vel simile quiddam, et quae in divisione 12 [1] legitur vox τὸ θυμικόν nusquam a Platone adhibetur, qui plerumque habet τὸ θυμοειδές, quod apud Aristotelem quoque plerumque exstat.[3]) At tamen τὰ ἐκτός semper apud Aristotelem invenimus[4]) et τὸ θυμικόν bis ab eo usurpatur.[5]) Num ipse Aristoteles terminorum illorum inventor fuerit, dubitari potest; nam fieri poterat, ut iam ab Academicis veteribus — ne dicam ab ipso Platone —, e. g. a Speusippo vel Xenocrate po-

1) Ad haec cf. quae egregie disputaverunt Hambruchius l. l. p. 32 sq. et Hermannus Diels: Über das 3. Buch der Aristot. Rhet., AAB 1886 p. 13 sqq., id. in Arch. f. Gesch. d. Phil. I p. 494 sqq.

2) Quod iam annotavit Olympiod. ad. Phaed. p. 66 C.

3) Cf. Lutoslawski l. l. p. 279. 337.

4) Vide e. g. Eth. Nic. p. 1099 a 31. 1153 b 18. 1169 b 10 et saepe alias. — Voces σῶμα — χρῆμα saepe apud Graecos opponebantur (v. e. gr. Thuc. I 85, 1. 121, 3. 141, 5. II 53, 2. VIII 45, 4. Anax. p. 27, 15—17 Sp.-H.) a quibus Plato invitus pendet. Is autem, qui terminum τὰ ἐκτός posuit, melius illam speciem bonorum denominavit, quippe qua φίλοι, εὐδοξία, alia comprehenderentur, quae non ita bene χρήματα appellaveris.

5) De an. p. 432 a 25 et 433 b 4.

nerentur, quos Aristoteles secutus esse potest. Equidem nova illa Aristoteli tribuere malim.

Quod ut faciam, movet me divisio 5 [8]. Quae ad locum quendam Politici Platonis (p. 258 E) referenda videtur, ubi unam artem esse *πρακτικήν*, alteram *γνωστικὴν* asseritur, neque dubium est, quin *ἡ γνωστικὴ* eadem sit atque *ἡ θεωρητική*, quae vox quamquam apud Platonem non invenitur, tamen apud Aristotelem saepissime occurrit. Totam autem divisionem Aristoteles agnoscit. Immutata igitur sunt hic quoque, ut iam supra adnotavimus, verba Platonica a posterioribus, hic quoque immutationem illam apud Aristotelem primum deprehendimus, cuius eum auctorem fuisse equidem affirmaverim. Unde tertium illud genus i. e. ars *ποιητικὴ* natum sit, e loco quodam Charmidis perspicitur, ubi *ποίησιν* inter et *πρᾶξιν* differentia quaedam statuitur, quae ad Prodicum etymologiae artis inventorem refertur.[1])

Computatis igitur omnibus quae adhuc dicta sunt, videmus divisiones Platonicas ab Aristotele non tantum enotatas, sed etiam auctas et ad ipsius doctrinam conformatas esse. Qua de re divisiones illae *διαιρέσεις Ἀριστοτέλους* appellabantur, ita ut titulus *Πλάτωνος διαιρέσεις* paulatim evanesceret, quem soli Laertius Diogenes et una catalogorum nota servaverunt.

Divisionem [21] apud Aristotelem quoque legimus, et divisio [19] Aristotelica esse videtur.[2]) Divisio 27 [23] teste Simplicio in libro *περὶ ἀντικειμένων* exstabat. Divisio 25 [14] concinit cum Pol. p. 1294 a 3 dubitarique potest, utrum iam ante eum exstiterit[3]), an aut ipse eam confecerit aut discipulus aliquis magistri vestigia secutus.

Divisio [42] ad locum quendam Topicorum prope accedit, et habemus testimonium Laertii Diogenis, quo suspicio excitatur ab ipso Aristotele nostram divisionem pro-

---

1) Cf. locos ad divisionem 5 [8] exscriptos et Arist. Eth. Nic. p. 1140 a 1, quem locum p. XXI attuli.
2) Vide supra p. XII et XIII.
3) Cf. p. XII.

positam esse. Sed fieri etiam poterat, ut e Peripateticorum veterum scholis flueret, de quibus mox videndum erit.

Alexander Aphrodisiensis in commentario ad Aristotelis Topica scripto haec adnotat[1]): *ἔτι τὸ κάλλιον καθ' αὑτὸ καὶ τιμιώτερον καὶ ἐπαινώτερον: κοινότερον τοῖς ὀνόμασιν νῦν χρῆται τῷ τε καλλίονι καὶ τιμιωτέρῳ καὶ τῷ ἐπαινετωτέρῳ, ἐν μὲν γὰρ τῇ τῶν ἀγαθῶν διαιρέσει τίμια μὲν τῶν ἀγαθῶν εἶπεν εἶναι τὰ ἀρχικώτερα, ὡς θεοὺς γονεῖς εὐδαιμονίαν, καλὰ δὲ καὶ ἐπαινετὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κατ' αὐτὰς ἐνεργείας, δυνάμεις δὲ οἷς ἔνεστιν εὖ καὶ κακῶς χρῆσθαι, ὠφέλιμα δὲ τὰ τούτων ποιητικὰ τῶν αὐτῶν καὶ εἰς ταῦτα συντελοῦντα. κτλ.* Quem locum Valentinus Rose inter Aristotelis fragmenta posuit et divisionibus adnumeravit[2]) cum adscriberet: cf. magna moral. 1, 2. Sed hic ipse quem laudat locus mihi graves dubitationes movet, ne ex eo Alexander sua repetiverit pauca de suo addens. Nam in Magn. Mor. cap. II—III (p. 1183 b 19—1184 b 21) quattuor *διαιρέσεις τοῦ ἀγαθοῦ* velut *τῶν ἀγαθῶν* adferuntur, ita ut hunc locum Alexander *τὴν τῶν ἀγαθῶν διαίρεσιν* perbene appellare posset. Similis collectio exstat apud Stob. in Anthol. II p. 134, 7 sqq. W.-H. sub titulo *ποσαχῶς λέγεται τὸ ἀγαθόν* (vide p. XXVIII[1]). Divisiones illas, quarum prima fortasse ab Alexandro respiciebatur, iam proponam[3]):

Magn. Mor. I 2 p. 1183 b 19 sqq.:

ἐπεὶ δ' ὑπὲρ τούτων διώρισται, πειραθῶμεν λέγειν τἀγαθὸν ποσαχῶς λέγεται. — Sequitur

Prima divisio (b 20—37) = Stob. p. 134, 20

ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια, τὰ δ' ἐπαινετά, τὰ δὲ δυνάμεις. τὸ δὲ τίμιον λέγω τὸ τοιοῦτον, τὸ θεῖον, τὸ βέλτιον, οἷον ψυχή, νοῦς, τὸ ἀρχαιότερον[4]), *ἡ ἀρχή, τὰ*

---

1) Alexandri locum reddo secundum vol. II 2 p. 242, 1 sqq. editionis Academiae Berolinensis (ed. Wallies).

2) p. 106. Est fragm. 113.

3) Animadvertas velim, quam similes sint nostris divisionibus et dictione et dispositione.

4) Fort. *ἀρχικώτερον*?

τοιαῦτα· . . . . τὰ δ' ἐπαινετὰ οἷον ἀρεταί· ἀπὸ γὰρ τῶν κατ' αὐτὰς πράξεων ὁ ἔπαινος γίνεται. τὰ δὲ δυνάμεις, οἷον ἀρχὴ πλοῦτος ἰσχὺς κάλλος· τούτοις γὰρ καὶ ὁ σπουδαῖος εὖ ἂν δύναιτο χρήσασθαι καὶ ὁ φαῦλος κακῶς, διὸ δυνάμεις τὰ τοιαῦτα καλοῦνται ἀγαθά . . . . λοιπὸν δὲ καὶ τέταρτον τῶν ἀγαθῶν τὸ σωστικὸν καὶ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, οἷον γυμνάσια[1]) ὑγιείας καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον.

Secunda divisio (b 37—1184 a 3) = Stob. p. 135, 17

ἀλλ' ἔτι καὶ ἄλλην ἔχει τἀγαθὰ διαίρεσιν, οἷόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν πάντη καὶ πάντως αἱρετά, τὰ δ' οὔ. οἷον ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ καὶ πάντη καὶ πάντως αἱρεταί, ἰσχὺς δὲ καὶ πλοῦτος καὶ δύναμις καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε πάντη οὔτε πάντως.

Tertia divisio (a 3—38) = Stob. p. 135, 11

τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μέν ἐστι τέλη, τὰ δ' οὐ τέλη, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια τέλος, τὰ δὲ τῆς ὑγιείας ἕνεκεν οὐ τέλη . . . .

Quarta divisio (1184 b 1—5)[2]) = Stob. p. 136, 9

μετὰ τοίνυν τοῦτο ἔχει τἀγαθὰ καὶ ἄλλην διαίρεσιν. ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί, τὰ δ' ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια κάλλος, τὰ δ' ἐκτός, ⟨οἷον⟩[3]) πλοῦτος ἀρχὴ τιμὴ ἤ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων. τούτων δὲ τὰ ἐν ψυχῇ βέλτιστα κτλ.

Quae divisiones fortasse e corpore quodam divisionum Aristotelicarum a Peripateticis illis, qui Magna Moralia confecerunt, translatae sunt — quod uberiore illa collectione, quae apud Stobaeum exstat, confirmari videtur —, ita ut fingere liceat, Alexandrum suam divisionem ex eodem corpore sumpsisse. Fortasse autem ex ipsis Magnis Moralibus ille sua deprompsit, qua de re nihil certi affirmari potest.

Divisiones Platonicae quo tempore ab Aristotele enotatae sint, meo quidem iudicio non solum statui non

1) Cf. div. 23 [36].
2) Est inter nostras div. 1 [5].
3) Addere malim cum P²

potest, sed ne conicere quidem licet. Nam cum desideremus divisiones vere Aristotelicas, velut vitarum genera (cf. e. g. Eth. Nic. p. 1095 b 17 sqq.), aliae autem, quamquam sunt genuinae Platonis divisiones, velut animae (12 [1]), τῶν ὄντων (32 [67]), adversis tamen frontibus pugnent cum sententiis ab ipso Aristotele in pragmatiis exhibitis, putes forsitan divisiones nostras ab Aristotele adulescentulo, cum iam in Academia versabatur, conscriptas esse. Contra quae dici potest non paucas divisiones — ut supra vidimus — plus Aristotelem quam Platonem sapere. Et scimus, quam diversi sint Aristotelis libri, in quibus suam ipsius doctrinam reconditiorem expressit, ab eis, quos — velut Ethica et Artem Rhetoricam — ad communem sensum et popularem intelligentiam accommodavit, in quibus philosophorum qui ante eum fuerunt et communes hominum sententias protulit. Quae cum ita sint, nihil de tempore, quo divisiones illae ab Aristotele conscriptae sint, affirmaverim.

Restat, ut de uno divisionum genere nonnulla proferam. Nam praeter divisionem 5 [8], quam Aristotelis esse verissimis testimoniis comprobatur [1]), divisiones 8 [16], [34], [37], [42] omnes ad artium, scientiarum, philosophiae connexum et partitionem spectant. Et mihi quidem apte cum Aristotelis vel etiam Platonis sententiis congruere videntur, quippe qui nondum de singulis artium et scientiarum generibus finibus virtutibus satis firmum iudicium tulerint neque philosophiae singulas partes accurate distinxerint. Quamquam Platonis dialogis passim fere docemur, quantopere ille elaboraverit, ut artium et scientiarum orbem quendam conficeret, ubi suus cuique locus esset, tamen ut in re tam nova tamque inculta non semper sibi constitit et notiones saepe confudit. [2]) Notum

1) Vide p. XXIII.

2) E. g. ipsis vocibus: τέχνη et ἐπιστήμη tam promiscue utitur, ut nullam plerumque inter eas discrimen ab eo statutum esse sumamus (vide e. g. Charmid. 165 E et Lutoslawski p. 285). Simili modo eadem divisio (22 [53]) a Dio-

quoque est, quam non Aristoteles in philosophiae partibus definiendis sibi ipse constiterit, quantopere de eius sententiis posteriores dubitaverint.[1]) Sed iam supra (p. XXIII) vidimus eum Platonis vestigia secutum in divisione 5 [8] artium novi aliquid repperisse. Divisio [34] utrum Platonis fuerit necne dubitari potest.[2]) Divisiones [42][3]) et [37] antiquissimae mihi quidem videntur, cum sint conamina tantum methodos et res tractatas discernendi et valde abhorreant a posteriorum artificiosis philosophiae partitionibus, quae tum demum induci poterant, cum materiam ipsam philosophiae alii iam perscrutati essent.

IV. De Peripateticis veteribus.

Qui servati sunt sub Aristotelis nomine libri non vacant interpolationibus, dittologiis, ceteris eiusdem generis mendis, et multa in corpus scriptorum Aristotelicorum intrusa sunt opera non genuina. Quod factum est, quod libri illi Aristotelici ab ipso non publicum in usum editi, sed scholis tantum destinati in Peripato circumferebantur et a posterioribus, sicut videbatur, immutabantur. Divisiones nostras similia fata perpessas esse iam ante inquisitionem accuratiorem omnes suspicabuntur, qui Aristotelicorum librorum condicionem noverint. Nihilo minus nobis, quoad fieri poterit, investigandum erit, singulae divisiones

---

gene ut artium, a codice Marc. ut scientiarum exhibetur, qua re V. Rose deceptus congruentiam non vidit. Ab Aristotele quoque voces illae saepe confunduntur, quamquam Metaph. p. 981 b 25 dicit se primum differentiam earum statuisse, quam exposuit in Eth. Nic. VI 3. 4, ubi dicit: *ἐπιστήμην* esse *περὶ τὰ ἐξ ἀνάγκης ὄντα* (p. 1139 b 23), *τέχνην* autem *περὶ τὴν γένεσιν* (p. 1140 a 11), i. e. *περὶ τὰ ἐνδεχόμενα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι*. (Cf. quoque Eth. Nic. p. 1112 b 7.)

1) Cf. Zelleri Histor. Phil. Graec. II 2^3 p. 176 sqq.

2) Cf. Hambruch l. l. p. 22.

3) Quae divisio Aristotelica fuisse a Diog. Laert. V 28 confirmatur. Quam vix credideris ortam esse, postquam illa notissima philosophiae tripartitio increbruit.

utrum Aristotelis sint an Peripateticorum, qui post eum fuerunt.

Quae inquisitio hac de causa difficilis redditur, quod, ut iam dictum est, in ipsis operibus Aristotelicis non paucae inveniuntur interpolationes, ita ut saepe haud facile magistrum a discipulis discernas. Et videntur omnino in Peripato sententiae Aristotelis a sententiis posteriorum non satis disiunctae esse. Nam Stobaeus, qui ethica Peripateticorum in Anthologio exhibet, titulum eis inscripsit: *Ἀριστοτέλους καὶ τῶν λοιπῶν Περιπατητικῶν περὶ τῶν ἠθικῶν.*[1]) Hic inveniuntur praeter alias divisiones 2 [58], [21], [56], [57]. In libro de virtutibus et vitiis, qui est Peripateticae originis, legimus divisionem, quae nostrae 4 [4] simillima est.

De divisionibus [56] et [57] iam paulo plura dicenda sunt. In quibus inter singula bona et mala congruentia quaedam (*ὁμοιότης*) haud illepide quidem statuitur, cuius conspectum iam adponam.

[56] *τῶν [ὄντων]*[2]) *ἀγαθῶν ὁμοιότης*

τὰ ἐν ψυχῇ	*φρόνησις*	*δικαιοσύνη*	*ἀνδρεία*	*σωφροσύνη*
τὰ ἐν σώματι	*εὐεξία*	*εὐπρέπεια*[3])	*ἰσχύς*	*κάλλος*
τὰ ἐκτός	*⟨εὐδοξία⟩*	*εὐτυχία*	*φίλοι*	*πλοῦτος*

[57] *τῶν κακῶν ὁμοιότης*

τὰ ἐν ψυχῇ	*ἀδικία*	*ἀφροσύνη*	*δειλία*	*ἀσωτία καὶ ἀκολασία*
τὰ ἐν σώματι	*νόσος*	*καχεξία*	*ἀσθένεια*	*αἶσχος*
τὰ ἐκτός	*ἀτυχία*	*ἀδοξία*	*ἐχθροί*	*πενία*

---

1) Anthol. II p. 116—147 W.-H. Vide H. Doege, Quae ratio intercedat inter Panaetium et Antiochum Ascalonitam in morali philosophia. Diss. Halens. 1896 p. 7 sqq., qui omnes, qui ante eum de hac Stobaei parte egerunt, enumeravit. — De hac re alio loco agam (cf. p. XXIV).

2) Delevi.

3) Memorabile videtur quod hic *εὐπρέπεια* pro voce *ὑγίεια* posita est.

Videntur mihi quidem tabulae illae a magistro discipulorum ad oculos demonstratae esse, quod ex divisionis [56] exordio colligo. Et cepit initium, qui tabellas eas composuit[1]), a virtutis quadripartitione Platonica[2]), ita ut singulis virtutibus singula et corporis et externa bona[3]) apponeret. Neque aliud fecit, nisi ut ea quae in dialogis Platonicis velut in ovo iam exstabant, produceret et perficeret. Nam erat mos Platonis, ut corpore velut exemplo uteretur ad animae actiones et facultates cognoscendas[4]), ita ut re ipsa congruentia quaedam animam inter et corpus evaderet. En loci: Rep. IX p. 591 B: . . . . . . *καὶ ὅλη ἡ ψυχὴ εἰς τὴν βελτίστην φύσιν καθισταμένη τιμιωτέραν ἕξιν λαμβάνει, σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην μετὰ φρονήσεως κτωμένη, ἢ σῶμα ἰσχύν τε καὶ κάλλος μετὰ ὑγιείας λαμβάνον κτλ.* — ib. IV p. 444 D: *ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τίς τε ἂν εἴη καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς, κακία δὲ νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια* (cf. Soph. 228 A et Legg. I p. 631 B—D). — Sed tertia quoque pars bonorum respicitur: Gorg. p. 477 B (cf. quoque 467 E): *οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν νόσον ἀδικίαν*; et Gorg. p. 506 D: *ἡ ἀρετὴ ἑκάστου, καὶ σκεύους καὶ σώματος καὶ ψυχῆς* et Legg. V p. 743 E: *εἰ δέ τις τῶν προσταττομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν*

---

1) Habemus similes tabellas in Arist. Rhet. p. 1362 b 10 sqq. et apud Anaximenem p. 14, 11 sqq. 80, 13 sqq. 104 sqq. Sp.-H. (vide div. 1 [5]), sed non tam accurate et ut ita dicam geometrice dispositas.

2) Est inter nostras 13 [2].

3) Vide div. 1 [5].

4) Vide e. g. Tim. 87 CD: *πρὸς γὰρ ὑγιείας καὶ νόσους ἀρετάς τε καὶ κακίας οὐδεμία ξυμμετρία καὶ ἀμετρία μείζων ἢ ψυχῆς αὐτῆς πρὸς σῶμα αὐτό.* Quem morem Aristoteles quoque servavit, v. e. g. Eth. Nic. II 2 p. 1104 a 13: . . . (*δεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι*) *ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ὑγιείας ὁρῶμεν· . . . . οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.*

ἢ πλοῦτον ὑγίειας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέμενος. Paulo aliter Soph. p. 228 E disputat, ubi δειλία, ἀκολασία, ἀδικία cum νόσῳ, ἄγνοια cum αἴσχει comparantur.[1])

In Stobaei Anthologio in Ethicis Peripateticorum tabula simillima proponitur, quam hic addam[2]):

ὑγίεια	*ἰσχύς*	*εὐαισθησία*	*κάλλος*
σωφροσύνη	*ἀνδρεία*	*φρόνησις*	*δικαιοσύνη*
πλοῦτος	*ἀρχή*	*εὐτυχία*	*φιλία*

Quae tabula quod non omnibus in partibus congruit cum divisionibus nostris, ideo facile explicari potest, quod tota illa dispositio non in rerum natura posita, sed mera lusio ingenii est, ita ut permultae tales tabulae componi possint.[3]) Qualia cum legimus, putamus nos scholae in umbram delatos esse, eo tempore quo homines iam desierant ipsi cogitare, sed cogitata veterum disponebant et variabant. Et scholae quoque in usum puto confectas esse ceteras divisiones, ea quidem forma, qua nunc eas habemus.

Simili modo ex bonorum tripartitione orta esse mihi videtur divisio 21, ubi quinque εὐδαιμονίας partes afferuntur. Quod quomodo factum sit, comparato ipsius divisionis textu e tabula quae sequitur perspicias[4]):

---

1) Cf. quae exponuntur in Iamblichi Protreptico p. 27, 22 sqq. Pist., quae fortasse ex Aristotelis Protreptico hausta sunt (vide p. XXXVIII sq.). Legimus iam in Gorgiae Helena init.: *Κόσμος πόλει μὲν εὐανδρία, σώματι δὲ κάλλος, ψυχῇ δὲ σοφία, πράγματι δὲ ἀρετή, λόγῳ δὲ ἀλήθεια· τὰ δ' ἐναντία τούτων ἀκοσμία.*

2) Exstat apud Stob. in Anthol. II p. 124 W.-H. (cf. etiam Laert. Diog. III 78). Vide p. XXIV. XXVIII.

3) Fortasse tales tabulae iam in Academia vetere exstabant (cf. Hambruch l. l. p. 21) neque abhorrent a Platonis indole, qui, quo plus senesceret, eo acrius omnia in schematis formam redigere studebat. Ipsi autem Platoni eas attribuere nolim.

4) Cf. Aristot. Rhet. I 5 p. 1360 b 19 sqq. et I 6 p. 1362 b 10 sqq. — Isocr. XII 7—8.

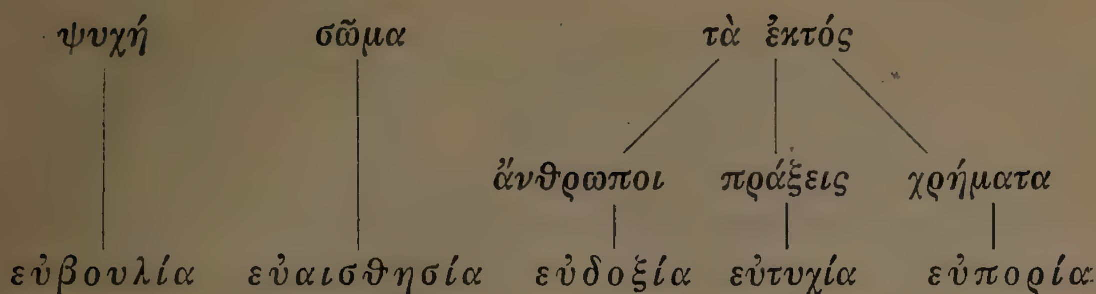

V. De divisionibus incertae originis.

Divisionum reliquarum triplex est ratio; sunt enim aut eae, quas propter ineptias, quibus repletae sunt, omnino neglexeris [1]), aut eae, quae e notissimis Platonis et Aristotelis divisionibus concinnatae sunt, quas thematis alicuius variationes vocaveris, aut eae, quae unde derivandae sint, accurate dici non potest. [2])

Recedunt ad divisionem 18 [48] divisiones 14 [63], [35], [54], ad divisionem 1 [12] alludunt 17 [44] et 19 [33], ad [21] divisio 23 [36], ad 13 [2] divisio [47], secundum temporis tripartitionem ([19]) composita est divisio 29 [18]. [3]) Praeterea aliae inter singulas divisiones intercedunt similitudines, quas suis locis indicavi.

Divisio 10 [10] vereor, ne Aristotelica esse non possit, cum contra ipsius Aristotelis de nobilitate sententiam faciat. [4])

---

1) Unam divisionem [9] attigisse satis erit.

2) De divisionibus [37] et [64]—[69] nihil dixi neque testimonia eis adscripsi, quippe quae iam ab Hambruchio l. l. egregie explicatae sint.

3) Cf. p. XIII[2] et P. Wendland, Anaximenes, Berolini 1905, p. 43[1].

4) Quae divisio non unam quaestionem movet. Nam cum Diogenes quattuor partes distinguat, Marcianus secundam et tertiam partem in unam contraxit, cum ea quae superflua esse viderentur, deleret (cf. p. XXXIV[1]). Sed maximam offensionem praebet quarta (vel tertia Marciani) pars nobilitatis: *ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος ἀρετῆς.* Quae sententia ab Aristotelis disciplinaeque Peripateticae indole ingenioque prorsus abhorret magisque in Cynicorum plebeiam doctrinam cadere videtur (at cf. Plat. Theaet. p. 174 E sqq.). Apud Stobaeum legimus

Medicinae artis divisionis 6 [61] nusquam invenitur memoria, sed ea quoque e Peripato fluxisse potest, quippe qui omnem scientiarum orbem complexus sit.[1] Primae tres partes saepe coniunguntur atque efficiunt quidem vulgarem artis medicinae divisionem[2]; sed quid duabus alteris partibus faciamus? Cael. Aurel. celer. passion. 2, 13 p. 110[3] laudat Aristotelis primum librum de adiutoriis. Apud posteriores Asclepiades Bithynius[4], post hunc Pneumatici *περὶ βοηθημάτων* scripserunt.[5] Sed nostram divisionem nusquam inveni, ita ut dubium sit, quis eam primus proposuerit.[6]

In textu codicis Marciani inveniuntur alterius recensionis vestigia, cum duae divisiones *τῆς ἀρχῆς* afferantur, una [63], quae cum divisione 14 Diogenis congruit, altera [51], quae tres tantum partes continet. Haec cum aliis quibusdam Marciani divisionibus coniungenda videtur, quas uno e fonte derivandos putem. Sunt praeter [51] divisiones [13] et [32], quibus [40] fortasse adiungenda est. Sunt enim non divisiones logicae, sed vocum ambiguarum explicationes, cum singulae earum significationes,

---

Stoicos hac in re inter sese dissensisse. Ecce locus: Stob. Anthol. II p. 107, 14 sqq. W.-H.: *περὶ δὲ εὐφυοῦς, ἔτι δὲ καὶ εὐγενοῦς, οἳ μὲν τῶν ἐκ τῆς αἱρέσεως ἐπηνέχθησαν ἐπὶ τὸ λέγειν πάντα σοφὸν τοιοῦτον εἶναι, οἳ δὲ οὔ κτλ.* Melius nos hoc in discrimine iudicaturos fuisse puto, si Aristotelis dialogus, qui erat *περὶ εὐγενείας*, aetatem tulisset (cf. Wendland l. l. p. 55 ann. 3 et Immisch, Comm. philol. in hon. O. Ribbeckii, Lips. 1888, p. 84).

1) De Aristotelis et eius discipulorum artis medicinae studiis *τὰ ἰατρικὰ Μενώνεια* nos docere possunt.

2) Cf. Cels. prooem. p. 2, 20 Dar. Ab ipso Platone in Protagora p. 354 A tres illae partes tantum respiciuntur.

3) Est inter Rosei Fragm. Aristot. no. 377 p. 256 (edit. Teubn.).

4) Citatur eius liber: Communia auxilia (i. e. *περὶ κοινῶν βοηθημάτων*) apud Celsum II 14 p. 58, 23 Dar.

5) Vide M. Wellmann, Die pneumatische Schule (Comm. philol. a Kiesslingio et Wilamowitzio editarum fasc. XIV) p. 10, 15, 17, 21.

6) Hac in re usus sum Caroli Kalbfleisch benigno consilio, qui locos laudatos mecum communicavit.

tamquam divisionis particulae enarrentur, ita ut eas e studiis grammaticis originem duxisse putem.

Denique pauca addam de interpolationibus Christianis in cod. Marc. perspicuis. Divisiones, quas modo memoravi, quas grammaticas dicere licebit, omnes in solo Marciano inveniuntur, qui ceteris quoque in rebus longiorem depravationis, vel si malis immutationis viam percucurrit. Cuius textus praeter alios interpolatores Christianum quoque vel Christianos quosdam perpessus est, qui ei Christianos quosdam pannos assuerunt, cum eos locos, qui paganam originem nimium redolerent, retractarent[1]). Sunt loci hi: p. 5, 23. 6, 2 sqq. (cf. Matth. 19, 17) 13, 5 [2]). 51, 3. 57, 4; fortasse 49, 21 et tota divisio [47].

VI. De ceteris ambarum recensionum discrepantiis.

Divisiones cum per tot saecula in scholis tractarentur, omnis fere aetas notam suam eis impressit, non solum argumento, sed verbis quoque mutandis. Itaque cum ea quae Platonis Aristotelisque doctrinam referunt et dictionem redolere videbantur, tum posteriorum quoque sententias et labentis Graecitatis vestigia locis additis denotare studui. Sed primo obtutu intelleges Marciani codicis textum magis depravatum esse, quod iam Roseus vidit.[3]) Qua de depravatione hic pauca proponere liceat.

Marciani codicis divisiones vi quadam — fortasse eo consilio, quo facilius ediscerentur — omnes secundum normam quandam solemnem compositae sunt. Compositio earum haec fere est:

---

1) Qua re perspicitur diutissime post Aristotelem Christianis etiam temporibus divisiones nostras e scholis nondum evanuisse. — cf. Rose l. l. p. 678.

2) Cf. Wendland l. l. p. 55 ann. 3.

3) Roseus l. l. 678. — At tamen vir doctus iusto plus eum despexit, cum pretiosa eius additamenta neglegeret.

1. διαιρεῖται ἡ ψυχὴ εἰς τρία·
2. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲ ν λογιστικόν, ἓν δὲ κτλ.
3. ἔστι δὲ τὸ μὲν λογιστικόν, ᾧ λογιζόμεθα, τὸ δὲ . . . . κτλ.
4. τῆς ψυχῆς ἄρα τὸ μέν ἐστι λογιστικόν, τὸ δὲ κτλ.

Recapitulatio (4) inde a divisione tertia decima omissa est. Divisiones [27], [48], [56], [57] paululum a norma illa recedunt. Et tam stulte dispositio illa servatur, ut multa verba, quae per se facile intellegi possunt, circumscriptione quadam explicentur, tamquam miselli illi magistri, qui hoc compendium scholarum in usum redegerunt, velut peccatum duxerint regulas sacratas laedere. Illa autem, quae explicatione indigent, ita commutilaverunt, ut saepe omni sensu careant. Multisque locis tradita, quae non intellegerent, foedaverunt, vix credibile stuporis sui testimonium edentes. Additae quoque sunt merae nugae, divisiones nullius pretii, velut divisio [9]. Postremo simplicitatis studium divisionibus valde nocuit, cum aut partes resecarentur[1]) aut subdivisiones omitterentur[2]), qua re totus sensus corrumpitur.

Hic fortasse inseri potest, quae de divisione [38] dicenda habeo, cui divisioni valde corruptae aliquam medelam me afferre posse spero. Cuius textum verbotenus restitui posse equidem non credo, sed sensum enucleasse satis erit.

Huius divisionis dispositio antiquitus haec fere fuisse mihi videtur:

ἡ λύπη διαιρεῖται εἰς τό:

1. ἐπὶ τοῖς προσήκουσι (= τοῖς ἰδίοις cf. Isocr. IV 76) λυπεῖσθαι.

2. ἐπὶ τοῖς μηδὲν προσήκουσι (= τοῖς ἀλλοτρίοις) λυπεῖσθαι.

α. ἐπὶ τοῖς κακοῖς = ἔλεος.

β. ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς = φθόνος καὶ βασκανία.

---

1) Velut in div. 10 [10] et 15 [17].
2) Velut in div. 30 [24] et 31 [26].

Iam supra de divisionibus [56] et [57] amplius disserui, quas a magistro discipulorum ad oculos demonstratas esse puto. Quae sententia maxime firmatur voce *φατέ*, quam legimus [27], 18.[1]) Suspicio igitur oritur ceteras quoque divisiones secundum verba magistri (*ἀπὸ φωνῆς*) a discipulis enotatas esse. Quod si statueris, facile intelleges, quomodo textus ille tantopere foedatus sit. Tales autem observationes ad textum constituendum haud parvi sunt pretii, quippe quibus inducamur, ut non solum eos respiciamus, qui in scribendo accidere possunt errores, velut homoioteleuta similiaque, sed ea quoque, quae male audita sensum corruperunt.

VII. De divisionum memoria.

Restat, ut dicamus de divisionum nostrarum apud posteriores memoria. Quarum nonnullae quidem saepe laudantur, cum paene in communem usum abierint, velut divisiones bonorum, animae, virtutis.[2]) Apud Lucianum in vitarum auctione Peripateticus qui inducitur bonorum divisionem declamat, fortasse quod scriptor Peripateticis tamquam divisionum nimiis amatoribus illudere voluit[3]).

Divisionum autem corpus quoddam primum laudatur in epistula Platonica tertia decima (p. 360 B): *τῶν τε Πυθαγορείων πέμπω σοι καὶ τῶν διαιρέσεων, καὶ ἄνδρα, ὥσπερ ἐδόκει ἡμῖν τότε, ᾧ γε σὺ καὶ Ἀρχύτης, εἴπερ ἥκει παρά σε Ἀρχύτης, χρῆσθαι δύναισθ' ἄν.* Optimum igitur ipsius Platonis testimonium haberemus, si epistula illa genuina esset.[4]) Sed is qui eam composuit — neque

1) Quam quidem vocem in *φατέον* mutandam esse suspicatur Wendlandius.

2) Tales locos hic vel illic enotavi, sed ad unum omnes afferre non curavi.

3) Cf. Gell. XVIII 1, 5 et quae p. XX [4] exposui.

4) De epistulis Platonicis, quas Christius, Sill, Blassius, Ed. Meyer genuinas, ceteri omnes fere viri docti subditicias esse indicant, hic disputari non potest, praesertim cum Paulus

longe a Platonis temporibus remotus erat — sine dubio noverat Platonis divisionum amorem, quarum fortasse collectionem manibus tenebat. Sequuntur Aristotelicorum scriptorum indices, de quibus iam supra p. 17 sq. disserui. Tum *Πλάτωνος διαιρέσεις* laudantur apud Ioannem Philoponum ad Aristot. de gen. et corr. p. 330b 15[1]): *καθάπερ Πλάτων ἐν ταῖς διαιρέσεσι· ζητητέον ποίας καλεῖ διαιρέσεις, ἐν αἷς διατάττειν φησὶ περὶ τούτων τὸν Πλάτωνα. ὁ μὲν οὖν ἐξηγητὴς Ἀλέξανδρος λέγει τὰς φερομένας Πλάτωνος διαιρέσεις νοθεύεσθαι, ἀλλ' εἴη ἄν, φησίν, ὁ Ἀριστοτέλης λέγων περὶ τῶν ἐν τῷ Σοφιστῇ τῷ διαλόγῳ εἰρημένων, διαιρέσεις καλῶντα τὰ ἐν ἐκείνῳ. ἰστέον δὲ ὅτι πρῶτον μὲν 'διαιρέσεις' ὅλως Πλάτωνος ἐπιγεγραμμέναι οὐ φέρονται, ἐν δὲ τῷ Σοφιστῇ οὐδὲν φαίνεται τοιοῦτον ὁ Πλάτων λέγων οἷον εἴρηται ἐνταῦθα . . . ἀποδεκτέον οὖν μᾶλλον ὅπερ τελευταῖον προστίθησιν ὁ Ἀλέξανδρος, φάσκων περὶ τῶν ἀγράφων δογμάτων τοῦ Πλάτωνος λέγειν τὸν Ἀριστοτέλην,*

Wendland, qui falsas, sed antiquissimas eas esse putat, mox de eis disputaturus sit. Quae ibi citantur *διαιρέσεις* et *Πυθαγόρεια* sunt *ὑπομνήματα* (cf. p. XVII), quae falsarius ideo attulisse videtur, ut suam intimam Platonicae scripturae cognitionem ostentaret. Christius et post eum Blassius (vide p. XVII sq.), *διαιρέσεις* Sophistam et Politicum, *Πυθαγόρεια* Timaeum esse contenderunt locorum Aristotelicorum qui supra afferuntur interpretatione freti. Qui si dicunt Pythagoreorum scripta in Siciliam mittere idem esse atque *γλαῦκας Ἀθήναζε*, his ipsis verbis falsarii imprudentiam denotant. Ceterum talia *ὑπομνήματα* sescenta fere in indicibus Aristoteleis inveniuntur (e. g. in Laertii indice apud Roseum haec exstant: *περὶ τῆς Ἀρχύτου φιλοσοφίας* (92), *τὰ ἐκ τοῦ Τιμαίου καὶ τῶν Ἀρχυτείων* (94), *πρὸς τοὺς Πυθαγορείους* (97), *περὶ τῶν Πυθαγορείων* (101), ut taceam de ceteris philosophis, quos ibi compilatos invenias. Cf. etiam in indice scriptorum Xenocratis apud Diog. Laert. IV 13: *Πυθαγόρεια*, ubi mox sequuntur *διαιρέσεις*), quae eas res continuisse videntur, quas scriptor ex antiquiorum libris excerpsit, sive quod memoria dignissimas eas iudicabat, sive quod verba contra eas facere volebat.

1) Locum Aristotelis iam p. XVII exscripsi. Philoponi verba repetivi ex editione Academica Berolinensi (ed. Vitelli) vol. XIV 2 p. 226, 16 sqq.

ἅπερ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἀπεγράφετο, καὶ ταῦτα καλεῖν διαιρέσεις κτλ. — Alexander igitur Aphrodisiensis divisionum quoddam corpus legit; quae divisiones, nostris fortasse similes aut eaedem fere, cum multa a Platone aliena in eas intrusa essent, a Platone abiudicabantur, Philoponi autem temporibus divisionum Platonicarum memoria iam evanuerat, quarum ne vestigium quidem apud ceteros et Platonis et Aristotelis commentatores invenire potui. — Sin autem vera est Rosei suspicio, qui locum quendam Alexandri Aphrodisiensis ex Aristotelis divisionibus sumptum esse putat[1]), non solum Platonis sed etiam Aristotelis divisiones ille legebat. Simplicius autem *διαιρέσεις Ἀριστοτέλους* dubiae quidem originis novit. Dicit enim in commentario ad categorias scripto p. 47b 40 Br. (f. *γ*. 7a ed. Ven.): *ἢ πρὸς τοῦτο αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀπεκρίνατο· καὶ γὰρ ἐν τοῖς μεθοδικοῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι καὶ ἐν ταῖς διαιρέσεσι καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπομνήματι οὗ ἐπιγράφεται παρὰ τὴν λέξιν, ὅπερ εἰ καί τισιν οὐ δοκεῖ γνήσιον Ἀριστοτέλους, ἀλλὰ τινός ἐστι πάντως τῶν ἀπὸ σχολῆς κτλ.*

Una autem res valde digna est, quae accuratius, quam nunc fieri poterat, pertractetur. Nam apud Pythagoreos in Stobaei Florilegio tot divisionum nostrarum inveniuntur, ut ex uno fonte fluxisse putandae sint. Quas iam ad unam omnes indicabo:

Apud Archytam occurrit:

div. 1 [5]	Flor. I p. 31, 23 M
div. 7 [20]	„ II p. 134, 24 M
div. [19]	„ IV p. 75 M
bonorum conspectus	„ I p. 32, 22 M

Apud Diotogenem occurrit:

div. 18	Flor. II p. 135, 6 M

---

1) Vide p. XXIV ².

Apud Metopum invenitur:

div. 12 [1]	Flor.	I p. 19, 31 M
div. 13 [2]	„	I p. 20, 7 M

Apud Theagem legimus:

div. 12 [1]	Flor.	I p. 23, 7 M
div. 13 [2]	„	I p. 23, 15 M

De Archyta Metopo Theagene nuper disseruit K. Praechter[1]), qui spuria esse omnia Pythagoreorum fragmenta, quae quidem apud Stobaeum exstant, affirmavit. Qua de re hic non disputandum est; id tamen notandum videtur, quod ille quoque vir doctus doctrinam Peripateticam plerumque in eis exprimi demonstravit.[2]) Omnia illa e divisionum Peripateticorum corpore quodam fluxisse equidem crediderim; quam in rem altius inquirere hic non licebat.

Accedit altera res animadversione digna. Nam Iamblichus in Protreptico, quem librum e variis laciniis consutum esse nunc inter omnes constat, legimus p. 24, 14 Pist.: *δεῖ δὲ λοιπὸν αὐταῖς ταῖς Πυθαγορικαῖς διαιρέσεσι προσχρῆσθαι εἰς τὸ προτρέπειν. πάνυ γὰρ ἐντρεχῶς καὶ τελειότατα καὶ πρὸς τὰς ἄλλας φιλοσοφίας ἐξηλλαγμένως οἱ κατὰ τήνδε τὴν αἵρεσιν διῄρουν ἑπόμενοι ταῖς ἐκείνου διδασκαλίαις τὸν εἰς παρόρμησιν ἐπὶ φιλοσοφίαν λόγον εὐμηχάνως ἐπιρρωννύντες καὶ πιστούμενοι ἀποδείξεσιν ἐπιστημονικωτάταις μηδὲν ἀνακόλουθον συναγαγούσαις· εἰσὶ δὲ τοιαῦται κτλ.* — Et consumitur in divisionibus, quas ille quidem Pythagoreas dicit, totum caput quintum (p. 24,

1) In Philol. vol. L p. 49 sqq.

2) Dicit e. g. p. 49: „Zunächst ergibt schon ein flüchtiger Überblick, daß wir es hier überwiegend mit peripatetischen Lehren zu tun haben, wie uns solche auch in den übrigen Pythagoreerfragmenten vielfach begegnen.“ — et p. 50 Ann. 2: „Vielleicht ist schon in der Darstellung des Aristoxenos die pythagoreische Lehre von peripatetischen Beimischungen nicht ganz freigeblieben . . . Auch sonst führt mancherlei auf eine im Vergleich zur aristotelischen spätere Gestalt der peripatetischen Lehre.“

14—36, 26 Pist.). Sunt autem re vera divisiones Platonicae vel Aristotelicae, quarum plurimas inter nostras quoque habemus. Hae sunt div. 1 [5], quae laudatur p. 24, 22; 12 [1], quae laudatur p. 30, 13; tum alludit ad div. 24 [15] p. 25, 19 et exhibet divisionem 22 [53] p. 26, 24, quam Archytas quoque agnovisse videtur (cf. Stob. Flor. I p. 29, 2 M.). Et noverat quidem Iamblichus Archytam, cuius librum *περὶ σοφίας* p. 16, 17 sqq. laudat et exscribit. Itaque ratio quaedam Iamblichum inter et Pythagoreos illos intercedere mihi quidem videtur.

Caput quintum Protreptici unde exscripserit Iamblichus, inter viros doctos ambigitur.[1]) De quo nunc disputare longum est; spero autem me postea paulo accuratius in hanc rem inquirere posse. Nunc id tantum coniecerim: caput quintum e divisionibus Platonicis, fortasse a Neopythagoreo quodam, confectum esse, quem Iamblichus exscripsisse videtur. Divisiones Platonicas vel Aristotelicas a Neopythagoreis suum in usum vocatas, quin etiam pia fraude disciplinae auctori tributas esse nihil habet miri, cum Neopythagoreos omnia fere sua a ceteris mutuatos esse notum sit. Et perpensis eis, quae Praechterus docuit, verisimillimum esse censeo e Peripato *διαιρέσεις* illas translatas esse. Sed haec hactenus.

Iam liceat, huic disputationi finem imponere, qua id demonstratum esse puto divisionum nostrarum maiorem partem e vetere Academia et Peripato fluxisse. Et spero hoc opus ab aliis, praesertim ab iis, qui veterum philosophiae studiosi sunt, continuatum atque perfectum iri. Sed iis quoque, qui quarti a. Chr. n. saeculi indolem cognoscere et explicare volunt, divisiones illae non neglegendae sunt, quippe e quibus multae quaestiones oriantur. Quaerendum enim est in ipsis iis, quas Plato et

1) Cf. Ingr. Bywater in Journal of Philology II 55 sq. — Rudolfus Hirzel in Hermae tomo X p. 61 sqq. — Hermannus Diels in Arch. f. Gesch. d. Philos. vol. I p. 477 sqq. — P. Hartlich in Stud. Lips. XI p. 241 sqq.

Aristoteles posuerunt, quid ab eis qui ante eos fuerunt, dico Socratem, sophistas[1]), Pythagoreos, aut e temporum, quibus aetatem degerunt, communibus opinionibus mutuati sint.

Pars altera.

De editionis ratione critica.

Postquam Gabrieli Cobet Laertius Diogenes anno 1850 Parisiis apud Didotos prodiit, cui adnotationem criticam et codicum conspectum, fidem bibliopolae datam fallens[2]), addere supersedit, valde desideratur a viris doctis nova Laertii editio critica. Nam cum de Laertii codicibus aliunde nihil constaret, totus illius scriptoris textus firmo fundamento carebat. Qua de re primus nos docuit Hermannus Diels, qui non solum codices B (Burbonicum gr. III B 29, nr. 253 in Cyrilli catalogo) et F (Laurent. LXIX 13), quibus Cobetus quoque praeter alios usus erat, sed etiam codicem P (Parisinum 1759) iam a Menagio adhibitum praesidium novae recensionis habendum esse affirmavit.[3]) Quibus codicibus ipse usus est in editionibus Heracliti (Berol. 1901) et Poetarum philosophorum (Berol. 1901). Quem secutus est Hermannus Usener, qui in Epicureis suis decimum Diogenis librum expressit paulo accuratius de codicibus praefatus.[4]) Tribus illis libris addidit praeter G (Laur. LXIX 28), quem exempli gratia tantum attulit, codices Q (Paris. 1758) et H (Laur. LXIX 35), qui cum ex P, antequam correctionibus misere foedaretur, descripti sint, ad pristinum codicis P textum restituendum non nhil valent. — Aliter sensit Curtius Wachsmuth in Sillographorum Graecorum reliquiis re-

1) Cf. p. XI sqq.
2) Cf. editorum praefationem p. 3 sqq.
3) In censura Heracliti ed. Bywater in Jen. Litt. Zeit. 1877 p. 394 Annot.
4) Epicurea ed. U., Lips. 1887, praef. p. VI sqq.

censendis[1]), qui codices V (Vatic. 1302)[2]) et W (Vatic. 140) quoque adhibendos esse contendit.

Edgarus Martini[3]) aliam sententiam proposuit de Diogenis Laertii codicibus. Statuit enim primum memoriam librorum I—VII aliam esse atque VIII—X, deinde in prima illa parte — de qua sola iudicare nostrum est — duas librorum manuscriptorum classes esse, quarum altera (α) exceptis codicibus deterioribus niteretur Vaticano V, altera (β) codice Burbonico B efficeretur. Cui F et P quoque attribuendos esse, nisi quod ex classe α interpolati essent. In ea igitur re totus eius disputationis cardo vertitur, quod praeter libros PBF Vaticanum V quoque adhibendum esse asseverat.[4])

Martinium vehementer reprobavit Alfredus Gercke[5]), qui Hermannum Diels secutus FPB tantum adhiberi voluit, cum a classe α, praecipue a codice V lectionem vulgatam h. e. coniecturis virorum doctorum inquinatam praeberi affirmaret. Equidem in re tam intricata iudicium ferre si vellem, non possem, cum in ea quidem exigua Laertii parte, quam editurus sum, nullus fere codicum dissensus reperiatur, quo vel hanc quaestionem disceptare possim, vel hanc in rem altius inquirere cogar. Attuli igitur librorum PBFV variam lectionem, cui vel hic vel illic, ubi utile videbatur, librorum Q et H e P descriptorum discrepantias addidi, et textum pro virili parte emendare studui.[6])

---

1) Lips. 1885, p. 51 sqq.

2) Quem librum Usenerus non adhibuit, quod textus eius non ultra caput 66 libri VI procedit.

3) Analecta Laertiana in Stud. Lips. vol. XIX 1899 p. 73—177 et in Mus. Rhen. LV 1900 p. 612 sqq.

4) Codicem W ex P descriptum esse nunc inter omnes constare puto (cf. Martinium Analecta p. 160 sqq.)

5) DLZ 1900 col. 170 sqq. et in Hermae tomo XXXVII 1902 p. 401 sqq.

6) Leviores quoque codicum discrepantias attuli, cum sperarem me gratum facturum esse iis, qui in librorum Diogenis Laertii vicissitudinem accuratius inquirere vellent.

De ipsis codicibus si quae requiras, velim adeas Usenerum, Wachsmuthium, Martinium locis supra laudatis.

In textu constituendo sic versatus sum. Primo loco attuli divisiones Laertianas, quibus eas codicis Marciani, quae vicem gerunt, apposui (A). Deinde sequuntur Marciani divisiones, quae reliquae sunt (B). Singulis divisionibus apparatum criticum et testimonia adieci. Agmen claudunt indices.

Cum, sicut huiusce disputationis priore parte evictum esse puto, textus noster tam saepe formam suam mutavisset, quaestio oriebatur, quemnam eius statum ut redintegrarem, mihi proponerem. Atque cum mihi persuasissem formam eius antiquissimam nequaquam restitui posse, id egi, ut commune Laertii et codicis Marciani exemplar quam emendatissimum efficerem, hic vel illic in apparatu critico adnotans, quae olim in textu exstitisse videbantur.

Restat, ut gratias agam iis, quorum benignitate factum est, ut textus quam maxime emendatus evaderet: Hermanno Diels, qui codicum BFPQH collationes mihi misit, Edgaro Martini, qui codicum BFV lectiones suas mihi tradidit, Carolo Wilke amico, qui, cum Venetiis agebat, textum codicis Marciani meum in usum sedulo contulit.[1]) Deinde Sigofredus Sudhaus, qua est benignitate, cum opus meum paene confectum erat, et textum haud paucis locis sanavit et pretiosa aliqua, quibus in hac praefatione uterer, mecum communicavit. Sed prae ceteris meritis laudibus non defraudandus est Paulus Wendland praeceptor carissimus, qui postquam animum meum ad studia Platonica et Aristotelica excitavit huiusque libelli edendi auctor exstitit, semper mihi adfuit opera consilioque; cuius quae fuerit erga me benevolentia atque humanitas, semper grato animo meminero.

---

1) Textum Marciani dedi Carolum Wilke secutus indicatis tantum gravioribus, quae melius legit quam Roseus. De ipso codice breviter rettulit Roseus l. l. p. 677.

A.

Diogenis Laertii divisiones.

Appositae sunt codicis Marciani quae vicem gerunt divisiones.

1. ***τὰ ἀγαθά.*** [5]

Diog. Laert. III 80 sqq.: *διῄρει δέ, φησὶν Ἀριστοτέλης, καὶ τὰ πράγματα τοῦτον τὸν τρόπον:*

τῶν ἀγαθῶν ἔστι τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός· οἷον ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σωφροσύνη

διαιρεῖται τὰ ἀγαθὰ εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἐν τῇ ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν ψυχῇ φρόνησις δι-

---

6 *διαιρεῖ* F: *διήρη* H *φῇ* F | *ὁ Ἀρ.* Cob. 13 *καὶ ἡ σωφροσύνη* om. B

---

1 [5] vide p. X[5]. XIX. XX[3]. XXII. XXV[2]. XXIX[3].

Plato: Legg. III 697 B: *ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρῶτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κεῖσθαι ..... δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθά, καὶ τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα.* — idem: Gorg. 511 D. Phaedr. 238 D — 240 A (dispositio orationis secundae). Phileb. 48 DE. Legg. IV 717 C. 724 A (cf. Stallbaum ad Legg. III 697 B).

Aristoteles: idem: Rhet. p. 1360 b 25. Eth. Nic. p. 1098 b 12. 1169 b 10 M. M. p. 1184 b 1 sqq. Pol. p. 1323 a 24 e. a.

cf. Anaxim. p. 14, 9 Sp.-H: *διαιρήσεις δὲ τοῦτο* (scil. *τὸ συμφέρον*) *τοῖς μὲν ἰδιώταις εἰς σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ τὰ ἐπί-*

καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ψυχῇ· τὸ δὲ κάλλος καὶ ἡ εὐεξία καὶ ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἰσχὺς ἐν σώματι· οἱ δὲ φίλοι καὶ ἡ τῆς πατρίδος εὐδαιμονία καὶ ὁ
§ 81 πλοῦτος ἐν τοῖς ἐκτός. | τῶν ἀγαθῶν ἄρα τρία εἴδη ἐστί: τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός.

καιοσύνη ἀνδρεία σωφροσύνη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐν σώματι ἰσχὺς κάλλος ὑγεία εὐεξία καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐκτὸς φίλοι πλοῦτος εὐδοξία πατρίδος εὐδαιμονία. τῶν ἀγαθῶν ἄρα τὰ μέν ἐστιν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός.

2. ἡ φιλία. [58]

τῆς φιλίας τρία εἴδη ἐστίν· ἡ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστι φυσική, ἡ δὲ ἑταιρική, ἡ δὲ ξενική.

διαιρεῖται ἡ φιλία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἡ μὲν συγγενική, ἡ δὲ ἑταιρική, ἡ

---

11 ἐστίν om. B

κτητα. σώματι μὲν οὖν ἐστι συμφέρον ῥώμη κάλλος ὑγίεια, ψυχῇ δὲ ἀνδρεία σοφία δικαιοσύνη, τὰ δε ἐπίκτητα φίλοι χρήματα κτήματα κτλ. cf. p. 104, 2 (vide Wendl. Anax. p. 55[1]. 66[3]) et Isocr. VI 105.

Saepe apud posteros e. g. Archyt. Pythag. ap. Stob. Flor. 75 p. 31, 23 M (cf. p. XXXVII). Cic. Tusc. V 76. de off. III 28. de or. III 115 et alias saepissime. Sen. Ep. 88, 5. de ben. V 13, 1 e. a. Sext. Emp. adv. math. XI p. 555, 6 sqq. B. Luc. vit. auct. c. 26. Eunuch. c. 3. Iambl. Protr. p. 24, 22 Pist. (vide p. XXXIX). Gell. N. A. XVIII 1, 5.

vide quoque div. [56] et praef. p. XXXVIII sqq.

---

2 [58] vide p. XXVIII.

Aristoteles: Rhet. II 4 p. 1381 b 33: εἴδη δὲ φιλίας ἑταιρεία οἰκειότης συγγένεια καὶ ὅσα τοιαῦτα (cf. Eth. Nic. VIII 14 p. 1161 b 12—16: τήν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἑταιρικὴν......... καὶ τὴν ξενικήν). — adde Laert. Diog. (in vita Aristotelis) V 31: τήν τε φιλίαν ὡρίζετο ἰσότητα εὐνοίας ἀντιστρόφου· ταύτης δὲ τὴν μὲν εἶναι συγγενικήν, τὴν δὲ ἐρωτικήν, τὴν δὲ ξενικήν κτλ.

Peripatetici veteres ap. Stob. Anthol. II p. 143 W.-H.: τῆς φιλίας δ' εἶναι διαφορὰς τέσσαρας, ἑταιρικήν, συγγενικήν, ξενικήν, ἐρωτικήν

φυσικὴν μὲν οὖν ταύτην λέγομεν, ἣν οἱ γονεῖς πρὸς τὰ ἔκγονα ἔχουσι καὶ οἱ συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους· ταύτην δὲ κεκλήρωται καὶ τἆλλα ζῷα. ἑταιρικὴν δὲ καλοῦμεν τὴν ἀπὸ συνηθείας γινομένην καὶ μηδὲν προσήκουσαν γένει, ἀλλ' οἷον ἡ Πυλάδου πρὸς Ὀρέστην. ἡ δὲ ξενικὴ φιλία ἡ ἀπὸ συστάσεως καὶ διὰ γραμμάτων γινομένη πρὸς τοὺς ξένους. τῆς ἄρα φιλίας ἡ μέν ἐστι φυσική, ἡ δὲ ἑταιρική, ἡ δὲ ξενική· προστιθέασι δέ τινες τετάρτην ἐρωτικήν.

δὲ ξενική, ἡ δὲ ἐρωτική. ἔστι δὲ ἡ μὲν συγγενικὴ οἷον πατὴρ πρὸς υἱοὺς καὶ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφοὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ οἰκεῖοι, ἡ δὲ ἑταιρικὴ ἣ κοινωνοῦσιν οἱ διὰ συνήθειαν φίλοι γινόμενοι, ἡ δὲ ξενικὴ ἡ διὰ γραμμάτων καὶ συστάσεως ποιοῦσα φίλους, ἡ δὲ ἐρωτικὴ ἡ δι' ἐπιθυμίαν τῆς τῶν καλῶν φιλίας κοινωνίαν παρασκευάζουσα.

---

3 ἔγγονα FB | οἱ: ἡ B 4 ταύτης BF 5 τὰ ἄλλα F 7 γενομένην VB (ο corr. ex ω B[2]) 11 διά om. V 12 γενομένη B 16 ἐρωτηκήν B

Alcinous Introd. in Plat. cap. XXXIII (Plato ed. Hermann VI p. 187): φιλία δὲ ἡ μάλιστα καὶ κυρίως λεγομένη οὐκ ἄλλη τίς ἐστι τῆς συνισταμένης κατ' εὔνοιαν ἀντίστροφον· αὕτη δὲ ὑφίσταται, ὅταν ἐπίσης ἑκάτερος βούληται τὸν πλησίον καὶ ἑαυτὸν εὖ πράττειν. ἡ δὲ ἰσότης αὕτη οὐκ ἄλλως σώζεται ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἤθους ὁμοιότητα· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ὑπάρχει, τὰ δὲ ἄμετρα οὔτε ἀλλήλοις οὔτε τοῖς συμμέτροις δύναται ἐφαρμόσαι. εἰσὶ δέ τινες καὶ ἄλλαι νομιζόμεναι φιλίαι, οὐ μὴν καὶ οὖσαι, ὑπὸ τῆς ἀρετῆς οἷον ἐπικεχρωσμέναι· ἥ τε φυσικὴ τῶν γονέων πρὸς τὰ ἔκγονα καὶ ἡ τῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἡ λεγομένη πολιτικὴ καὶ ἡ ἑταιρική· αὗται δὲ οὐκ ἀεὶ ἔχουσι τὸ ἀντίστροφον τῆς εὐνοίας. εἶδος δέ πως φιλίας ἐστὶ καὶ τὸ ἐρωτικόν· κτλ.

cf. Hobein de Max. Tyrio Ienae 1895 p. 49.

---

3. *ἡ πολιτεία.* **[7]**

§ 82 τῆς πολιτείας ἐστὶν εἴδη πέντε· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστι δημοκρατικόν, ἄλλο δὲ ἀριστοκρατικόν, τρίτον δὲ ὀλιγαρχικόν, τέταρτον βασιλικόν, πέμπτον τυραννικόν. δημοκρατικὸν μὲν οὖν ἐστιν, ἐν αἷς πόλεσι κρατεῖ τὸ πλῆθος καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς νόμους δι' ἑαυτοῦ αἱρεῖται· ἀριστοκρατία δέ ἐστιν, ἐν ᾗ μήθ' οἱ πλούσιοι μήθ' οἱ πένητες μήθ' οἱ ἔνδοξοι ἄρχουσιν, ἀλλ' οἱ ἄριστοι τῆς πόλεως

διαιρεῖται ἡ πολιτεία εἰς πέντε. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν δημοκρατία, ἓν δὲ ἀριστοκρατία, ἓν δὲ ὀλιγαρχία, ἓν δὲ τυραννίς, ἓν δε βασιλεία. ἔστι δὲ ἡ μὲν δημοκρατία, ἐν ᾗ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως κυριεύει, ἀριστοκρατεία δέ, ἐν ᾗ οἱ κράτιστοι ἡγοῦνται μήτε διὰ γένος μήτε διὰ πλοῦτον ἀλλὰ δι' ἀρετήν· ἡ δὲ ὀλιγαρχία, ἐν ᾗ τὰ τιμήματα μεγάλα ποιήσαντες ἀπὸ τούτων πολιτεύονταί τινες ἢ δι' ἑται-

---

3 πέντε: ε̄ B | τὸ PQ sed corr. P³: ὁ in ras. B | ἐστι om. F 11 ἀριστοκρατικὸν F

---

3 [7] vide p. XII. XIX: XX³.

Plato: Polit. p. 291 DE: μοναρχία ...... τὴν ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυναστείαν .... δημοκρατία ...... τρεῖς δὲ οὖσαι μῶν οὐ πέντε τρόπον τινὰ γίγνονται, δύ' ἐξ ἑαυτῶν ἄλλα πρὸς αὑταῖς ὀνόματα τίκτουσαι; — ποῖα δή; .... μοναρχίαν μὲν προσαγορεύουσιν ὡς δύο παρεχομένην εἴδη δυοῖν ὀνόμασι, τυραννίδι, τὸ δὲ βασιλικῇ ...... τὴν δὲ ὑπ' ὀλίγων γε ἑκάστοτε κρατηθεῖσαν πόλιν ἀριστοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ .... δημοκρατίας ...... πάντως τοὔνομα οὐδεὶς αὐτῆς εἴωθε μεταλλάττειν (cf. Resp. IX p. 580 B). — idem Leg. IV 712 C, ad quem locum alluditur p. 714 B: πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθαμεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί (cf. p. XII). — aliter: Resp. VIII p. 544 C sqq.

Aristoteles: Rhet. I 8 p. 1365 b 29: εἰσὶν δὲ πολιτεῖαι τέτταρες, δημοκρατία ὀλιγαρχία ἀριστοκρατία μοναρχια .... ὀλιγαρχία δὲ ἐν ᾗ ἀπὸ τιμημάτων (scil. διανέμονται τὰς ἀρχάς) .... μοναρχία ..... τούτων δὲ ἡ μὲν κατὰ τάξιν τινὰ βασιλεία, ἡ δ' ἀόριστος τυραννίς. (In Politicis saepe alias, nec sibi constat semper Aristoteles.) cf. von Scala, Die Studien des Polybios I p. 112 sqq. et Hobein, De Maximo Tyrio Ienae 1895 p. 66.

προστατοῦσιν. ὀλιγαρχία δέ ἐστιν, ὅταν ἀπὸ τιμημάτων αἱ ἀρχαὶ αἱρῶνται· ἐλάττους γάρ εἰσιν οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. τῆς δὲ βασιλείας ἡ μὲν κατὰ νόμον, ἡ δὲ κατὰ γένος ἐστίν. ἡ μὲν οὖν ἐν Καρχηδόνι κατὰ νόμον· πωλητὴ
83 *γάρ ἐστιν. | ἡ δὲ ἐν Λακεδαίμονι καὶ Μακεδονίᾳ κατὰ γένος· ἀπὸ γάρ τινος γένους ποιοῦνται τὴν βασιλείαν. τυραννὶς δέ ἐστιν, ἐν ᾗ παρακρουσθέντες ἢ βιασθέντες ὑπό τινος ἄρχονται. τῆς ἄρα πολιτείας ἡ μέν ἐστι δημοκρατία, ἡ δὲ ἀριστοκρατία, ἡ δὲ ὀλιγαρχία, ἡ δὲ βασιλεία, ἡ δὲ τυραννίς.*

ρίαν βιασάμενοι τὸ πλῆθος τὴν πόλιν διοικοῦσι· τυραννὶς δέ, ἐν ᾗ παρακρουσάμενός τις τὸ πλῆθος ἢ βιασάμενος τὴν πόλιν διοικεῖ· βασιλεία δέ, ὅταν ἢ κατὰ νόμον ἢ κατὰ γένος βασιλεὺς τὰ πράγματα διοικῇ τῆς πόλεως· τῆς πολιτείας ἄρα τὸ μέν ἐστι δημοκρατία, τὸ δὲ ἀριστοκρατία, τὸ δὲ ὀλιγαρχία, τὸ δὲ τυραννίς, τὸ δὲ βασιλεία.

4. *ἡ δικαιοσύνη.* [4]

τῆς δὲ δικαιοσύνης ἐστὶν εἴδη τρία· ἡ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστι περὶ θεούς, ἡ δὲ περὶ

διαιρεῖται ἡ δικαιοσύνη εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν πρὸς τὸν θεόν, ἓν δὲ

---

3 *αἱρῶνται*: *αἵρωνται* PV: *αἵρωνται* Q: *αἵρονται* HB[1]: *αἵρονται* B[2] 8 *πωλητή*: cf. Plat. Resp. VIII p. 544 D: *ὠνηταὶ βασιλεῖαι* et Arist. Polit. II 11 p. 1273 a 36: .... *φαῦλον τὸ τὰς μεγίστας ὠνητὰς εἶναι τῶν ἀρχῶν, τήν τε βασιλείαν καὶ τὴν στρατηγίαν* 11 *ἀπό τινος γένους γὰρ* F 21 *δὲ* om. F | *ἐστὶν* om. V 23 *ἡ δὲ περὶ ἀνθρώπους* add. m. rec. in marg. B

7 *γένεσιν* M 23 *πρὸς*: olim certe exstabat *περὶ* (sic quoque in sqq.)

ἀνθρώπους, ἡ δὲ περὶ τοὺς ἀποιχομένους. οἱ μὲν γὰρ θύοντες κατὰ νόμους καὶ τῶν ἱερῶν ἐπιμελούμενοι δῆλον ὅτι περὶ θεοὺς εὐσεβοῦσιν· οἱ δὲ δάνεια ἀποδιδόντες καὶ

πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἓν δὲ πρὸς τοὺς ἀποιχομένους. ἔστι δὲ ἡ μὲν πρὸς τὸν θεὸν δικαιοσύνη μετ᾽ εὐσεβείας εὐχαριστία καὶ τὰς αὐτοῦ ἐκπληροῦν ἐντολάς, ἡ δὲ πρὸς

---

1 ἡ: οἱ B 4 δηλονότι BVF

---

4 [4] vide p. XIV. XXXIII.

Plato: Protag. 331 B: . . . ἤτοι ταὐτόν γ᾽ ἐστὶ δικαιότης ὁσιότητι ἢ ὅ τι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη οἷον ὁσιότης καὶ ἡ ὁσιότης οἷον δικαιοσύνη. — Gorg. 507 B: καὶ μὴν περὶ μὲν ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα πράττων δίκαι᾽ ἂν πράττοι, περὶ δὲ θεοὺς ὅσια κτλ. — Euthyphr. 12 E: τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τὸ μέρος τοῦ δικαίου εἶναι εὐσεβές τε καὶ ὅσιον, τὸ περὶ τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν, τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ λοιπὸν εἶναι τοῦ δικαίου μέρος. — Legg. IV 717 A sqq. (de officiis disseritur): . . . . τῆς εὐσεβείας . . . . . μετὰ θεοὺς δὲ τούσδε καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γ᾽ ἔμφρων ὀργιάζοιτ᾽ ἄν, ἥρωσι δὲ μετὰ τούτους . . . . . πατρῴων θεῶν . . . . . γονέων δὲ μετὰ ταῦτα τιμαὶ ζώντων . . . . . τελευτησάντων δὲ γονέων ταφή . . . . . ἃ δὲ πρὸς ἐκγόνους καὶ ξυγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πολίτας ὅσα τε ξενικὰ πρὸς θεῶν θεραπεύματα καὶ ὁμιλίας κτλ. (vide locum Pseudo-Aristotelis et Gorg. Epitaph. apud Syr. in Hermog. I p. 91, 10—13 Rabe).

cf. [Plato] Defin. p. 412 E: εὐσέβεια δικαιοσύνη περὶ θεούς (idem Sext. Emp. adv. math. IX p 418, 21 B. Cic. de nat. deor. I 116).

[Aristoteles] de virt. et vit. p. 1250 b 19: ἔστι δὲ πρώτη τῶν δικαιοσυνῶν πρὸς τοὺς θεούς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοιχομένους.

Cic. part. or. 78: In communione autem quae posita pars (sc. virtutis) est, iustitia dicitur eaque erga deos religio, erga parentes pietas, vulgo autem bonitas, creditis in rebus fides, in moderatione animi advertendi lenitas, amicitia in benevolentia nominatur (cf. Theo, Progymn. p. 247, 16—21 W).

Menander: περὶ ἐπιδεικτικῶν IX p. 198 Walz: ἔστι δὲ δικαιοσύνης μὲν μέρη εὐσέβεια, δικαιοπραγία καὶ ὁσιότης· εὐσέβεια μὲν περὶ τοὺς θεούς, δικαιοπραγία δὲ περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὁσιότης δὲ περὶ τοὺς κατοιχομένους.

παρακαταθήκας δικαιοπραγοῦσι περὶ ἀνθρώπους· οἱ δὲ τῶν μνημείων ἐπιμελούμενοι δῆλον ὅτι περὶ τοὺς ἀποιχομένους. τῆς ἄρα δικαιοσύνης ἡ μὲν πρὸς τοὺς θεούς ἐστιν, ἡ δὲ περὶ ἀνθρώπους, ἡ δὲ περὶ τοὺς ἀποιχομένους.

τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὰ συμβόλαια εὐνομία καὶ περὶ τὰ ἄλλα νομιζόμενα δίκαια, ἡ δὲ πρὸς τοὺς ἀποιχομένους δικαιοσύνη ἐστὶ θάπτειν καὶ τὰ ἄλλα ἐπιφέρειν. τῆς δικαιοσύνης ἄρα ἐστὶν ἓν μὲν πρὸς τὸν θεόν, ἓν δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἓν δὲ πρὸς τοὺς ἀποιχομένους.

5. ἡ ἐπιστήμη. [8]

84 τῆς ἐπιστήμης ἐστὶν εἴδη τρία· τὸ μὲν γάρ ἐστι πρακτικόν, τὸ δὲ ποιητικόν, τὸ δὲ

διαιρεῖται ἡ ἐπιστήμη εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς τὸ μὲν θεωρητικόν, τὸ δὲ ποιητικόν,

---

1 παρακαταθήκας FV: παραθήκας BP: καὶ διαθήκας ἢ παρακαταθήκας H in marg. 6 τοὺς om. BF θεὸν F 7 περὶ ἀνθρώπους B: πρὸς ἀνθρ. cett. 12 εἴδη ἔστιν τρία B: ἔστιν ἤδη τρία F: ἤδη ἐστὶ τρία V

1 συμβο$^{\lambda}$ M: ex quo Rose fecit: σύμβολα (cf. [20] 4).

---

5 [8] vide p. XXIII. XXVI. XXVII.

Plato: Polit. p. 258 E: ταύτῃ τοίνυν συμπάσας ἐπιστήμας διαίρει, τὴν μὲν πρακτικὴν προσειπών, τὴν δὲ μόνον γνωστικήν. cf. Charmid. p. 163 B–D. Gorg. p. 449 E sqq. (p. 450 D γεωμετρική, 451 C ἀστρονομία).

Aristoteles: Top. 5 p. 145 a 15: ....καὶ τῆς ἐπιστήμης· θεωρητικὴ γὰρ καὶ πρακτικὴ καὶ ποιητικὴ λέγεται. idem p. 157 a 7 sqq. (cf. quae e commentario Neapolitano astronomiae exemplum addente ed. Wallies, Die griech. Ausl. des Arist. Top. Progr. Berol. 1891 p. 12). — idem: Metaph. p. 1025 b 18 sqq. 1064 a 16. Eth. Nic. p. 1178 b 20/21. cf. p. XXI (Eth. Nic. init. διαφορὰ δέ τις φαίνεται τῶν τελῶν (artium)· τὰ μὲν γάρ εἰσιν ἐνέργειαι, τὰ δὲ παρ' αὐτὰς ἔργα τινά (cf. v. 16. 17) et commemoratur ναυπηγική. vide Zeller II 2^3 p. 164. 177 sqq.

Max. Tyr. XXXIII 4: τέχνην τοίνυν ἄλλο τι ἡγεῖ ἢ λόγον ἐπὶ τέλος ἰόντα; τὸν μὲν διὰ χειρουργίας σῶμά τι ἀπεργαζόμενον, ὃ κα-

θεωρητικόν. ἡ μὲν οἰκοδομικὴ καὶ ναυπηγικὴ ποιητικαί εἰσιν· ἔστι γὰρ αὐτῶν ἰδεῖν ἔργον πεποιημένον. πολιτικὴ δὲ καὶ αὐλητικὴ καὶ κιθαριστικὴ καὶ αἱ τοιαῦται πρακτικαί· οὐ γάρ ἔστιν ἰδεῖν ἔργον αὐτῶν πεποιημένον, ἀλλὰ πράττουσί τι· ὁ μὲν γὰρ αὐλεῖ καὶ κιθαρίζει, ὁ δὲ πολιτεύεται. ἡ δὲ γεωμετρικὴ καὶ ἁρμονικὴ καὶ ἀστρολογικὴ θεωρητικαί· οὔτε γὰρ πράττουσιν οὔτε ποιοῦσιν οὐδέν· ἀλλ' ὁ μὲν γεωμέτρης θεωρεῖ, πῶς πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν αἱ γραμμαί, ὁ δὲ ἁρμο-

τὸ δὲ πρακτικόν. ἔστι δὲ ἡ μὲν θεωρητική, ⟨ἧς⟩ τὸ κεφάλαιον θεωρία [δὲ] ἐστίν, οἷον ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἀριθμητικὴ καὶ ἁρμονικὴ καὶ αἱ τοιαῦται· ἡ δὲ ποιητική, ἧς τὸ κεφάλαιόν ἐστιν ἔργου συντελεστικὸν, οἷον οἰκοδομικὴ καὶ ἀνδριαντοποιητικὴ καὶ ἄλλαι τοιαῦται· ἡ δὲ πρακτική, ἧς τὸ κεφάλαιόν ἐστι πρᾶξις, οἷον ἰατρικὴ καὶ στρατηγικὴ καὶ πολιτικὴ καὶ ἄλλαι τοιαῦται. τῆς ἐπιστήμης ἄρα ἡ μέν ἐστι θεωρητική, ἡ δὲ ποιητική, ἡ δὲ πρακτική.

1 *οἰκονομικὴ* F 2 *ναυτικὴ* PV 7 ante *ἰδεῖν* B praebet *οὐδὲν*, H: *αὐτῶν*, quod om. v. 8 8 *ἔργον* (cf. v. 4): *θετὸν* libri: *θεατὸν* Cob.: *τέλος* Wendl. 12 *ἀστρολογητική* F

2 *θεωρητικὴ τὸ κεφάλειον θεωρία δὲ ἐστί* (compendio scriptum) M 7 *συντελεστικὸν* Rose: *συντελετικὸν* M: exspectes *συντέλεια*

λοῦμεν ποίημα, οἷον οἰκίαν οἰκοδόμου καὶ ναυπηγοῦ ναῦν καὶ γραφέως εἰκόνα. τὸν δ' αὖ πράξεώς τινος ἐργαστικόν, οὐκ ἄνευ σώματος ἀπεργαζόμενον, ἀλλ' οἷον ἐν μὲν στρατηγίᾳ νίκην, ἐν δὲ ἰατρικῇ ὑγίειαν, ἐν δὲ πολιτικῇ δικαιοσύνην· τρίτον δ' αὖ τεχνῶν εἶδος αὐτὸν λόγον ἄνευ σωμάτων ἐφ' ἑαυτοῦ κρατυνόμενον καὶ περὶ αὐτὸν τὴν πραγματείαν ἔχοντα, ὁποῖαι τέχναι γεωμετρικαὶ καὶ ἀριθμητικαὶ καὶ ὅσαις τὸ τέλος διανοητικὸν κτλ.

(cf. Stob. Anthol. II p. 45 W.-H: *τέλος δὲ καὶ γνώσεως καὶ πράξεως καὶ ποιήματος τὸ ἀποβαῖνον*).

Cic. Acad. prior. II 22: cumque artium aliud eius modi genus sit, ut tantummodo animo rem cernat, aliud ut moliatur aliquid et faciat ...... geometres .... is qui fidibus utitur ...... in similibus artibus, quarum omne opus est in faciendo atque agendo (cf. de nat. deor. I 2. 51. 77).

νικὸς τοὺς φθόγγους, ὁ δὲ ἀστρολογικὸς τὰ ἄστρα καὶ τὸν κόσμον. τῶν ἄρα ἐπιστημῶν αἵ μέν εἰσι θεωρητικαί, αἵ δὲ πρακτικαί, αἵ δὲ ποιητικαί.

6. ἡ ἰατρική. [61]

85 τῆς ἰατρικῆς ἐστιν εἴδη πέντε· ἡ μὲν φαρμακευτική, ἡ δὲ χειρουργική, ἡ δὲ διαιτητική, ἡ δὲ νοσογνωμονική, ἡ δὲ βοηθητική. ἡ μὲν φαρμακευτικὴ διὰ φαρμάκων ἰᾶται τὰς ἀρρωστίας. ἡ δὲ χειρουργικὴ διὰ τοῦ τέμνειν καὶ καίειν ὑγιάζει, ἡ δὲ διαιτητικὴ διὰ τοῦ διαιτᾶν ἀπαλλάττει τῆς ἀρρωστίας, ἡ δὲ νοσογνωμονικὴ διὰ τοῦ γνῶναι τὸ ἀρρώστημα, ἡ δὲ βοηθητικὴ διὰ τοῦ βοηθῆσαι εἰς τὸ παραχρῆμα ἀπαλλάττει τῆς ἀλγηδόνος. τῆς ἄρα ἰατρικῆς ἡ μέν ἐστι φαρμακευτική, ἡ

διαιρεῖται ἡ ἰατρικὴ εἰς πέντε· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστι φαρμακευτικόν, τὸ δὲ χειρουργικόν, τὸ δὲ διαιτητικόν, τὸ δὲ νοσογνωμικόν, τὸ δὲ βοηθητικόν. καὶ ἡ μὲν φαρμακευτικὴ διὰ φαρμακείας ἰᾶται τὰς ἀρρωστίας, ἡ δὲ χειρουργικὴ διὰ ⟨τοῦ τέμνειν καὶ καίειν ὑγιάζει, ἡ δὲ διαιτητικὴ διὰ⟩ τοῦ διαιτᾶν ἀπαλλάττει τῆς ἀρρωστίας, ἡ δὲ νοσογνωμικὴ διὰ τοῦ γνῶναι τὴν νόσον οὕτως ἰᾶται τὸν νοσοῦντα, ἡ δὲ βοηθητικὴ διὰ τῶν βοηθημάτων ὑγιάζει τοὺς ἀσθενοῦντας.

---

11 νοσογνωμονική: ον em. ex ων B: νοσογνωμική F
ῆς
18 τὰς B: τὰς cett. 19 νοσογνωμική F 21 τοῦ: τὸ F 22 ἀπαλλάττειν BV

12 olim fort. exstabat: νοσογνωμονικόν 18 olim fort. exst.: νοσογνωμονική 23 post βοηθημάτων olim fort. exst. εἰς τὸ παραχρῆμα

---

6 [61] vide p. XXXII.

δὲ χειρουργική, ἡ δὲ διαιτητική, ἡ δὲ νοσογνωμονική, ἡ δὲ βοηθητική.

7. ὁ νόμος. [20]

§ 86 νόμου διαιρέσεις δύο· ὁ μὲν γὰρ αὐτοῦ γεγραμμένος, ὁ δὲ ἄγραφος. ᾧ μὲν ἐν ταῖς πόλεσι πολιτευόμεθα, γεγραμμένος ἐστίν· ὁ δὲ κατὰ ἔθη γινόμενος οὗτος ἄγραφος καλεῖται· οἷον τὸ μὴ γυμνὸν πορεύεσθαι εἰς τὴν ἀγορὰν μηδὲ γυναικεῖον ἱμάτιον περιβάλλεσθαι. ταῦτα γὰρ οὐθεὶς νόμος κωλύει, ἀλλ' ὅμως οὐ πράττομεν διὰ τὸ ἀγράφῳ νόμῳ κωλύεσθαι. τοῦ ἄρα νόμου ἐστὶν ὁ μὲν γεγραμμένος, ὁ δὲ ἄγραφος.

διαιρεῖται ὁ νόμος εἰς δύο· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἓν μὲν γεγραμμένον, ἓν δὲ ἄγραφον. ἔστι δὲ ὁ μὲν γεγραμμένος, καθ' ὃν τὰ συμβόλαια συναλλάσσομεν καὶ τὰς ἄλλας πρὸς ἀλλήλους πράξεις διακρίνομεν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα οἰκονομοῦμεν, ὁ δὲ ἄγραφος, καθ' ὃν τὰ ἔθη ἐν ταῖς πόλεσιν αὔξεται καὶ διαμένει.

---

2 νοσογνω^{ον}μικη F

9 συμβόλαια: συμβο^{λ} M σύμβολα Rose. cf. p. 7, 1

---

7 [20] vide p. XII. XIX. XX³.
Plato: Resp. VIII p. 563 D: *οὐδὲ τῶν νόμων φροντίζουσι γεγραμμένων ἢ ἀγράφων.* — cf. Polit. p. 295 E. 298 E. 299 A (*τὰ γράμματα — τὰ παλαιὰ τῶν προγόνων ἔθη*). Legg. III p. 680 A. VII p. 793 A—B.
Aristoteles: idem Eth. Nic X 10 p. 1180 b 1. Rhet. I p. 1368 b 7 et saepe alias. — Pol. III 16 p. 1287 b 5: *ἔτι κυριώτεροι καὶ περὶ κυριωτέρων τῶν κατὰ γράμματα νόμων οἱ κατὰ τὰ ἔθη εἰσίν,* ...... (cf. VII 1324 b 22).
cf. Cic. de legg. 1. 2. — Archyt. apud Stob. Flor. II p. 134, 24 Mein. (cf. p. XXXVII). — Dio Chrysost. or. XIV 14.

8. *ὁ λόγος,* [16]

ὁ λόγος διαιρεῖται εἰς πέντε, ὧν εἷς μέν ἐστιν, ὃν οἱ πολιτευόμενοι λέγουσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὃς καλεῖται 87 πολιτικός· | ἑτέρα δὲ διαίρεσις λόγου ὃν οἱ ῥήτορες γράφουσι καὶ εἰς ἐπίδειξίν τε προφέρουσι καὶ εἰς ⟨δικαστήριον, οἷον⟩ ἐγκώμια καὶ ψόγους καὶ κατηγορίας ⟨καὶ ἀπολογίας⟩ . . . . τὸ δὴ τοιοῦτον εἶδός ἐστι ῥητορικόν. τρίτη δὲ διαίρεσις λόγου, ὃν οἱ ἰδιῶται διαλέγονται πρὸς ἀλλήλους· οὗτος δὴ ὁ τρόπος προσαγορεύεται ἰδιωτικός. ἑτέρα δὲ διαίρεσις λόγου, ὃν οἱ κατὰ βραχὺ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι τοῖς ἐρωτῶσι διαλέγονται· οὗτος δὲ καλεῖται ὁ λόγος διαλεκτικός. πέμπτη δὲ διαίρεσις λόγου, ὃν οἱ τεχνῖται περὶ τῆς ἑαυτῶν

διαιρεῖται ὁ λόγος εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ὁ μὲν ῥητορικός, ὁ δὲ πολιτικός, ὁ δὲ διαλεκτικός, ὁ δὲ τεχνικός, ὁ δὲ ἰδιωτικός. ἔστι δὲ ὁ μὲν ῥητορικὸς καὶ ἐπιδεικτικὸς καὶ κατηγορικὸς καὶ ἀπολογητικός, ὁ δὲ πολιτικὸς συμβουλευτικὸς καὶ παρακλητικός, διαλεκτικὸς δὲ ὁ κατὰ βραχὺ τῷ ἐρωτᾶν ἐμφανίζων ἃ προαιρεῖται, τεχνικὸς δέ, ὃν λέγουσιν οἱ τεχνῖται ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν τέχνην ἑκάστου [τῶν] αὐτῶν, ἰδιωτικὸς δέ, ὃν οἱ ἰδιῶται λέγουσι πρὸς ἀλλήλους καθ' ἑκάστην ἡμέραν διαλεγόμενοι.

8 *τε* om. BF 9—12 suppl. Wendl. 10 *καὶ* om. BF *ψώγους* V 12 participium velut *γράφοντες* desiderat Wendl. 14 *δὲ* om. F 16 *δὴ* BFV: *δὲ* P 21 *διαλέγονται* HB²: om. PFV

12 *τῷ* Rose: *τοῦ* M 16 *τῶν* secl. Rose 17 *ὃν* Rose: *ὅτι* M

8 [16]ᶠ vide p. XXVI.
cf. Diog. Laert. V 28, ubi similis Aristotelis divisio affertur.

διαλέγονται τέχνης· ὃς δὴ καλεῖται τεχνικός. τοῦ λόγου ἄρα τὸ μέν ἐστι πολιτικόν, τὸ δὲ ῥητορικόν, τὸ δὲ ἰδιωτικόν, τὸ δὲ διαλεκτικόν, τὸ δὲ τεχνικόν.

9. ἡ μουσική. [60]

§ 88 ἡ μουσικὴ εἰς τρία διαιρεῖται· ἔστι γὰρ ἡ μὲν διὰ τοῦ στόματος μόνον, οἷον ἡ ᾠδή· δεύτερον δὲ διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν χειρῶν, οἷον ἡ κιθαρῳδία· τρίτον ἀπὸ τῶν χειρῶν μόνον, οἷον ἡ κιθαριστική. τῆς ἄρα μουσικῆς ἔστι τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ στόματος μόνον, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ τῶν χειρῶν, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν.

διαιρεῖται ἡ μουσικὴ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν αὐτοῦ τοῦ στόματος ἔργον, ἓν δὲ χειρῶν καὶ στόματος, ἓν δὲ μόνον ⟨τῶν χειρῶν. τὸ μὲν οὖν⟩ αὐτοῦ τοῦ στόματος ἔργον οἷον αἵ τε ᾠδαὶ καὶ οἱ τερετισμοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, τῶν δὲ χειρῶν καὶ τοῦ στόματος ἥ τε χοραυλητικὴ καὶ [αὐλητικὴ] τὰ ὅμοια, τῶν δὲ χειρῶν ἡ κιθαριστικὴ καὶ τὰ τοιαῦτα.

10. ἡ εὐγένεια. [10]

διαιρεῖται δὲ ἡ εὐγένεια εἰς εἴδη τέτταρα. ἓν μέν, ἐὰν ὦσιν οἱ πρόγονοι καλοὶ κἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, τοὺς ἐκ τού-

διαιρεῖται ἡ εὐγένεια εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἀπὸ ἐνδόξων καὶ ὀνομαστῶν γονέων γεγονέναι, οἷον ἀπὸ

---

1 δὴ om. F 9 ἡ μὲν ἡ V 14 μόνον PQBV sed ss - P^1 vel P^2: μόνων F | κιθαριστηκή B 16 ἔστι om. F 25 ἵνα ante τοὺς BP

11 post στόματος: ἓν δὲ τῶν χειρῶν suppl. Rose 12 suppl. Wendl. 18 καὶ αὐλητική in marg. M. scr. fort. v. 19 post ἡ κιθαριστικὴ inserendum est. ἥ τε χοραυλητικὴ καὶ ⟨μον-⟩αυλητικὴ ⟨καὶ⟩ coni. Sudh.

των γεγεννημένους εὐγενεῖς φασιν εἶναι· ἄλλο δέ, ἐὰν ὦσιν οἱ πρόγονοι δεδυναστευκότες καὶ ἄρχοντες γεγενημένοι, τοὺς ἐκ τούτων εὐγενεῖς φασιν εἶναι. ἄλλο δέ, ἐὰν ὦσιν οἱ πρόγονοι ὀνομαστοί, οἷον ἀπὸ στρατηγίας, ἀπὸ στεφανιτῶν ἀγώνων· καὶ γὰρ τοὺς ἐκ τούτων γεγεννημένους εὐγενεῖς προσαγορεύο-
89 μεν. | ἄλλο εἶδος, ἐὰν αὐτός τις ᾖ γεννάδας τὴν ψυχὴν καὶ μεγαλόψυχος, καὶ τοῦτον εὐγενῆ φασὶν εἶναι· καὶ τῆς γε εὐγενείας αὕτη κρατίστη. τῆς ἄρα εὐγενείας τὸ μὲν ἀπὸ προγόνων ἐπιεικῶν, τὸ δὲ δυναστῶν, τὸ δὲ ἐνδόξων, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ καλοκἀγαθίας.

βασιλέων καὶ ἀρχόντων [γεγονέναι] ἢ ἄλλην τινὰ δόξαν ἐχόντων· τὸ δὲ ἀπὸ σπουδαίων καὶ δικαίων, οἷον ἀπὸ Ξενοφῶντος καὶ Νείλου καὶ τῶν τοιούτων· τὸ δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος ἀρετῆς, οἷον ἐὰν ᾖ γενναῖος καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ δίκαιος καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τῆς εὐγενείας ⟨ἄρα⟩ ἓν μέν ἐστι τὸ ἀπὸ ἐνδόξων καὶ ὀνομαστῶν προγόνων γεγονέναι, ἓν δὲ τὸ ἀπὸ σπουδαίων καὶ δικαίων, ἓν δὲ τὸ ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος ἀρετῆς.

---

1 *γεγεννημένους* PBF: *γεγενημένους* V 2 *φῶσιν* B² 3 post *πρόγονοι*: add. *ὀνομαστοί* sed expunxit P¹: add. *οἷον* F 4 *γεγεννημένοι* F 5 *γεγεννημένους* post *τούτων* F 7 *ἐὰν*: *ἂν* PQV 9 *στεφανητῶν* B 11 *προσαγορεύομεν*: *φασὶν εἶναι* F 15 *εὐγενεῖ* V 16 *γὲ*: *γὰρ* HB (P?): om. FV

1 *γεγονέναι* del. Chr. Jensen 5 *Νείλου*: *Νεικίου* vel *Νειλέου* (Plut. de glor. Athen. 7) vel simile aliquid olim exstitisse coni. Sudh. at cf. Wendl. Anax. p. 56² 11 *ἄρα* add. Rose

---

10 [10] vide p. XXXI. XXXIII. XXXIV¹.
Anax. Rhet. p. 81, 4 sq. Sp.-H. (de encomio docens): *ἐὰν μὲν ὦσιν οἱ πρόγονοι σπουδαῖοι* ..... p. 81, 22 sqq.: *ἐὰν δὲ μηδὲν ἀπὸ τῶν προγόνων ἔνδοξον ὑπάρχῃ, λέγε, ὡς αὐτός ἐστι γενναῖος, συμβιβάζων, ὡς εὖ γεγόνασι πάντες οἱ πρὸς τὴν ἀρετὴν εὖ πεφυκότες* (cf. Wendl. Anax. p. 55).

11. *τὸ κάλλος.* [62]

τὸ κάλλος διαιρεῖται εἰς τρία· ἓν μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ἐπαινετόν, οἷον ἡ διὰ τῆς ὄψεως εὐμορφία· ἄλλο δὲ χρηστικόν, οἷον ὄργανον καὶ οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς χρῆσίν ἐστι καλά· τὰ δὲ πρὸς νόμους καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς ὠφέλειάν ἐστι καλά. τοῦ ἄρα κάλλους τὸ μέν ἐστι πρὸς ἔπαινον, τὸ δὲ πρὸς χρῆσιν, τὸ δὲ πρὸς ὠφέλειαν.

διαιρεῖται τὸ κάλλος εἰς τρία· ἓν μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ἐπαινετόν, οἷον ἡ διὰ τῆς ὄψεως εὐμορφία· ἄλλο δὲ χρηστικόν, οἷον ὄργανον καὶ οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς χρῆσίν εἰσι καλά· τὰ δὲ πρὸς ὠφέλειαν, οἷον νόμος καλὸς καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς ὠφέλειάν εἰσι καλά.

---

3 *αὐτοῦ*: *αὐτὸ* V 8 *τὰ*: *τὸ* libri | *πρὸς*: *περὶ* coni. Wendl.: olim exstitisse puto *κατὰ* (vide locum Gorgiae)

10 fort. *ἐπιτηδεύματα* ⟨*καλὰ*⟩

---

11 [62] vide p. XX.

Plato: Gorg. p. 474 E: *οὐκοῦν καὶ τἆλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ χρώματα ἢ διὰ ἡδονήν τινα ἢ διὰ ὠφελίαν* (supra p. 474 D dixerat *κατὰ τὴν χρείαν*) *ἢ δι᾽ ἀμφότερα καλὰ προσαγορεύεις; . . . . . τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα.*

[Hipp. mai.] p. 295 C: *τοῦτο γὰρ δὴ ἔστω ἡμῖν καλόν, ὃ ἂν χρήσιμον ᾖ.* . . . . . . p. 296 E: *τὸ ὠφέλιμον ἄρα ἔοικεν ἡμῖν εἶναι τὸ καλόν, ὦ Ἱππία;* . . . . . . p. 298 A: *τὸ καλόν ἐστι τὸ δι᾽ ἀκοῆς τε καὶ ὄψεως ἡδύ . . . . . . τί δ᾽ ἄρα; τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ καλὰ καὶ τοὺς νόμους, ὦ Ἱππία, δι᾽ ἀκοῆς ἢ δι᾽ ὄψεως φήσομεν ἡδέα ὄντα καλὰ εἶναι κτλ.* (cf. Resp. X p. 601 D).

Aristoteles: Probl. p. 896 b 22: *τὸ μὲν οὖν πρὸς χρείαν τινὰ καλόν, οὗ καὶ μάλιστα ἐπιθυμοῦμεν, τοῦτο δοκεῖ ἥδιστον εἶναι κτλ.* — Eth. Eud. p. 1248 b 16: *ἔστι δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ καλὸν κἀγαθὸν οὐ μόνον κατὰ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ κατ᾽ αὐτὰ ἔχοντα διαφοράν. τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλη ἐστίν, ἃ αὐτὰ αὑτῶν ἕνεκά ἐστιν αἱρετά. τούτων δὲ καλά, ὅσα δι᾽ αὑτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐστιν κτλ.* — cf. quoque div. 23 [36] et divisiones p. XXIV sq.

12. ἡ ψυχή. [1]

ἡ ψυχὴ διαιρεῖται εἰς τρία· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστι λογιστικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν, τὸ δὲ θυμικόν. τούτων δὲ τὸ μὲν λογιστικόν ἐστιν αἴτιον τοῦ βουλεύεσθαί τε καὶ λογίζεσθαι καὶ διανοεῖσθαι καὶ τῶν τοιούτων πάντων· τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἐστιν αἴτιον τοῦ ἐπιθυμεῖν φαγεῖν καὶ

διαιρεῖται ἡ ψυχὴ εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν λογιστικόν, ἓν δὲ θυμικόν, ἓν δὲ ἐπιθυμητικόν. ἔστι δὲ τὸ μὲν λογιστικόν, ᾧ λογιζόμεθα· τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν, ᾧ τὰς ἐπιθυμίας ἀναλαμβάνομεν· τὸ δὲ θυμικόν, ᾧ θυμούμεθα καὶ ὀργιζόμεθα καὶ θαρσοῦμεν καὶ ἀμυνόμεθα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τῆς

---

4 λογιστικόν PB: λογικόν FV 6 λογιστικόν PBV: λογικόν F 7 τε om. V 9 πάντων τῶν τοιούτων B 10 μέρος ἐστὶ τῆς ψυχῆς B: μέ$\overset{ρ}{λ}$ος (sic) V

---

12 [1] vide p. X⁴. XIX. XX³. XXII. XXVI.

Plato: Resp. IV p. 439 DE: τὸ μὲν ᾧ λογίζεται λογιστικὸν προσαγορεύοντες τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ .... ἐπιθυμητικόν, πληρώσεών τινων καὶ ἡδονῶν ἑταῖρον. .... τὸ δὲ δὴ τοῦ θυμοῦ καὶ ᾧ θυμούμεθα. — idem: Resp. VIII p. 550 B (τὸ θυμοειδές). IX p. 571 D—572 A (τὸ θυμοειδές). Resp. IV p. 436 A. IX p. 580 D. Phaedr. p. 246 A sqq. (bigarum metaphora) et 253 C. — vide Raeder l. l. p. 215 et Lutoslawski l. l. p. 279.

[Aristoteles] de virt. et vit. p. 1249 a 30: τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή ἐστιν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε πραότης καὶ ἡ ἀνδρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ μεγαλοψυχία.

cf. Epiph. in Doxogr. p. 591, 19 Diels. Iambl. Protr. p 30, 13 sqq. Pist. (vide p. XXXIX). Metopum Pythag. apud Stob. Flor. I 64 p. 19, 31 sqq. Mein. (cf. ad hunc locum Doxogr. p. 389, 10 Diels; vide p. XXXVIII). Theag. Pyth. ap. Stob. Flor. I 67 p. 23. 7 Mein. (vide p. XXXVIII).

De Posidonio vide Schmekel, Die Philos. der mittleren Stoa p. 257 sqq.

τοῦ πλησιάσαι καὶ τῶν τοιούτων πάντων. τὸ δὲ θυμικὸν μέρος αἴτιόν ἐστι τοῦ θαρρεῖν καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι καὶ ὀργίζεσθαι. τῆς ἄρα ψυχῆς ἐστι τὸ μὲν λογιστικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν, τὸ δὲ θυμικόν.

ψυχῆς ἄρα τὸ μέν ἐστι λογιστικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν.

13. ἡ ἀρετή. [2]

τῆς τελείας ἀρετῆς εἴδη ἐστὶ τέτταρα· ἓν μὲν φρόνησις, ἓν δὲ δικαιοσύνη, ἄλλο

διαιρεῖται ἡ ἀρετὴ εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν φρόνησις, ἓν δὲ δικαιο-

---

2 post τοιούτων add. πάντων B: in marg. P: om. V πάντων F (sec. Mart. F praebet τοιούτων) 4 καὶ ἡδ. — λυπ. susp. Wendl. (at cf. locum Platon.) 6 λογιστικόν BPV: λογικόν F 11 ἐστὶ om. PB | ἓν μὲν om. F 12 ἓν δὲ om. F | ἄλλο δὲ om. F

10 διαίρεσις ἀρετῆς: διαιρεῖται etc. M

---

13 [2] vide p. XIV. XIX. XXIX[2].

Plato: Rep. IV p. 427 E: οἶμαι ἡμῖν τὴν πόλιν, εἴπερ ὀρθῶς γε ᾤκισται, τελέως ἀγαθὴν εἶναι .... δῆλον δὴ ὅτι σοφή τ' ἐστὶ καὶ ἀνδρεία καὶ σώφρων καὶ δικαία. — idem: Resp. IV 445 C. Phaed. 69 BC. Legg. I p. 630 B et saepe alias. — vide Resp. IV p. 443 C sqq.: ubi virtutes distribuuntur secundum partes animae (cf. Zeller, Philos. d. Griech. II 1[4] p. 884), sicut in codice Marc. (idem Metopus ap. Stob. Flor. I 64 p. 20, 7 sqq. Mein. et Theag. I 67 p. 23, 15 sqq. Mein. vide p. XXXVIII).

Aristoteles: cf. locum (de virt. et vit. p. 1249 a 30) ad div. 12 [1] exscriptum. — aliter: Pol. 1260 a 27. Rhet. I 9 p. 1366 b 1.

cf. Albin. c. 29 (Platonis dialogi ed. Hermann VI p. 182). Apul. de dogm. Plat. II 6 (Hobein, De Maximo Tyrio Ienae 1895). Seneca ep. 120, 10. 11: perfectam virtutem. Cicero saepissime.

δ' ἀνδρεία, τέταρτον σωφρο-
91 σύνη. | τούτων ἡ μὲν φρόνησις αἰτία τοῦ πράττειν ὀρθῶς τὰ πράγματα· ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ ἐν ταῖς κοινωνίαις καὶ τοῖς συναλλάγμασι δικαιοπραγεῖν· ἡ δὲ ἀνδρεία τοῦ ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ φοβεροῖς μὴ [ἐξίστασθαι] τρεῖν, ἀλλὰ μένειν· ἡ δὲ σωφροσύνη τοῦ κρατεῖν τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὑπὸ μηδεμιᾶς ἡδονῆς δουλοῦσθαι, ἀλλὰ κοσμίως ζῆν. τῆς ἀρετῆς ἄρα τὸ μέν ἐστι φρόνησις, ἄλλο δικαιοσύνη, τρίτον ἀνδρεία, τέταρτον σωφροσύνη.

σύνη, ἓν δὲ ἀνδρεία, ἓν δὲ σωφροσύνη. ἔστι δὲ ἡ μὲν φρόνησις ἐν τῷ λογιστικῷ, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς μέρεσι γίνεται, ἡ δὲ ἀνδρεία ἐν τῷ θυμικῷ, ἡ δὲ σωφροσύνη ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. τῆς ἀρετῆς ἄρα ἓν μέν ἐστι φρόνησις, ἓν δὲ δικαιοσύνη, ἓν δὲ ἀνδρεία, ἓν δὲ σωφροσύνη.

14. ἡ ἀρχή. [63] et [51]

ἡ ἀρχὴ διαιρεῖται εἰς μέρη πέντε· ἓν μὲν εἰς τὸ κατὰ νόμον, ἓν δὲ εἰς τὸ κατὰ φύ-

διαιρεῖται ἡ ἀρχὴ εἰς μέρη πέντε· ἓν μὲν εἰς τὸ κατὰ νόμον, ἓν δὲ εἰς τὸ κατὰ

---

1 τέταρτον: καὶ F 7 ἀνδρία F 9 τρεῖν Sudhaus: ποιεῖν libri. del. Cobet. πτοίᾳ coni. Wendl. | ἐξιστ. ut glossema verbi τρεῖν del. Sudh. 15 ἄλλο: τὸ δὲ F 20 εἰς corr. P[2]

---

14 [63] et [51] vide p XXXII.
Plato: cf. Legg. III p. 690 A sqq.: ubi septem ἀρχῆς genera enumerantur. — Gorg. 483 D: δηλοῖ δὲ ταῦτα καὶ πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς γένεσιν, ὅτι οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρείττω τοῦ ἥττονος ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν.
ad [51] cf. 18 [48] (vide p. XXXI).

σιν, ἓν δὲ εἰς τὸ κατὰ ἔθος, τέταρτον δὲ εἰς τὸ κατὰ γένος, πέμπτον δὲ εἰς τὸ κατὰ
§ 92 βίαν. | οἱ μὲν οὖν ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντες ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐπὰν αἱρεθῶσι, κατὰ νόμον ἄρχουσιν· οἱ δὲ κατὰ φύσιν, οἷ⟨ον οἱ⟩ ἄρσενες, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις· ἐπὶ πολὺ γὰρ πανταχοῦ τὰ ἄρσενα τῶν θηλειῶν ἄρχει· ἡ δὲ τοῦ κατὰ ἔθος ἀρχὴ τοιαύτη ἐστίν, οἵαν οἱ παιδαγωγοὶ τῶν παίδων ἄρχουσι καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν φοιτώντων. κατὰ γένος δὲ ἀρχὴ τοιαύτη τις λέγεται, οἵαν οἱ Λακεδαιμόνιοι βασιλεῖς ἄρχουσιν· ἀπὸ γὰρ γένους τινὸς ἡ βασιλεία. καὶ ἐν Μακεδονίᾳ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄρχουσι· καὶ γὰρ ἐκεῖ ἀπὸ γένους ἡ βασιλεία καθίσταται. οἱ δὲ βιασάμενοι ἢ παρακρουσάμενοι ἄρχουσιν ἀκόντων τῶν πολιτῶν, ἡ τοιαύτη ἀρχὴ κατὰ βίαν λέγεται εἶναι.

2 δὲ om. B 3 εἰς τὸ om. PB 7 νόμους F 8 ἄρρενες B | ⟨ ⟩ suppl. Sudh. 10 ἄλλοις PBV: ἀλόγοις F 12 ἄρρενα BV | θηλείων B 22 δὲ: γὰρ F 25 οἱ δὲ BPF: εἰ δὲ V | ἢ PB in ras.: om. F

φύσιν, ἓν δὲ εἰς τὸ κατὰ ἔθος, ἓν δὲ εἰς τὸ κατὰ γένος, πέμπτον δὲ εἰς τὸ κατὰ βίαν. οἱ μὲν οὖν ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντες ὅταν ὑπὸ τῶν πολιτῶν αἱρεθῶσιν, οὗτοι κατὰ νόμον ἄρχουσιν. ἡ δὲ τοῦ κατὰ φύσιν ἀρχὴ οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἐστίν· ἐπὶ πολὺ γὰρ πανταχοῦ τὰ ἄρρενα τῶν ζῴων τῶν θηλειῶν ἄρχει. ἡ δὲ τοῦ κατὰ ἔθος ἀρχὴ τοιαύτη ἐστίν, οἷον οἱ παιδαγωγοὶ τῶν παίδων ἄρχουσι καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν φοιτητῶν. κατὰ γένος δὲ ἀρχὴ τοιαύτη τις λέγεται, ὅταν πατέρα βασιλέα τελευτήσαντα υἱὸς διαδέξηται καὶ πάλιν τοῦτον ὁ τούτου υἱὸς καὶ ἐφεξῆς δὲ ὡσαύτως. ὅσοι δὲ βιασάμενοι ἄρχουσιν ἀκόντων τῶν πολιτῶν, ἡ τοιαύτη ἀρχὴ κατὰ βίαν λέγεται εἶναι.

διαιρεῖται ἡ ἀρχὴ εἰς τρία· [51
ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν κατὰ

15 οἵαν olim Wendl. 20 διαδέξηται Wendl.: διαδέξεται M 24 τῶν πολιτῶν (coll. Diog. L.): αὐτῶν M 27 τρία Rose: τέσσαρα M

τῆς ἀρχῆς ἄρα ἐστὶ τὸ μὲν κατὰ νόμον, τὸ δὲ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ κατὰ ἔθος, τὸ δὲ κατὰ γένος, τὸ δὲ κατὰ βίαν.

φύσιν, ἓν δὲ κατὰ βίαν, ἓν δὲ κατὰ τάξιν καὶ θέσιν. κατὰ φύσιν μὲν οὖν ἄρχει τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, οἷον ἐν μὲν βουσὶ ταῦρος, ἐν δὲ προβάτοις κριὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ⟨κατὰ βίαν δέ⟩, οἷον οἱ δεσπόται τῶν δούλων καὶ οἱ τύραννοι τῶν πόλεων καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· κατὰ τάξιν δὲ καὶ θέσιν, οἷον τὸ πρῶτον ταχθέν· ἐντεῦθεν ἀρχή ἐστι τῆς μὲν τραγῳδίας 'ὦ παλαιὸν Ἄργος', τῶν δὲ στοιχείων τὸ ἄλφα καὶ ἀριθμοῦ τὸ ἕν.

15. ἡ ῥητορεία. [17]

93 τῆς ῥητορείας εἴδη ἐστὶν ἕξ. ὅταν μὲν γὰρ κελεύωσι πολεμεῖν ἢ συμμαχεῖν πρός

διαιρεῖται ἡ ῥητορεία εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν κατηγορία, ἓν δὲ ἀπολογία,

19 ἐστὶν om. F

8 κατὰ βίαν δὲ add. Rose 13 ταχθέν: τεχθέν M 15 Ἄργος Rose (coll. Eurip. Electra): ἄρτος M 16 ἀριθμῶν coni. Wendl. 19 ῥη^τ M: ῥητορεία Rose (coll. Diog. L.)

15 [17] vide p. XIII. XXXIV[1].
Aristoteles: Rhet. I 3 p. 1358 b 6 sqq.: .... *ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τρία γένη τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικόν, δικανικόν, ἐπιδεικτικόν. συμβουλῆς δὲ τὸ μὲν προτροπή, τὸ δὲ ἀποτροπή· ...... δίκης δὲ τὸ μὲν κατηγορία, τὸ δὲ ἀπολογία· ...... ἐπιδεικτικοῦ δὲ τὸ μὲν ἔπαινος, τὸ δὲ ψόγος.*
cf. Anax. p. 12, 15 sqq. Sp.-H., quocum conferas Quint. III 4, 9.

τινα, καλεῖται τὸ τοιοῦτον εἶδος προτροπή· ὅταν δὲ ἀξιῶσι μὴ πολεμεῖν μηδὲ συμμαχεῖν, ἀλλὰ ἡσυχίαν ἄγειν, τὸ τοιοῦτον εἶδος ἀποτροπή ἐστι. τρίτον εἶδος τῆς ῥητορείας, ὅταν τις φάσκῃ ἀδικεῖσθαι ὑπό τινος καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον ἀποφαίνῃ· τὸ δὴ τοιοῦτον εἶδος κατηγορία ὀνομάζεται. τέταρτον εἶδος τῆς ῥητορείας [ἀπολογία καλεῖται], ὅταν ἀποφαίνῃ τις αὐτὸν μηθὲν ἀδικοῦντα μήτε ἄλλο ἄτοπον μηθὲν πράττοντα· τὸ δὴ τοιοῦτον

§ 94 ἀπολογίαν καλοῦσι. | πέμπτον εἶδος ῥητορείας, ὅταν τις εὖ λέγῃ καὶ ἀποφαίνῃ καλὸν κἀγαθόν· τὸ δὴ τοιοῦτον εἶδος καλεῖται ἐγκώμιον. ἕκτον εἶδος, ὅταν τις ἀποφαίνῃ ἓν δὲ συμβουλία, ἓν δὲ ἐγκώμιον, ἓν δὲ ψόγος.

---

3 μηδὲ: μὴ BV 5/6 ἐστὶν ἀποτροπή B 6/7 ῥητορικῆς F 7 φάσκει FV: φάσκῃ em. B m. 2 ex ει 9 ἀποφαίνῃ em. B: ἀποφαίνει V 10 δὴ om. PQ: add. P³ 11 ὀνομάζεται: ἀποφαίνεται F 12 ἀπολ. καλ. secl. Cobet. 13 ἀποφαίνει HV 14 τις om. P | αὑτὸν P: cett. αὐτὸν 15 μηδὲ coni. Wendl. 16 δὴ: δὲ libri 19 λέγει, η al. atr. ss. H, in ras. V | τινὰ add. Cob. post λέγῃ 22 post ἀποφαίνῃ Cob. add. τινὰ

φαῦλον· τὸ δὴ τοιοῦτον εἶδος καλεῖται ψόγος. τῆς ἄρα ῥητορείας ἐστὶ τὸ μὲν ἐγκώμιον, τὸ δὲ ψόγος, τὸ δὲ προτροπή, τὸ δὲ ἀποτροπή, τὸ δὲ κατηγορία, τὸ δὲ ἀπολογία.

16. τὸ ὀρθῶς λέγειν. [52]

τὸ ὀρθῶς λέγειν διαιρεῖται εἰς τέτταρα· ἓν μὲν ἃ δεῖ λέγειν, ἓν δὲ ὅσα δεῖ λέγειν, τρίτον πρὸς οὓς δεῖ λέγειν, τέταρτον δὲ πηνίκα λέγειν δεῖ. ἃ μὲν οὖν δεῖ λέγειν, ἃ μέλλει συμφέρειν τῷ λέγοντι καὶ τῷ ἀκούοντι· τὸ δὲ ὅσα δεῖ λέγειν, μὴ πλείω μηδὲ ἐλάττω τῶν ἱκα-
§ 95 νῶν. | τὸ δὲ πρὸς οὓς δεῖ λέγειν, ἐάν τε πρὸς πρεσβυτέρους ἁμαρτάνοντας διαλέγῃ,

διαιρεῖται τὸ ὀρθῶς λέγειν εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἓν μὲν ὅσα δεῖ λέγειν, ἓν δὲ ὅπου δεῖ λέγειν, ἓν δὲ πρὸς οὓς δεῖ λέγειν, ἓν δὲ ἡνίκα δεῖ λέγειν, ἓν δὲ ἃ δεῖ λέγειν. τὸ μὲν οὖν ὅσα δεῖ λέγειν ἐστὶ τὸ μήτε πλείω μήτε ἐλάσσω τῶν ἱκανῶν, τὸ δὲ ὅπου δεῖ λέγειν ἐστὶν ἐν τόπῳ, οἷον ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐν γυμνασίῳ καὶ ἐν διατριβῇ καὶ ἐν τοῖς δέουσιν ἄλλοις

---

1 *δὴ*: *δὲ* libri 9—12 et ubique olim *τὸ ἃ δεῖ λ.* exstitisse puto 10 *ἓν δὲ*: *δεύτερον* F 14 *μέλει* V 15 *τῷ* alt. om. V 19 *ἐάν*: *ἄν* B in ras. 20 *ἁμαρτάνοντας* del. Menagius ut dittographiam | *διαλέγη* F

---

16 [52] vide e. gr. Plato Protag. 314 A: .. *ὅ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὅ τι μή, καὶ ὁπόσον καὶ ὁπότε.* Phaedr. 268 B. 272 A. 275 E et saepe alias. (Talia sunt categoriarum tabulae Aristotelicae praelusiones. cf. Zeller II 2 p. 267[3].)

Cic. orat. § 43: quoniam tria videnda sunt oratori: quid dicat et quo quidque loco et quo modo, dicendum omnino est quid sit optimum in singulis, sed aliquanto secus atque in tradenda arte (*τέχνη*!) dici solet.

ἁρμόττοντας δεῖ τοὺς λόγους διαλέγεσθαι ὡς πρεσβυτέροις· ἐάν τε πρὸς νεωτέρους, ἁρμόττοντας δεῖ λέγεσθαι ὡς νεωτέροις. πηνίκα δὲ λέγειν ἐστὶ μήτε πρότερον μήτε ὕστερον· εἰ δὲ μή, διαμαρτήσεσθαι καὶ κακῶς ἐρεῖν.

τόποις, τὸ δὲ πρὸς οὓς δεῖ λέγειν ἑκάστῳ τὸ ἁρμόττον [καὶ πρὸς ὃν ὃ ἁρμόττει], οἷον πρὸς πρεσβυτέρους ⟨ἢ νεωτέρους καὶ⟩ πρὸς μοχθηροὺς ἢ ἡδεῖς καὶ πρὸς ἐχθροὺς ἢ φίλους, τὸ δὲ ἡνίκα δεῖ, οἷον τὸ μήτε πρότερον μήτε ὕστερον μήτε διὰ μέσου ἄτερ τοῦ καιροῦ λέγειν, ἀλλ' ἐγκαίρως, τὸ δὲ ἃ δεῖ λέγειν οἷον τὰ συμφέροντα καὶ ὠφέλιμα καὶ αὐτῷ καὶ τῷ φίλῳ.

17. ἡ εὐεργεσία. [44]

ἡ εὐεργεσία διαιρεῖται εἰς τέτταρα· ἢ γὰρ χρήμασιν ἢ σώμασιν ἢ ταῖς ἐπιστήμαις ἢ τοῖς λόγοις. τοῖς μὲν οὖν χρήμασιν, ὅταν δεομένῳ παραβοηθήσῃ τις εἰς χρημάτων

διαιρεῖται ἡ εὐεργεσία εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν λόγῳ εὐεργετεῖν, ἓν δὲ δι' ἐπιστήμης καὶ τεχνῶν, ἓν δὲ εἰς ἀργυρίου λόγον καὶ ἓν διὰ σωμάτων. διὰ λόγων

---

2 ὡς πρεσβυτέροις om. B 3 ἄν B in ras. | πρὸς om. F 4 δεῖ λέγεσθαι om. F 6 προτέρῳ PV: προτέρω B | ὑστέρῳ PV: ὑστέρω B 8 κακῶς: οὐκ ὀρθῶς BF 16 τέσσαρα FV 19 βοηθήσῃ Cob. 20 εἰς χρημάτων λόγον et εἰς τὸ εὐπορῆσαι olim varias recensiones fuisse censet Wendl.

3 del. Wendl. 4 suppl. Wendl. 10 λέγειν om. Rose 11 εὐκαίρως scripsit Rose, qui falso legerat ἐσκαίρως

---

17 [44] vide p. XXXI.
haec divisio valde alludit ad div. 20: φιλανθρωπίας (cf. div. [32]).
vide Anax. p. 94, 8 sqq. (Wendl. Anax. p. 62).

*λόγον εὐπορῆσαι· τοῖς δὲ
σώμασιν εὖ ποιοῦσιν ἄλλους,
ὅταν παραγενόμενοι τυπτο-
96 μένοις παραβοηθῶσιν· | οἱ
δὲ παιδεύοντες καὶ ἰατρεύοντες καὶ διδάσκοντες ἀγαθόν τι, οὗτοι ταῖς ἐπιστήμαις εὐεργετοῦσιν· ὅταν δὲ εἰσέλθωσιν εἰς δικαστήριον ἄλλος ὑπὲρ ἄλλου βοηθὸς καὶ λόγον τινὰ ἐπιεικῆ εἴπῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, οὗτος δὴ λόγῳ εὐεργετεῖ. τῆς ἄρα εὐεργεσίας ἡ μέν ἐστι διὰ χρημάτων, ἡ δὲ διὰ σωμάτων, ἡ δὲ διὰ ἐπιστημῶν, τετάρτη δὲ διὰ λόγων.*

οὖν εὐεργετοῦσιν οἱ συνηγοροῦντες καὶ συνδικάζοντες καὶ ἐγκωμιάζοντες καὶ οἱ τοιοῦτοι, δι᾽ ἐπιστήμης δὲ καὶ τέχνης οἱ παιδεύοντες καὶ ἰατρεύοντες καὶ οἱ ⟨τὰ⟩ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα δημιουργοῦντες, εἰς ἀργυρίου δὲ λόγον οἱ προιστάμενοι τῆς [εἰς] ἀργυρίου χρείας, διὰ τῶν σωμάτων δὲ εὐεργετοῦσιν οἱ ἀμύνοντες καὶ βοηθοῦντες ⟨τυπτομένοις καὶ⟩ ἐν τοῖς τοιούτοις συμπτώμασι.

18. *τὸ τέλος τῶν πραγμάτων — αἱ αἰτίαι.* [48]

διαιρεῖται τὸ τέλος τῶν πραγμάτων εἰς τέτταρα εἴδη· ἓν μὲν κατὰ νόμον τέλος τὰ πράγματα λαμβάνει, ὅταν ψήφισμα γένηται καὶ τοῦθ᾽ ὁ νόμος τελέσῃ· κατὰ φύσιν δὲ τέλος τὰ πράγματα λαμ-

ἕκαστον τῶν ὄντων ἀποτελεῖται διὰ τέσσαρας αἰτίας· ἢ γὰρ διὰ [τὸ περὶ χρηστὴν ὑπάρχειν ἀπρόσδεκτον] τύχην ἢ δι᾽ ἐπιστήμην ἢ διὰ φύσιν ἢ διὰ βίαν καὶ ἀνάγκην. τὰ μὲν διὰ τύχην ἐστὶ τὸ ἀπὸ

2 *ἄλλους* B: *ἀλλήλους* ceteri 4 *βοηθοῦσι* F Cob. 7 *ἀγαθὸν τοιοῦτοι δὲ ταῖς* B: *δὲ* post *οὗτοι* eras. F 11 *ἐπιεικῆ* om. F 12 *ὑπὲρ αὐτοῦ* ante *εἴπῃ* BF 20 *τέσσαρα* V 21 *νόμους* B 24 *τελέσει* B

6 add. Wendl. coll. p. 27, 10 9 *εἰς* del Wendl. 12 locum e. g. suppl.; secundum Sudh. fort. continuabatur *καὶ περιπίπτουσ⟩ιν* 22 *ἀπρόσδεκτον* M: *ἀπροσδόκητον* coni. Rose. verba uncis inclusa nota marginalis sunt. *ἀεὶ* pro *περὶ* coni. Wendl.

βάνει, ⟨οἷον⟩ ἥ τε ἡμέρα καὶ ὁ ἐνιαυτὸς καὶ αἱ ὧραι. κατὰ τέχνην δὲ τέλος τὰ πράγματα λαμβάνει, οἷον ἡ οἰκοδομική. οἰκίαν γὰρ [τις] ἐπιτελεῖ· καὶ ἡ ναυπηγική· πλοῖα γάρ. |
§ 97 *κατὰ τύχην δὲ γίνεται τοῖς πράγμασι τέλος, ὅταν ἄλλως καὶ μὴ ὡς ὑπολαμβάνει τις ἀποβαίνῃ. τοῦ τέλους ἄρα τῶν πραγμάτων τὸ μὲν κατὰ νόμον, τὸ δὲ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ κατὰ τέχνην, τὸ δὲ κατὰ τύχην ἐστίν.*

ταὐτομάτου καὶ ἄνευ προνοίας ἀποτελούμενον, τὰ δὲ δι᾽ ἐπιστήμην αἵ τε οἰκίαι καὶ αἱ νῆες καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ διὰ φύσιν, οἷον οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ ζῷα πάντα, διὰ δὲ βίαν καὶ ἀνάγκην, οἷον αἱ τῶν ἀλόγων ζῴων δαμάσεις καὶ αἱ κρατήσεις καὶ δεσποτεῖαι καὶ τυραννίδες καὶ τὰ τοιαῦτα.

---

2 *ἡ ὧρα* B 4 *ἡ* om. F 9 *ὑπολαμβάνῃ* PBV

1 *ἄνευ* scripsi: *ἀπὸ* M

---

18 [48] vide p. XI sq. et Wendl. Anax. p. 34².

Plato: Legg. X p. 888E: *λέγουσί πού τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην* .... 889E: *τέχνῃ οὐ φύσει, ἀλλά τισι νόμοις .... τέχνῃ καὶ τοῖς νόμοις.* 890D: *νόμῳ κα τέχνῃ* (cf. Protag. 323CD. Legg. IV 709AB e. a.).

Aristoteles: Eth. Nic. p. 1112 a 32: *αἰτίαι γὰρ δοκοῦσιν εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι᾽ ἀνθρώπου.* — Eth. Nic. p. 1135 a 24 sqq.: *εἰδὼς ..... κατὰ συμβεβηκός* (i. e. *τύχῃ*) ...... *βίᾳ* ...... *φύσει.* — Eth. Nic. p. 1140 a 14 sqq.: .... *ἐξ ἀνάγκης* .... *κατὰ φύσιν* ..... *ἡ τύχη* .... *ἡ τέχνη.* — adde Stob. I p. 87/8 W: *Ἀριστοτέλης* ...... *αἰτίας δὲ τέτταρας ἐν τοῖς ὅλοις, καθ᾽ ἃς ἅπαντα συνίσταται: νοῦν φύσιν ἀνάγκην τύχην* (cf. p. XII¹).

Diotogenes apud Stob. II p. 135, 6 Mein. (vide p. XXXVII): *Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ ὁσιότατος: ἐπεὶ γὰρ τέτορες αἰτίαι τὰ σύμπαντα περαίνοντι καὶ ἐπὶ τέλος ἐπιτίθεντι: φύσις καὶ νόμος καὶ τέχνα καὶ τύχα κτλ.*

(cf. Max. Tyr. 11, 4. Hobein p. 53.)

Iamblichi Protrept. p. 49, 9 sqq. Pist: *ὅσα γὰρ μήτε διὰ*

19. *ἡ δύναμις.* [33]

ἡ δύναμις διαιρεῖται εἰς τέτταρα εἴδη· ἓν μὲν ὃ δυνάμεθα τῇ διανοίᾳ, ⟨οἷον⟩ λογίζεσθαι καὶ ὑπονοεῖν· ἕτερον δὲ τῷ σώματι, οἷον πορεύεσθαι καὶ διδόναι καὶ λαμβάνειν καὶ τὰ τοιαῦτα· τρίτον ὃ δυνάμεθα πλήθει στρατιωτῶν καὶ χρημάτων, ὅθεν καλεῖται πολλὴν δύναμιν ἔχων βασιλεύς· τετάρτη δὲ διαίρεσις δυνάμεως πάσχειν καὶ ποιεῖν εὖ καὶ κακῶς· οἷον ἀρρωστεῖν καὶ παιδεύεσθαι

διαιρεῖται ἡ δύναμις εἰς πέντε· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐν ψυχῇ, ἓν δὲ ἐν σώματι, ἓν δὲ ἐν ταῖς πράξεσιν, ἓν δὲ ἐν ἐνίοις τῶν μὴ ὄντων, ἓν δὲ ἐν τῷ παθεῖν ἢ ποιῆσαι. ἐν ψυχῇ μὲν ἃ μανθάνομεν καὶ διανοούμεθα, ἐν σώματι δὲ οἷον αἵ τε κινήσεις καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις, καθ' ἃς πράττειν τι [ἐν] τῷ σώματι δυνάμεθα, ἐν δὲ ταῖς πράξεσιν οἷον αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις· λέγεται γὰρ

---

4 *οἷον* add. Menagius 5 *διαλογίζεσθαι* F 9 *πλήθει*: *ει* in ras. B: *πλήθη* F 14 *εὐ ποιεῖν* libri

6 *ἐν ἑνὶ ὀστῶν μὴ ὄντων* M: corr. Rose

τέχνην μήτε διὰ φύσιν μητ' ἐξ ἀνάγκης γίγνεται, τὰ πολλὰ τούτων διὰ τύχην γίγνεσθαί φαμεν.
cf. Gorg. Helen. p. 680 B. Polos in Plat. Gorg. 448 C. Agathon Frgmt. 6. 8.
cf. div. [51] [54].

---

19 [33] Haec divisio videtur e pannis Platonicis et Aristotelicis consuta esse. Primae tres partes sunt sumptae e bonorum tripartitione (= div. 1 [5] cf. p. XXXI).

vide quoque Met. p. 1046 a 4: *ὅτι μὲν οὖν πολλαχῶς λέγεται ἡ δύναμις καὶ τὸ δύνασθαι, διώρισται ἡμῖν ἐν ἄλλοις. . . . . καθάπερ ἐν γεωμετρίᾳ καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα λέγομεν τῷ εἶναι πῶς ἢ μὴ εἶναι . . . . πάλιν δ' αὗται αἱ δυνάμεις λέγονται ἢ τοῦ μόνον ποιῆσαι ἢ τοῦ παθεῖν ἢ τοῦ καλῶς . . . . μία δύναμις τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν . . . . .* a 36: *ἐπεὶ δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐνυπάρχουσιν ἀρχαὶ τοιαῦται, αἱ δ' ἐν τοῖς ἐμψύχοις καὶ ἐν ψυχῇ καὶ ψυχῆς ἐν τῷ λόγον ἔχοντι . . . .*

δυνάμεθα καὶ ὑγιεῖς γίνεσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. τῆς ἄρα δυνάμεως ἡ μέν ἐστιν ἐν διανοίᾳ, ἡ δὲ ἐν τῷ σώματι, ἡ δὲ ἐν στρατοπέδῳ καὶ χρήμασιν, ἡ δὲ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν.

μεγάλην ἔχειν δύναμιν, ὅταν χρήματα καὶ στρατιῶται πολλοὶ συνηθροισμένοι ὦσι. τῶν δὲ μὴ ὄντων ἐν ἐνίοις ὅσα δυνατά ἐστι γενέσθαι ἢ ποιηθῆναι· ἐν δὲ τῷ παθεῖν ἢ ποιῆσαι, ὅσα δυνατά ἐστιν ἀναιρεῖν ἢ ἀναιρεθῆναι.

20. ἡ φιλανθρωπία.

§ 98 τῆς φιλανθρωπίας ἐστὶν εἴδη τρία· ἓν μὲν διὰ τῆς προσηγορίας γινόμενον, οἷον ἐν ᾧ τινες τὸν ἐντυχόντα πάντα προσαγορεύουσι καὶ τὴν δεξιὰν ἐμβάλλοντες χαιρετίζουσιν· ἄλλο εἶδος, ὅταν τις βοηθητικὸς ᾖ παντὶ τῷ ἀτυχοῦντι· ἕτερον εἶδός ἐστι τῆς φιλανθρωπίας, ἐν ᾧ τινες φιλοδειπνισταί εἰσι. τῆς ἄρα φιλανθρωπίας τὸ μέν ἐστι διὰ τοῦ προσαγορεύειν, τὸ δὲ διὰ τοῦ εὐεργετεῖν, τὸ δὲ διὰ τοῦ ἑστιᾶν καὶ φιλοσυνουσιάζειν.

4 τῷ om. V fortasse recte 6 ἡ δὲ τὸ ποιεῖν B m. 1, corr. m. 2 12 εὐπροσηγορίας coni. H. Stephanus 13 ἐν ᾧ Wendl.: ἐν οἷς libri 15 ἐμβάλοντες Q: ἰμβάλοντες (sic) B 18 ἐστι om. F

1 post δύναμιν inserend. puto βασιλεύς coll. Diog. L. 3 συνειθισμένοι M: corr. Rose | βασιλεῖ post ὦσι mavult Sudh.

20. cf. notam ad 17 [44].

21. *ἡ εὐδαιμονία.*

ἡ εὐδαιμονία διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη· ἡ μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστιν εὐβουλία, ἕτερον δὲ εὐαισθησία καὶ ὑγεία τοῦ σώματος, τρίτον εὐτυχία ἐν ταῖς πράξεσι, τέταρτον εὐδοξία παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, πέμπτον εὐπορία χρημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων. |
99 ἡ μὲν οὖν εὐβουλία γίνεται ἐκ παιδείας καὶ ἐκ τοῦ πολλῶν ἔμπειρον γενέσθαι. ἡ δὲ εὐαισθησία ἐκ τῶν τοῦ σώματος μερῶν· οἷον ἐάν τις ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούῃ καὶ τῇ ῥινὶ καὶ τῷ στόματι αἰσθάνηται ὧν δεῖ αἰσθάνεσθαι· τὸ δὲ τοιοῦτον εὐαισθησία. ἡ δὲ εὐτυχία, ὅταν

---

2 ἡ δὲ F 4 ἕτερον δὲ FB: ἡ δὲ PV 5 ὑγεία PFV: ὑγία H: ὑγεία B² ex -ία 11 οὖν F Wendl. om. libri cett. 15 μερῶν: μελῶν Q: $\overset{\lambda}{\varrho}$ (sic) V | ἐὰν τοῖς B 18 σώματι FH 19 δὲ om. F 20 τις post ὅταν addam

---

21. vide p. XXX sq.
Aristoteles: Eth. Nic. p. 1153 b 16: .. ἡ εὐδαιμονία .. διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαίμων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς τύχης κτλ. — ad dictionem cf. Pol. 1291 a 33: ἕβδομον δὲ (i. e. μέρος πόλεως) τὸ ταῖς οὐσίαις λειτουργοῦν, ὃ καλοῦμεν εὐπόρους.

ἐφ' ἃ σκοπεῖ πράξῃ κατορθῶν ἃ δεῖ πράττειν τὸν σπουδαῖον· εὐδοξία δέ ἐστιν ὅταν τις εὖ ἀκούῃ. εὐπορία δέ ἐστιν, ὅταν τις πρὸς τὰς ἐν τῷ βίῳ χρήσεις οὕτως ἔχῃ, ὥστε καὶ φίλους εὖ ποιῆσαι καὶ φιλοτίμως καὶ εὐπόρως ἀπολειτουργῆσαι. ᾧ δὲ ὑπάρχει πάντα ταῦτα, οὗτός ἐστιν εὐδαίμων τελέως. τῆς ἄρα εὐδαιμονίας ἐστὶ τὸ μὲν εὐβουλία, τὸ δὲ εὐαισθησία καὶ ὑγεία τοῦ σώματος, τὸ δὲ εὐτυχία, τὸ δὲ εὐδοξία, τὸ δὲ εὐπορία.

22. αἱ τέχναι — αἱ ἐπιστῆμαι. [53]

§ 100 αἱ τέχναι εἰς τρία διαιροῦνται· ἡ μὲν πρώτη, ἡ δὲ δευτέρα, ἡ δὲ τρίτη. πρώτη μὲν οὖν ἡ μεταλλευτικὴ καὶ ὑλοτομική· παρασκευαστικαὶ γάρ εἰσιν. ἡ δὲ χαλκευτικὴ

διαιροῦνται αἱ ἐπιστῆμαι [τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων] εἰς τρία· εἰσὶ γὰρ αὐτῶν αἱ μὲν πρῶται, αἱ δὲ δεύτεραι, αἱ δὲ τρίται. πρῶτον μὲν οὖν εἰσιν αἱ παρα-

---

1 σκοπεῖ: ει ex η fecit B[2] | κατορθῶν Wendl.: κατ' ὀρθὸν codd. 6 χρήσεις: πράξει F[1] -η F[2] 7 καὶ om. V 10 πάντα ταῦτα B: ταῦτα πάντα FPV 11 τελείω F 12 ἐστι om. F 14 ὑγεία PF: B ut supra 21 οὖν om. F | μεταλλευτηκὴ B: μεταλευτικὴ F 23 γὰρ om. V

19/20 τῶν — δευτέρων seclusi

καὶ ἡ τεκτονικὴ μετασχηματιστικαί εἰσιν· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ σιδήρου ἡ χαλκευτικὴ ὅπλα ποιεῖ, ἡ δὲ τεκτονικὴ ἐκ τῶν ξύλων αὐλοὺς καὶ λύρας. ἡ δὲ χρηστική, οἷον ἱππικὴ τοῖς χαλινοῖς χρῆται· ἡ πολεμικὴ τοῖς ὅπλοις· ἡ μουσικὴ τοῖς αὐλοῖς καὶ τῇ λύρᾳ. τῆς τέχνης ἄρα τρία εἴδη ἐστί· τὸ μέν τι πρῶτον, τὸ δέ τι δεύτερον, τὸ δέ τι τρίτον.

σκευαστικαί τε καὶ μεταλλευτικαὶ καὶ ὑλοτομικαὶ καὶ λιθοτομικαί, δεύτεραι δὲ αἵ τε ποιητικαὶ καὶ μετασχηματιστικαί, οἷον ἡ μὲν χαλκευτικὴ τὸν σίδηρον παραλαβοῦσα μετεσχημάτισε καὶ ἐποίησε χαλινοὺς καὶ ὅπλα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἡ δὲ τεκτονικὴ τὴν ὕλην παραλαβοῦσα μετεσχημάτισε καὶ ἐποίησεν αὐλοὺς καὶ πλοῖα καὶ οἴκους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἡ δὲ λιθουργικὴ τοὺς λίθους παραλαβοῦσα μετεσχημάτισε καὶ ἐποίησε τείχη

1 μετασχηματιστικαί B: μετασχηματικαί F: μετασκευαστικαί PV 3 χαλκευτηκὴ B 7 χαληνοῖς F 10 εἴδη τρία F 11 τι: τοι BFV | πρῶτον: πρότερον P 12 τι B^1: $τ^{ο}ι$ B^2 (bis)

1 τε καί: olim οἷον ἡ μ. καὶ ἡ ὑλ. καὶ ἡ λ. exstitisse puto 6 σίδηρον παραλαβοῦσα: σ. τοῦτον γὰρ λαβοῦσα M 9—13 ἡ δὲ — τοιαῦτα quae verba versum integrum in cod. efficiunt, omisit V. Rose

22 [53] vide p. XIX. XXVI².

Plato: Euthyd. p. 289 C: ἐνταῦθα γὰρ δὴ χωρὶς μὲν ἡ ποιοῦσα τέχνη, χωρὶς δὲ ἡ χρωμένη, διῄρηται δὲ τοῦ αὐτοῦ πέρι· ἡ γὰρ λυροποιικὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ πολὺ διαφέρετον ἀλλήλοιν. — cf. Protag. 321 D. Gorg. 517 E. Symp. 187 D. Soph. 219 C.

Aristoteles: Oecon. I p. 1343 a 4: ἔνιαι μὲν οὖν τῶν τεχνῶν διῄρηνται, καὶ οὐ τῆς αὐτῆς ἐστι ποιῆσαι καὶ χρήσασθαι τῷ ποιηθέντι, ὥσπερ λύρᾳ καὶ αὐλοῖς (cf. Polit. 1256 a 10. Eth. Nic. p. 1098 b 32: κτήσει — χρήσει). — Eth. Nic. p. 1094 a 9: ὅσαι δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, καθάπερ ὑπὸ τὴν ἱππικὴν ἡ χαλινοποιικὴ καὶ ὅσαι ἄλλαι (scil. τέχναι) τῶν ἱππικῶν ὀργάνων εἰσίν κτλ. — Polit. I p. 1258 b 27: τρίτον δὲ εἶδος χρηματιστικῆς .... οἷον ὑλοτομία τε καὶ πᾶσα μεταλλευτική.

cf. Iambl. Protr. p. 26, 24 sqq. Pist. (vide p. XXXIX).

καὶ οἰκίας καὶ τὰ τοιαῦτα. πάλιν αἱ τρίται· ἡ μὲν γὰρ ἱππικὴ παραλαβοῦσα τὸν χαλινὸν ἐχρήσατο καλῶς καὶ ἡ πολεμικὴ τὰ ὅπλα καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων, καὶ πάλιν ἡ αὐλητικὴ παραλαβοῦσα τοὺς αὐλοὺς ἐχρήσατο καλῶς καὶ ἡ κυβερνητικὴ τοὺς οἴακας παραλαβοῦσα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

23. *τὸ ἀγαθόν.* [36]

§ 101 τὸ ἀγαθὸν εἰς τέτταρα γένη διαιρεῖται· ὧν ἓν μὲν λέγομεν εἶναι τὸν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα ἰδίᾳ ἀγαθόν· ἄλλο δὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην λέγομεν ἀγαθὸν εἶναι· τρίτον δέ, οἷον σιτία καὶ γυμνάσια τὰ πρόσφορα καὶ φάρμακα· τέταρτον δέ φαμεν εἶναι ἀγαθόν, οἷον

διαιρεῖται τὸ ἀγαθὸν εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἓν μὲν ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη, ἓν δὲ τὸ ἔχον ἀρετήν, ἓν δὲ τὸ συμφέρον, ἓν δὲ τὸ τερπνὸν καὶ τὸ ἥδεσθαι ποιοῦν· οἷον ἀρετὴ μὲν καὶ δικαιοσύνη, ὅτι τούτων ἑκάτερον ἀγαθὸν λέγεται εἶναι, ἓν δὲ τὸ ἔχον ἀρετήν, οἷον ἵππος καὶ ἄν-

---

13 *τέττερα* B (et p. 31 v. 3) 15 in fonte fort. *τὸ ...... ἔχον τὸ ἰδίᾳ* Wendl. 17 *αὐτὴν*: *αὐτό* ex *αὐτὸν* in ras. B 20 *τὰ πρόσφορα* fort. ante *οἷον* transp. sunt 22 *εἶναι* om. F

5 *καί τι* con. Wendl. 9 *ἡ κυβερνευτική* M

---

23 [36] vide p. XXV[1].
Haec divisio alludit ad div. 11 [62] *τὸ κάλλος* et 28 *τὰ ἀγαθά.* (cf. quoque div. 21 et p. XXXI.) vide Arleth, Die metaphys. Grundl. der aristot. Ethik. Pragae 1903 p. 64. cf. Arist. Eth. Eud. 1248 b 8 sqq.

αὐλητικὴν καὶ ὑποκριτικὴν καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀγαθοῦ ἄρα τέτταρα εἴδη ἐστί· τὸ μὲν τὸ τὴν ἀρετὴν ἔχειν, ἕτερον δὲ αὐτὴ ἡ ἀρετή, τρίτον δὲ σιτία καὶ γυμνάσια τὰ ὠφέλιμα· τέταρτον δὲ αὐλητικὴν καὶ ὑποκριτικὴν καὶ ποιητικὴν ἀγαθὸν λέγομεν εἶναι.

θρωπος καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον λέγεται ἀγαθὸν εἶναι, ἐὰν ἔχῃ τὴν ἀρετήν. τὸ δὲ συμφέρον, οἷον γυμνασία καὶ φαρμακεία καὶ τἆλλα ὅσα πρὸς ὑγείαν καὶ εὐεξίαν· καὶ γὰρ τούτων ἕκαστον λέγεται ἀγαθὸν εἶναι ᾧ ἂν συμφέρῃ. τὸ δὲ τερπνὸν καὶ τὸ ἥδεσθαι ποιοῦν, οἷον ὑποκριτὴς καὶ αὐλητής, οὐ τῷ ὠφελεῖν ἀγαθὸν εἶναι λέγεται ἀλλὰ τῷ τέρπειν [τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι.]

24. *τὰ ὄντα.* [55]

102 τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι κακά, τὰ δὲ ἀγαθά, τὰ δὲ οὐδέτερα. τούτων κακὰ μὲν ταῦτα λέγομεν, τὰ δυνάμενα

διαιρεῖται ἕκαστον τῶν ὄντων εἰς τρία. ἔστι γὰρ ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ οὐδέτερον. τὸ μὲν οὖν ἀγαθόν ἐστιν,

---

3 εἴδη: ἤδει V 4 in fonte ἔχον susp. Wendl. 5 αὔτη V 8 καὶ ποιητικὴν om. F 17 τὰ δὲ ἀγαθά: τὰ δὲ καλά V

13—14 glossema? Wendl.

---

24 [55] vide p. XIX.
Plato: Gorg. p. 467 E: ἆρ' οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γ' ἐστὶν ἢ κακὸν ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; — πολλὴ ἀνάγκη. — idem: Prot. p. 351 D. Resp. X p. 609 B. Symp. p. 202 B. Euthyd. p. 281 E. Lys. 216 D. — cf. Phaed. 90 A: χρηστοὺς .... πονηροὺς .... μεταξύ.
De Aristotele vide Hambruchium l. l. p. 12⁵.
cf. Stoicos apud Diog. Laert. VII 101. Iambl. Protr. p. 25,19 Pist. (vide p. XXXIX). Sext. Emp. adv. math. XI p. 546,8 sqq. B.

βλάπτειν ἀεί, οἷον ἀκρασίαν καὶ ἀφροσύνην καὶ ἀδικίαν καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ τούτοις ἐναντία ἀγαθά ἐστιν· τὰ δὲ ἐνίοτε μὲν ὠφελεῖν, ἐνίοτε δὲ βλάπτειν, οἷον τὸ περιπατεῖν καὶ τὸ καθῆσθαι καὶ τὸ ἐσθίειν, ⟨ἢ⟩ ὅλως μήτε ὠφελῆσαι μήτε βλάψαι δυνάμενα, ταῦτα οὖν οὔτε ἀγαθὰ οὔτε κακά ἐστιν. τῶν ἄρα ὄντων τὰ μὲν ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δὲ οὐδέτερα τούτων.

ὅταν ὠφελήσῃ τινὰ καὶ οὐ βλάψῃ, τὸ δὲ κακόν, ὅταν βλάπτῃ ἀεί, τὸ δὲ οὐδέτερον, ὅπερ ποτὲ μὲν βλάψει ποτὲ δὲ ὠφελήσει, οἷον οἱ περίπατοι καὶ οἱ ὕπνοι καὶ οἱ ἐλλέβοροι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ οὔτε βλάψει ὅλως οὔτε ὠφελήσει.

25. ἡ εὐνομία. [14]

§ 103 εὐνομία διαιρεῖται εἰς τρία· ἓν μέν, ἐὰν ὦσιν οἱ

διαιρεῖται ἡ εὐνομία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν

1 ἀκρισίαν PFV: ἀκρασίαν: α sec. ex em. B: ἀκρισίαν (α ss.) H: ἀκρισίαν, α ss. Q^3 7 καθῆσθαι: η ex ει B^2 8 ἢ add. Cob. | μήτε βλάψαι μήτε ὠφελῆσαι F 10 οὖν: γοῦν B 11 τῶν ἄρα ὄντων om. B(?)P: ss. P^5

7 ἐλέβοροι M: corr. Rose

25 [14] vide p. XII. XXIII.

Aristoteles: Pol. IV p. 1294 a 3: οὐκ ἔστι δὲ εὐνομία τὸ εὖ κεῖσθαι τοὺς νόμους, μὴ πείθεσθαι δέ. διὸ μίαν μὲν εὐνομίαν ὑποληπτέον εἶναι τὸ πείθεσθαι τοῖς κειμένοις νόμοις, ἑτέραν δὲ τὸ καλῶς κεῖσθαι τοὺς νόμους οἷς ἐμμένουσιν· ἔστι γὰρ πείθεσθαι καὶ κακῶς κειμένοις. — (cf. Pol. III 16 p. 1287 b 5: ἔτι κυριώτεροι καὶ περὶ κυριωτέρων τῶν κατὰ γράμματα νόμων οἱ κατὰ τὰ ἔθη εἰσίν, ... et div. 7 [20].)

cf. Menander περὶ ἐπιδεικτικῶν IX p. 202 Walz: μέρος δ' αὐτῆς (scil. τῆς δικαιοπραγίας, vide eiusdem rhetoris locum ad div. 4 [4] exscriptum) καὶ τὸ τοῖς ἔθεσιν ἴσοις καὶ φιλανθρώποις καὶ τὸ νόμοις ἀκριβέσι καὶ δικαίοις χρῆσθαι.

vide divisionem quae sequitur.

νόμοι σπουδαῖοι, εὐνομίαν φαμὲν εἶναι· ἕτερον δέ, ἐὰν τοῖς κειμένοις νόμοις ἐμμένωσιν οἱ πολῖται, καὶ τοῦτό φαμεν εὐνομίαν εἶναι· τρίτον δέ, ἐὰν μὴ ὄντων [τῶν] νόμων κατὰ ἔθη καὶ ἐπιτηδεύματα χρηστῶς πολιτεύωνται, καὶ τοῦτο εὐνομίαν προσαγορεύομεν. τῆς εὐνομίας ἄρα ἓν μέν ἐστι νόμους σπουδαίους εἶναι· ἄλλο δέ, ἐὰν τοῖς οὖσι νόμοις ἐμμένωσιν· τρίτον δέ, ἐὰν ἔθεσι καὶ ἐπιτηδεύμασι χρηστοῖς πολιτεύωνται.

νόμοις σπουδαίοις χρῆσθαι, ἓν δὲ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἂν ὦσι μὴ φαῦλοι, [μὴ] πείθεσθαι, ἓν δὲ τοῖς ἔθεσι τοῖς σπουδαίοις πολιτεύεσθαι, ἐὰν μὴ ὦσι νόμοι γεγραμμένοι.

26. *ἡ ἀνομία.* [15]

διαιρεῖται ἡ ἀνομία εἰς τρία· ὧν ἓν μέν ἐστιν, ἐὰν ὦσιν οἱ νόμοι μοχθηροὶ καὶ πρὸς ξένους καὶ πρὸς πολί-
04 *τας· | ἕτερον δέ, ἐὰν τοῖς*

διαιρεῖται ἡ ἀνομία εἰς τρία· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν νόμοις φαύλοις καὶ μετρίοις κεχρῆσθαι, ἓν δὲ τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς κειμένοις, ἂν ὦσι

---

6 *μὴ* BF: om. PV | *κατὰ*: *καὶ τὰ* QV 8 *πολιτεύονται* BF *-ωνται* ceteri 12 *ἄλλο*: *ν* add. B^2 | *ἐὰν*: *ἂν* F 15 *πολιτεύονται* ut supra. ante divisionem medio in textu libr. BP legitur nota marginalis: *εὐνομίας διαίρεσις* 16 ante div. legitur: *ἀνομίας διαίρεσις* in BP 18 *ἓν* om. V 21 *ἐὰν*: *ἂν* V H

3 *μὴ* secl. Rose 19 ⟨*μὴ*⟩ *μετρίοις* coni. Wendl.: fort. *μοχθηροῖς* (coll. D. L.)

---

26 [**15**] Anax. Rhet. p. 89, 22 sqq. Sp.-H. vide p XII[3].

ὑπάρχουσι μὴ πείθωνται· ἄλλο δέ, ἐὰν ὅλως μηδεὶς ᾖ νόμος. τῆς ἄρα ἀνομίας ἓν μέν ἐστι τὸ μοχθηροὺς εἶναι τοὺς νόμους· ἄλλο δέ, ἐὰν τοῖς οὖσι μὴ πείθωνται· τρίτον δέ, ἐὰν μηδεὶς ᾖ νόμος.

σπουδαῖοι, ἓν δὲ τὸ φαύλοις ἔθεσι πολιτεύεσθαι, ἐὰν μὴ ὦσι νόμοι τὸ σύνολον.

27. τὰ ἐναντία. [23]

τὰ ἐναντία διαιρεῖται εἰς τρία. οἷον ἀγαθὰ κακοῖς ἐναντία φαμὲν εἶναι, ὡς τὴν δικαιοσύνην τῇ ἀδικίᾳ καὶ τὴν φρόνησιν τῇ ἀφροσύνῃ καὶ τὰ τοιαῦτα. κακὰ δὲ κακοῖς ἐναντία ἐστίν, οἷον ἡ ἀσωτία τῇ ἀνελευθερίᾳ καὶ τὸ ἀδίκως στρεβλοῦσθαι τῷ δικαίως στρεβλοῦσθαι· καὶ τὰ τοιαῦτα

διαιρεῖται τὰ ἐναντία εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν τὸ μὲν ὡς ἀγαθὸν κακῷ, οἷον ὑγεία νόσῳ καὶ κάλλος αἴσχει καὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ δὲ ὡς οὐδέτερον οὐδετέρῳ, οἷον λευκότης μελανότητι καὶ κουφότης βαρύτητι καὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ δὲ ὡς φευκτὸν φευκτῷ, οἷον ἀσωτία ἀνελευθερίᾳ καὶ θερ-

---

2 ἄλλο δὲ: τρίτον FH | ὅλως om. FH 5 ἐὰν: ἂν BF 7 δὲ B om. cett. ll. ante div.: τῶν ἐναντίων διαίρεσις BP 10 κακίας V 15 ἀσωτεία B 17 τῷ: τὸ FV

---

27 [23] vide p. XXIII. Hambruch l. l. p. 12 sqq.
Aristot. frgm. 124 Rose (Simpl. in categ.): ταῦτα τοῖς περὶ τῶν ἐναντίων εἰρημένοις προστίθησι .... ὅτι τῷ μὲν ἀγαθῷ κακὸν πάντως ἐναντίον, τῷ δὲ κακῷ ποτὲ μὲν ἀγαθὸν ποτὲ δὲ κακόν .... ἐν δὲ τῷ περὶ ἀντικειμένων βιβλίῳ προσέθηκε τοῖς τρόποις τούτοις τῶν ἐναντιώσεων καὶ τὸν τῶν μήτε ἀγαθῶν μήτε κακῶν πρὸς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά, οὕτως λέγων τὸ λευκὸν τῷ μέλανι καὶ τὸ γλυκὺ τῷ πικρῷ καὶ τὸ ὀξὺ τῷ βαρεῖ καὶ τῇ κινήσει τὴν στάσιν ἐναντιοῦσθαι.
cf. div. [68]!

κακὰ κακοῖς ἐναντία ἐστίν. τὸ δὲ βαρὺ τῷ κούφῳ καὶ τὸ ταχὺ τῷ βραδεῖ καὶ τὸ μέλαν τῷ λευκῷ ὡς οὐδέτερα
105 οὐδετέροις ἐναντία ἐστί. | τῶν ἐναντίων ἄρα τὰ μὲν ὡς ἀγαθὰ κακοῖς ἐναντία ἐστί· τὰ δὲ ὡς κακὰ κακοῖς· τὰ δὲ ὡς οὐδετέροις οὐδέτερα.

μότης ψυχρότητι καὶ ἰσχνότης παχύτητι καὶ τὰ τοιαῦτα.

28. *τὰ ἀγαθά.*

τῶν ἀγαθῶν γένη ἐστὶ τρία. τὰ μὲν γάρ ἐστιν ἑκτά, τὰ δὲ μεθεκτά, τὰ δὲ ὑπαρκτά. τὰ μὲν οὖν ἑκτά ἐστιν, ὅσα ἐνδέχεται ἔχειν, οἷον ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὑγίεια. μεθεκτὰ δέ, ὅσα ἔχειν μὲν μὴ ἐνδέχεται, μετασχεῖν δὲ αὐτῶν ἐνδέχεται· οἷον αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν ἔχειν μὲν οὐκ ἐνδέχεται, μετασχεῖν δὲ αὐτοῦ

---

1 τὸ δὲ — 7 ἐστὶ om. V 3 τῷ ταχεῖ τὸ βραδύ B 5 ἐναντία om. F add. m. 2 9 οὐδετέροις: ἑτέροις PB: οὐδ sqq. P[5] B[2]: οὐδετίοις V 11 τῶν in ras. B 15 ἔχειν FB: εἶναι PV 17 ὅσα om. V | μὲν om. F 21 μετασχ. — ἐνδ. B[2] in marg.

---

28. Aristoteles: Eth. Nic. 1099 b 27: *τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ συνεργὰ καὶ χρήσιμα πέφυκεν ὀργανικῶς.*
cf. div. 23 [36], 11 [62] et divisiones p. XXIV sq.

ἐνδέχεται. ὑπαρκτὰ δέ, ὅσα μήτε μετασχεῖν μήτε ἔχειν ἐνδέχεται, ὑπάρχειν δὲ δεῖ· οἷον τὸ σπουδαῖον εἶναι ⟨καὶ⟩ τὸ δίκαιον εἶναι ἀγαθόν ἐστι. καὶ ταῦτα οὔτε ἔχειν οὔτε μετασχεῖν ἔστιν, ἀλλ' ὑπάρχειν δεῖ σπουδαῖον εἶναι καὶ § 106 δίκαιον εἶναι. | τῶν ἀγαθῶν ἄρα τὰ μέν ἐστιν ἑκτά, τὰ δὲ μεθεκτά, τὰ δὲ ὑπαρκτά.

29. ἡ συμβουλία. [18]

ἡ συμβουλία διαιρεῖται εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐκ τῶν παροιχομένων χρόνων λαμβανόμενον, ἓν δὲ ἐκ τῶν μελλόντων, ἓν δὲ ἐκ τῶν ἐνεστώτων. τὰ μὲν οὖν ἐκ τῶν παροιχομένων παρα-

διαιρεῖται ἡ συμβουλία εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐκ τῶν παρῳχημένων, ἓν δὲ ἐκ τῶν παρόντων, ἓν δὲ ἐκ τῶν μελλόντων. τὸ μὲν οὖν ἐκ τῶν παρῳχημένων ἐστίν, οἷον τὰ παρα-

---

2 ἔχειν: σχεῖν BF 4 καὶ addidi 5 τὸ om. BV 6 οὔτε μετασχεῖν οὔτε σχεῖν F | ἔχειν: σχεῖν libri 7 ἔστιν om. B 8 τὸ ante σπουδαῖον Cob. | σπουδαῖον εἶναι om. F 11 ὑπαρκτικά F 13 συμβουλεία B 15 et 19 παροιχομένων B[1]: -ωχη B[2]

---

29 [18] Valde adamat Aristoteles temporis tripartitionem, qua saepe utitur ad genus quoddam in species dividendum, velut in Rhet. I 3 p. 1358 b 2 sqq. et I 11 p. 1370 a 32 (cf. quae exscripsi ad div. [19] et p. XIII[2]. XXXI).

cf. P. Wendland, Anax. p. 43[1].

δείγματα, οἷον τί ἔπαθον Λακεδαιμόνιοι πιστεύσαντες. τὰ δὲ ἐκ τῶν παρόντων, οἷον ἀποφαίνειν τείχη ἀσθενῆ, δειλοὺς ἀνθρώπους, σῖτον ὀλίγον. τὰ δὲ ἐκ τῶν μελλόντων, οἷον ταῖς ὑπονοίαις μὴ ἀδικεῖν τὰς πρεσβείας, ὅπως μὴ ἄδοξος ἡ Ἑλλὰς γένηται. τῆς ἄρα συμβουλίας τὰ μέν ἐστιν ἐκ τῶν παροιχομένων, τὰ δὲ ἐκ τῶν παρόντων, τὰ δὲ ἐκ τῶν μελλόντων.

δείγματα ⟨ἐμφανίζουσιν⟩, ὅτι ‘καὶ πρότερον ἡμῶν ἀπειθήσαντες ἀνηκέστοις κακοῖς περιέπεσαν’. τὸ δὲ ἐκ τῶν παρόντων, οἷον τὰ παρόντα πράγματα ἐμφανίζουσιν, ὅτι ‘ἐὰν τὰ τείχη ἡμῶν ἀκατασκεύαστα ὦσι καὶ ἡμεῖς ἄοπλοι ὦμεν, οἱ δὲ πολέμιοι ἅπασι τούτοις κατεσκευασμένοι, σκοπῶμεν δὴ ὅπως πολεμεῖν δυνησόμεθα’. τὸ δὲ ἐκ τῶν μελλόντων, οἷον τὰ ἀποβησόμενα ἐμφανίζοντας, ὅτι ‘ὁρᾶτε μή, ἐὰν ἐπιπλευσάντων πολεμίων ἥ τε χώρα ἀπόληται ὑμῶν καὶ τὰ σώματα τὰ πολλὰ μάτην διαφθαρῇ, καὶ ὑμεῖς μὴ οὐδὲν ἧττον ἀναγκασθῆτε ταῦτα πράττειν, ἃ νῦν ἔστιν ὑμῖν καὶ ἀκινδύνως πράττειν’.

30. ἡ φωνή. [24]

§ 107 ἡ φωνὴ διαιρεῖται εἰς δύο· ἓν μὲν αὐτῆς ἐστιν ἔμψυχον, ἓν δὲ ἄψυχον. ἔμ-

διαιρεῖται ἡ φωνὴ εἰς τέσσαρα· ἔστι γὰρ αὐτῆς ἡ μὲν ἔμψυχος, ἡ δὲ ἄψυχος,

4 δηλοὺς V 11 παροιχομένων B ut supra 25 ἔμψον P: corr. P^5

1 suppl. Wendl. 5 πράγματα: γράμματα M 10 lacunam post κατεσκ. statuit Wendl. 14 ἐμφανίζοντας: ἐμφανίζειν Rose 19 ἀναγκασθεῖτε M^1: corr. M^2

30 [**24**] vide p. XXXIV^2.
cf. Arist. de an. II 8 p. 420 b 5 sqq. (Steinthal, Gesch. der Sprachw. I^2 p. 252. 291) et Xenocrates frgmt. 10 Heinze.

ψυχον μὲν ἡ τῶν ζῴων φωνή, ἄψυχον δὲ φθόγγοι καὶ ἦχοι. τῆς τοῦ ἐμψύχου φωνῆς ἡ μέν ἐστιν ἐγγράμματος, ἡ δὲ ἀγράμματος. ἐγγράμματος μὲν ἡ τῶν ἀνθρώπων, ἀγράμματος δὲ ἡ τῶν ζῴων. τῆς ἄρα φωνῆς ἡ μὲν ἔμψυχος, ἡ δὲ ἄψυχος.

καὶ ἡ μὲν καὶ ἐγγράμματος, ἡ δὲ ἀγράμματος. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἔμψυχος, ἡ τῶν ζῴων, ἡ δὲ ἄψυχος, οἷον ἦχοι καὶ ψόφοι καὶ ἡ τῆς λύρας καὶ τῶν αὐλῶν φωνή· καὶ ἐγγράμματος μὲν ἡ τῶν ἀνθρώπων φωνὴ καὶ ζῴων τινῶν, οἷον ἀηδόνων χελιδόνων στρουθίων καὶ τῶν τοιούτων, ἀγράμματος δὲ ἡ ἀδιάθετος ὡς οἱ ποππυσμοὶ καὶ ἦχοι καὶ ψόφοι καὶ τὰ τοιαῦτα.

31. τὰ ὄντα. [26]

τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι μεριστά, τὰ δὲ ἀμέριστα. τούτων δὲ τῶν μεριστῶν τὰ μὲν ὁμοιομερῆ, τὰ δὲ ἀνομοιομερῆ. ἀμερῆ μὲν οὖν ἐστιν, ὅσα μὴ ἔχει διαίρεσιν μηδὲ

ἔτι τῶν ὄντων τὰ μέν ⟨ἔστι μεριστά, τὰ δὲ ἀμερῆ, καὶ τῶν μεριστῶν τὰ μέν⟩ ἐστιν ὁμοιομερῆ, τὰ δὲ ἀνομοιομερῆ. ἔστι δὲ τὰ μὲν μεριστὰ ἅπερ ἂν ἔχῃ διαίρε-

---

2 φθόγγοι BFV: φθογγὴ P 3 τοῦ om. V 4 ἐνγράμματος V 7 fortasse τῶν ⟨ἄλλων⟩ ζῴων 8 ἡ μὲν ἄψυχος ἡ δὲ ἔμψυχος F 15 ἔστι τὰ μὲν BF

6 αὐλῶν: ἄλλων M 16—17 suppl. Rose

---

31 [26] vide p. XXXIV².
Aristoteles: cf. Alex. Aphrod. in Metaph. (p. 1014 a 26) p. 355, 2 ed. Hayduck (vol. I. ed. Ac. Berol.): *τὸ γὰρ ἀδιαίρετον κατ᾽ εἶδος οὐχ οἷόν τε εἰς ἕτερον εἶδος διαιρεθῆναι. ἂν δὲ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος, λέγοι ἂν εἰς στοιχεῖα ..... δεδήλωται γὰρ τοῦτο διὰ τοῦ εἰρῆσθαι τὸ στοιχεῖον ἀδιαίρετον εἶναι τῷ εἴδει· τὸ γὰρ οὕτως ἀδιαίρετον δῆλον ὅτι, ἂν διαιρῆται, εἰς ὁμοιειδῆ καὶ ὁμοιομερῆ διαιρεθήσεται.*

ἔκ τινος σύγκειται, οἷον ἥ τε μονὰς καὶ ἡ στιγμὴ καὶ ὁ φθόγγος. μεριστὰ δέ, ὅσα ἔκ τινος σύγκειται, οἷον αἵ τε συλλαβαὶ καὶ συμφωνίαι καὶ ζῷα καὶ ὕδωρ καὶ χρυ-
108 σός. | ὁμοιομερῆ ⟨μέν⟩, ὅσα ἐξ ὁμοίων σύγκειται καὶ μηδὲν διαφέρει τὸ ὅλον τοῦ μέρους εἰ μὴ τῷ πλήθει, οἷον τὸ ὕδωρ καὶ τὸ χρυσίον καὶ πᾶν τὸ χυτὸν καὶ τὸ τοιοῦτον. ἀνομοιομερῆ δέ, ὅσα ἐξ ἀνομοίων μερῶν σύγκειται, οἷον οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα. τῶν ὄντων ἄρα τὰ μέν ἐστι μεριστά, τὰ δὲ ἀμερῆ· τῶν δὲ μεριστῶν τὰ μὲν ὁμοιομερῆ, τὰ δὲ ἀνομοιομερῆ.

σιν, οἷον οἰκία καὶ ἱμάτιον καὶ ἀργύριον καὶ κτῆμα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀμερῆ δὲ ἅπερ ἂν ἀμέριστα ᾖ, οἷον μονὰς καὶ στιγμὴ καὶ σημεῖον καὶ φθόγγος καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ τῶν μεριστῶν δὲ ἄρα τὰ μέν ἐστιν ὁμοιομερῆ ὧν καὶ τὰ μέρη ὅμοια, οἷον ὕδωρ πῦρ χαλκὸς καὶ τὰ τοιαῦτα, ⟨τὰ δὲ ἀνομοιομερῆ ὧν τὰ μέρη ἀνόμοια, οἷον οἰκία καὶ τὰ τοιαῦτα⟩.

32. τὰ ὄντα. [67]

τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστι καθ' ἑαυτά, τὰ δὲ πρός τι λέγεται. τὰ μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰ λεγόμενά ἐστιν, ὅσα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ μηδενὸς προσδεῖται· ταῦτα δὲ ἂν εἴη οἷον

τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτά ἐστι, τὰ δὲ πρός τι. αὐτὰ μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰ ταῦτά ἐστιν, οἷον ἄνθρωπος οἰκία ἱμάτιον χρυσίον καὶ πάντα ὅσα ἁπλῶς, μὴ τῷ

---

12 πᾶν — τοιοῦτον F: πᾶν [fuit πάν] τὸ χυτ`` [ὸ χυτ`` in ras.] καὶ τὸ τοιοῦτο^{ν} B: τυχὸν, τυχ in lit. P^3: in marg. εἶχε τὸ χυτὸν P^4: χυτὸν Q marg. H: τοιοῦτο QH 13 ἀνομοίων corr. P^3: ἀνομοιομερῶν FP: ἀνομερῶν Q 24 ὅσα in ras. B

1 οἰκία: οἰκίαι M 5 σημεῖον: fort. olim. στοιχεῖον 10—13 suppl. Rose 21 τῶν: ὧν M 22 ἔστι Rose: εἰσί M (cf. p. 37, 8)

ἄνθρωπος ἵππος καὶ τὰ ἄλλα ζῷα. τούτων γὰρ οὐδὲν δι'
§ 109 ἑρμηνείας χωρεῖ. | τῶν δὲ πρός τι λεγομένων ὅσα προσδεῖταί τινος ἑρμηνείας, οἷον τὸ μεῖζόν τινος καὶ τὸ θᾶττόν τινος καὶ τὸ κάλλιον καὶ τὰ τοιαῦτα· τό τε γὰρ μεῖζον ἐλάττονός ἐστι μεῖζον καὶ τὸ θᾶττον θᾶττόν τινός ἐστι. τῶν

ἕτερόν τι εἶναι ἐξ ἀνάγκης ἐστί, τὰ δὲ πρός τι τοιαῦτα ἐστὶν οἷον τὸ διπλάσιον καὶ ἡ ἐπιστήμη· τό τε γάρ διπλάσιον πρὸς τὸ ἥμισυ λέγεται καὶ ἡ ἐπιστήμη πρὸς ἄλλο τι.

---

1 τὰ ἄλλα: τἆλλα B
2 διερμηνείας P: corr. P[3]
8 τό τε γὰρ μάλιστα μεῖζον F
10 θᾶττόν F: om. cett.

---

32 [67] vide p. XIX. XXVI.

Plato: Soph. p. 255 C: *ἀλλ' οἶμαί σε συγχωρεῖν τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὑτά, τὰ δὲ πρὸς ἄλλα ἀεὶ λέγεσθαι.* — idem: Rep. IV 438 A sqq. Parm. 133 C (cf. Hambruch p. 11).

Heinze, Xenocrates p. 37 sqq., unde repeto Simplicii locum ex Hermodoro sumptum (Simplic. in Arist. Phys. p. 248, 2 Diels): *εἰπὼν γὰρ ὅτι 'τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' αὑτὰ εἶναι λέγει* (scil. *ὁ Πλάτων*) *ὡς ἄνθρωπον καὶ ἵππον, τὰ δὲ πρὸς ἕτερα, καὶ τούτων τὰ μὲν ὡς πρὸς ἐναντία, ὡς ἀγαθὸν κακῷ, τὰ δὲ ὡς πρός τι, καὶ τούτων τὰ μὲν ὡς ὡρισμένα, τὰ δὲ ὡς ἀόριστα', ἐπάγει·* (Sequuntur verba corrupta) *ὡσαύτως δὲ καὶ πλατύτερον καὶ στενότερον καὶ βαρύτερον καὶ κουφότερον κτλ.*

Polystratus Epicureus coll. XVI b sq. (p. 24 Wilke): *τὰ πρός τι κατηγορούμενα οὐ τὴν αὐτὴν χώραν ἔχει τοῖς κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν λεγομένοις καὶ μὴ πρός τι .... ἐπειδὴ τὸ μεῖζον καὶ βαρύτερον ἢ λευκότερον καὶ γλυκύτερον τινὸς* ⟨*μέν* Sudh.⟩ *ἐστι μεῖζον, τινὸς δὲ ἔλαττον καὶ βαρύτερον καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως ......*

Sext. Emp. adv. math. X p. 529, 11 sqq. Bek.: *τῶν γὰρ ὄντων, φασί* (scil.: *οἱ Πυθαγορικοί*), *τὰ μὲν κατὰ διαφορὰν νοεῖται, τὰ δὲ κατ' ἐναντίωσιν, τὰ δὲ πρός τι. κατὰ διαφορὰν μὲν οὖν εἶναι τὰ καθ' ἑαυτὰ .... οἷον ἄνθρωπος ἵππος φυτὸν γῆ ὕδωρ ἀνὴρ πῦρ· κατ' ἐναντίωσιν δὲ .... οἷον ἀγαθὸν καὶ κακόν, δίκαιον ἄδικον, συμφέρον ἀσύμφορον, ὅσιον ἀνόσιον, εὐσεβὲς ἀσεβές, κινούμενον ἠρεμοῦν ...... πρός τι δὲ ..... οἷον δεξιὸν ἀριστερόν, ἄνω κάτω, διπλάσιον ἥμισυ·*

ὄντων ἄρα τὰ μέν ἐστιν αὐτὰ καθ' αὐτά, τὰ δὲ πρός τι λέγεται.

ὧδε καὶ τὰ πρῶτα διῄρει κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην.

---

1 ἐστιν om. B 2 λέγεται libr. post αὐτά 5 τὸν: τῶν B | Ἀριστοτέλη B

B.

Divisiones codicis Marciani.

[1] vide D. L. 12.
[2] vide D. L. 13.

[3] ἡ κακία.

cf. 13[2] ἡ ἀρετή διαιρεῖται ἡ κακία εἰς τέσσαρα. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἀφροσύνη, ἓν δὲ ἀδικία, ἓν δὲ δειλία, ἓν δὲ ἀκολασία. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἀφροσύνη ἐν τῷ λογιστικῷ, ἡ δὲ ἀδικία ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς μέρεσι γίνεται, ἡ δὲ δειλία ἐν τῷ θυμικῷ, ἡ δὲ ἀκολασία ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. τῆς κακίας ἄρα ἓν μέν ἐστιν ἀφροσύνη, ἓν δὲ ἀδικία, ἓν δὲ δειλία, ἓν δε ἀκολασία.

[4] vide D. L. 4.
[5] vide D. L. 1.

[6] τὰ κακά.

cf. 1[5] τὰ ἀγαθά διαιρεῖται τὰ κακὰ εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν

---

[3] vide p. XIX. XX[3].
Plato: Resp. IV p. 444 B: ...... τήν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δειλίαν καὶ ἀμαθίαν καὶ συλλήβδην πᾶσαν κακίαν.
[Aristoteles] de virt. et vit. p. 1249 b 29: κακία δ᾽ ἐστὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφροσύνη, τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε ἀδικία καὶ ἀνελευθεριότης καὶ μικροψυχία.

ψυχῇ, οἷον ἀφροσύνη ἀδικία δειλία ἀκολασία καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐν σώματι, οἷον νόσος ἀσθένεια αἶσχος ἔχθρα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ ἐκτός, οἷον πενία ἐχθροὶ ἀδοξία πόλεως καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τῶν κακῶν ἄρα τὰ μέν ἐστιν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός.

[7] vide D. L. 3.
[8] vide D. L. 5.

[9] ἡ ἄγνοια.

5[8] (ἐπι-ήμη) διαιρεῖται ἡ ἄγνοια εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν περὶ τὸ θεωρητικόν, ἓν δὲ περὶ τὸ πρακτικόν, ἓν δὲ περὶ τὸ ποιητικόν. ἔστι δὲ ἡ περὶ τὸ θεωρητικὸν ἡ ἐν ταῖς θεωρίαις ἄγνοια, ἡ δὲ περὶ τὸ ποιητικὸν ἡ ἐν ταῖς ποιήσεσιν, ἡ δὲ περὶ τὸ πρακτικὸν ἡ ἐν ταῖς πράξεσιν. τῆς ἀγνοίας ἄρα ἓν μέν ἐστι περὶ τὸ θεωρητικόν, ἓν δὲ περὶ τὸ ποιητικόν, ἓν δὲ περὶ τὸ πρακτικόν.

[10] vide D. L. 10.

[11] ἡ δυσγένεια.

10[10] (εὐ- εια) διαιρεῖται ἡ δυσγένεια εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἀπὸ ἀδόξων καὶ φαύλων γεγονέναι γονέων, ἓν δὲ ἀπὸ ἀδίκων καὶ πονηρῶν, ἓν δὲ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος κακίας. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀπὸ ἀδόξων καὶ φαύλων γεγονέναι προγόνων, οἷον ἐὰν ὦσιν οἱ πρόγονοι ἀγεννεῖς κατὰ φύσιν ἢ ἄλλως ἀνώνυμοι. τὸ δὲ ἀπὸ ἀδίκων καὶ μοχθηρῶν, οἷον ἐὰν ὦσι προδόται ἢ ἄλλην τινὰ ἀδικίαν καὶ μοχθηρίαν ἔχωσιν.

---

2 ἔχθρα suspectum, καχεξία olim exstitisse e [57] et [37] coni. Sudh. 4 πόλεως: πόλεων M: ἀδοξία ⟨ἀτυχία⟩ πόλεως Rose coll. [57], sed cf. [5]: πόλεμος Wendl. 18 olim ἓν μὲν τὸ exstitisse puto (cf. v. 21 et p. 44, 3.) 22 ἢ M: καὶ Rose perperam

---

[9] vide p. XXXI[1].

τὸ δὲ ἀπ᾿ αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος κακίας, οἷον ἐὰν ᾖ αὐτὸς ἄδικος ἢ κακοπράγμων ἢ ἄλλην τινὰ κακὴν δόξαν κατ᾿ αὐτοῦ ἔχωσιν. τῆς δυσγενείας ἄρα ἐστὶν ἓν μὲν τὸ ἀπὸ ἀδόξων καὶ φαύλων προγόνων γεγονέναι, ἓν δὲ τὸ ἀπὸ ἀδίκων καὶ μοχθηρῶν, ἓν δὲ τὸ ἀπ᾿ αὐτῆς τῆς τοῦ ἔχοντος κακίας καὶ μοχθηρίας.

[12] ἡ κίνησις.

διαιρεῖται ἡ κίνησις εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν κατὰ τόπον, ἓν δὲ κατὰ ἀλλοίωσιν, ἓν δὲ αὐτὴ καθ᾿ ἑαυτὴν ἡ κίνησις. ἔστι δὲ ἡ μὲν κατὰ τόπον τὸ ἐξαλλάσσειν τόπον ἐκ τόπου, οἷον οἱ τρέχοντες καὶ πηδῶντες καὶ πλέοντες καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τοιαῦται κινήσεις. ἡ δὲ κατὰ ἀλλοίωσιν, οἷον ⟨οἱ⟩ αὐξανόμενοι καὶ γηράσκοντες καὶ φθίνοντες καὶ ἄλλα τοιαῦτα. ἡ δὲ αὐτὴ καθ᾿ ἑαυτήν, οἷον οἱ τροχοὶ καὶ οἱ ἔμβικες καὶ ὁ κόσμος καὶ ἄλλα τοιαῦτα. τῆς κινήσεως ἄρα τὸ μέν ἐστι κατὰ τόπον, τὸ δὲ κατὰ ἀλλοίωσιν, τὸ δὲ αὐτὴ καθ᾿ ἑαυτήν.

[13] ἡ στάσις.

διαιρεῖται ἡ στάσις εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν μονή, ἓν δὲ διχόνοια, ἓν δὲ βαρέων καὶ κούφων θεωρία. ἔστι

1 ἐὰν supra lin. M 9 fort. olim ἓν δὲ ἀλλοίωσις 12 καὶ αἱ τοιαῦται αἱ ἄλλαι M: corr. Rose 13 οἱ addidi

[12] vide p. XIX.
Plat.: Theat. 181 C sq.: ἆρα κινεῖσθαι καλεῖς ὅταν τι χώραν ἐκ χώρας μεταβάλλῃ ἢ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ στρέφεται . . . . ὅταν δὲ ᾖ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ, γηράσκῃ δέ, ἢ μέλαν ἐκ λευκοῦ ἢ σκληρὸν ἐκ μαλακοῦ γίγνηται, ἤ τινα ἄλλην ἀλλοίωσιν ἀλλοιῶται . . . . δύο δὴ λέγω τούτω εἴδη κινήσεως, ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ φοράν. — idem: Parm. 138 B (cf. Lutoslawski l. l. p. 365—367). aliter Tim. 43 B. Legg. X 894 D sqq. (Lutoslawski p. 472).
Aristoteles: de an. I 4 p. 408 b 9: τούτων δὲ συμβαίνει τὰ μὲν κατὰ φορὰν τινῶν κινουμένων, τὰ δὲ κατ᾿ ἀλλοίωσιν . . . . . . (Saepe alias, neque semper sibi constat Aristoteles v. e. gr. Phys. p. 225 b 7 et 243 a 6 e. a.)

δὲ ἡ μὲν μονὴ αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ στάσις, οἷον οἱ νεκροὶ καὶ οἱ λίθοι πεπόνθασι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. ἡ δὲ διχόνοια τῶν πολιτῶν ἢ ἐχθρῶν ἢ ἄλλων τινῶν ζῴων κατ' ἔχθραν ἢ μάχην. ἡ δὲ βαρέων καὶ κούφων θεωρία, οἷον διὰ στάσεως τοῦ βαρέος καὶ ⟨τοῦ⟩ κούφου δοκιμασία.

[14] vide D. L. 25.
[15] vide D. L. 26.
[16] vide D. L. 8.
[17] vide D. L. 15.
[18] vide D. L. 29.

[19] *ὁ χρόνος.*

διαιρεῖται ὁ χρόνος εἰς τρία. ἔστι γὰρ ἢ παρεληλυθὼς ἢ παρὼν ἢ μέλλων, ὃν καὶ παρεσόμενον καλοῦσιν. εἰσὶ δὲ ἐν μὲν τῷ παρεληλυθότι μνῆμαι καὶ τὸ μνημονεύειν· ἅπαντες γὰρ τὰ παρῳχημένα μνημονεύουσιν. ἐν δὲ τῷ παρόντι αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ γνώσεις καὶ οἱ λογισμοὶ καὶ αἱ πράξεις αἱ πρασσόμεναι. ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἱ προσδοκίαι καὶ ἐλπίδες καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον.

---

3 *στάσις* vel simile quiddam addam post *ζῴων* 5 *στάσεως βαρέος* M: *σταθμοῦ* Rose | *τοῦ* add. Rose

---

[13] vide p. XXXII.
[19] vide p. XII. XXIII et div. 29 [18].
Gorg. Hel. p. 682 B: *εἰ μὲν γὰρ πάντες περὶ πάντων εἶχον τῶν* ⟨*τε* add. Blass.⟩ *παροιχομένων μνήμην τῶν τε παρόντων* ⟨*αἴσθησιν* ego *ἔννοιαν* Reiske⟩ *τῶν τε μελλόντων πρόνοιαν κτλ.*
Aristoteles: Parv. nat. p. 449 b 3 sqq.: *τῶν δὲ λοιπῶν πρῶτον σκεπτέον περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν* .... 27: *τοῦ μὲν παρόντος αἴσθησις* (e v. 18, 19 subintellegas: *καὶ ἐπιστήμη*), *τοῦ δὲ μέλλοντος ἐλπίς, τοῦ δὲ γενομένου μνήμη.* — cf. Rhet. I 3 p. 1358 b 2—8. I 11 p. 1370 a 32. Eth. Nic. IX 7 p. 1168 a 13.
cf. Archyt. ap. Stob. Flor. IV p. 75, 27 Mein.: *ἔστι γὰρ ἀεὶ μνάμα μὲν ἁμὶν τῶ παρεληλυθότος χρόνω, πρόνοια δὲ τῶ μέλλοντος, αἴσθασις δὲ τῶ παρεόντος* (vide p. XXXVII).

[20] vide D. L. 7.

[21] *ἡ ὄρεξις τοῦ πράττειν.*

διαιρεῖται ἡ ὄρεξις τοῦ πράττειν εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν τοῦ ἡδέος, ἓν δὲ τοῦ καλοῦ, ἓν δὲ τοῦ συμφέροντος. ἔστι δὲ ἡ μὲν τοῦ ἡδέος ὄρεξις ⟨τὸ⟩ ταῖς ἐπιθυμίαις ὑπηρετεῖν, ἡ δὲ τοῦ καλοῦ τιμῆς ἕνεκεν καὶ εὐδοξίας, ἡ δὲ τοῦ συμφέροντος κέρδους καὶ ὠφελείας ἕνεκεν γινομένη.

[22] *ἡ τῶν ὄντων ὀνομασία.*

διαίρεσις τῆς τῶν ὄντων ὀνομασίας εἰς πέντε γίνεται. ἔστι γὰρ αὐτῶν λεγόμενα τὰ μὲν ὥσπερ ἓν πρὸς πολλά, τὰ δὲ ὡς πολλὰ πρὸς πολλὰ καὶ πρὸς ἕν, τὰ δὲ ὡς ἀνόμοια [ὡς] πρὸς ὅμοια, τὰ δὲ ὡς ὅμοια πρὸς ὅμοια, τὰ δὲ ὡς ἓν πρὸς ἕν. τὰ μὲν οὖν ὡς ἓν πρὸς πολλά, οἷον τάχιστος καὶ

---

5 *τὸ* addidi: *τοῦ* vel *ἕνεκα τοῦ* coni. Wendl. 10 *αὐτῶν* Rose: *αὐτῆς* M 12 *ὡς* seclusi

---

[21] vide p. XIII. XXIII.
Isocrates XV 217: *ἐγὼ μὲν οὖν ἡδονῆς ἢ κέρδους ἢ τιμῆς ἕνεκα φημὶ πάντας πάντα πράττειν· ἔξω γὰρ τούτων οὐδεμίαν ἐπιθυμίαν ὁρῶ τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνομένην.* (Quae sunt me iudice eruditionis antiquissimae vestigia.)
cf. Plato: Gorg. 500 D. 513 D.
Aristoteles: Eth. Nic. p. 1104 b 30 sqq.: *τριῶν γὰρ ὄντων τῶν εἰς τὰς αἱρέσεις καὶ τριῶν τῶν εἰς τὰς φυγάς, καλοῦ συμφέροντος ἡδέος, καὶ τριῶν τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ βλαβεροῦ λυπηροῦ κτλ.* (cf. p. 1155 b 19. Top. p. 105 a 27. 118 b 27). de an. II 3 p. 414 b 5: .... *καὶ ἡ ἐπιθυμία· τοῦ γὰρ ἡδέος ὄρεξις αὕτη.* — adde Stob. Anthol. II p. 51 W.-H.: *σκοποὺς δ' ὑποτίθεται* (scil. Aristoteles) *τῆς ἐφέσεως τῶν ἀνθρωπίνων ὀρέξεων τρεῖς, τὸν τοῦ καλοῦ, τοῦ συμφέροντος, τοῦ ἡδέος.*
Peripatetici veteres apud Stob. Anthol. II p. 130, 15 W.-H.
Saepe recurrunt in arte rhetorica, velut in Theonis progymn. I p. 249, 12 Walz., apud Quint. III 8, 22 (cf. Praechter, Hierokles der Stoiker p. 73). cf. Cic. de inv. II 157 sqq.
cf. div. 11 [62], 23 [36].

μέγιστος καὶ κάλλιστος καὶ τὰ τοιαῦτα. τὰ δὲ ὡς πολλὰ πρὸς πολλὰ καὶ πρὸς ἕν, οἷον πλείω τάδε τῶνδε καὶ μείζω τάδε τῶνδε καὶ καλλίους οἵδε τῶνδε καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. τὰ δὲ ὡς ἀνόμοια [ὡς] πρὸς ὅμοια ⟨. . . . . . ., τὰ δὲ ὡς ὅμοια πρὸς ὅμοια,⟩ οἷον ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφοὺς καὶ φίλοι πρὸς φίλους καὶ τὰ τοιαῦτα. τὰ δὲ ὡς ἓν πρὸς ἕν, οἷον καλλίων ὅδε τοῦδε καὶ θάσσων ὅδε τοῦδε καὶ τὰ τοιαῦτα.

[23] vide D. L. 27.
[24] vide D. L. 30.

[25] *τὰ ὄντα.*

διαιρεῖται τὰ ὄντα εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν κατ' οὐσίαν, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, τὰ δὲ κατὰ πάθος. ἔστι δὲ τὰ μὲν κατ' οὐσίαν, οἷον τὸ εἶναι ἄνθρωπον καὶ τὸ ἕκαστον τῶν ὄντων εἶναι, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, ⟨οἷον⟩ τὸ τρέχειν καὶ καθεύδειν καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὸ δὲ κατὰ πάθος, οἷον τὸ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι καὶ θαρρεῖν καὶ φοβεῖσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα.

[26] vide D. L. 31.

---

2 *πλείω* Wendl.: *πλεῖον* M 4 *ὡς* seclusi | lacunam statuit Rose

---

[22] Plato: Hambruch p. 27 sqq. cf. quae ab Anaximene p. 76, 15 sqq. dantur *αὐξήσεως* rhetoricae praecepta: *χρὴ δὲ παρατιθέναι καὶ ἓν πρὸς ἕν, ὅταν τὸ σὸν μεῖζον ᾖ, καὶ πρὸς πλείω πλείω καὶ ἓν πρὸς πολλὰ καὶ πολλὰ πρὸς ἕν κτλ.*

Redolet divisio grammaticorum institutionem puerilem: cf. Theo Progymn. p. 210, 9 W.

---

[25] Arist. Metaph. 1017 a 7 sq.: *τὸ ὂν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ καθ' αὑτό.* (cf. 1026 a 33. Eth. Nic. 1152 b 9.) — *συμβεβηκότων* una species est *τὰ συμβεβηκότα καθ' αὑτά* quae *πάθη καθ' αὑτά, οἰκεῖα* vel *ἴδια πάθη* dicuntur. (cf. Arleth, Die metaph. Grundlagen der aristot. Ethik, Pragae 1903, p. 18. Zeller II 2^3 p. 205[1].)

[27] *διαίρεσις τῶν βελτιόνων* etc.

διαίρεσις τῶν βελτιόνων καὶ τῶν χειρόνων καὶ τῶν καλλι⟨όν⟩ων καὶ αἰσχι⟨όν⟩ων καὶ λευκοτέρων καὶ μελανοτέρων: τούτων ἕκαστον λέγεται τριχῶς· ἢ γὰρ τοῦ ἐναντίου ἢ ἑαυτοῦ ἢ μέσου, οἷον ἐναντίου βέλτιον εἶναι λέγεται τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, ὡς τῆς πανουργίας καὶ τῆς ἀφροσύνης ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ μέσου λέγεται βέλτιον εἶναι τὸ ἀγαθὸν οἷον τοῦ μήτε ἀγαθοῦ μήτε κακοῦ, αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ λέγεται βέλτιον καθὸ ἀγαθὸν ἀγαθοῦ, ἐὰν ἧττον τὸ ἕτερον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ καλόν· λέγεται γὰρ καὶ τοῦ αἰσχροῦ κάλλιον καὶ τοῦ μήτε αἰσχροῦ μήτε καλοῦ κάλλιον εἶναι, λέγεται δὲ καὶ τοῦ καλοῦ ἧττον δὲ καλοῦ κάλλιον εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λευκότερον λέγεται· τὸ γὰρ λευκὸν καὶ τοῦ μέλανος λέγεται εἶναι λευκότερον καὶ τοῦ μήτε μέλανος ὄντος μήτε λευκοῦ, ὅπερ ἐστὶ μέσον. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν οὕτως λεγομένων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν φατέ. κατὰ τρεῖς ἄρα τρόπους λέγεται βελτίω καὶ χείρω καὶ καλλίω καὶ αἰσχίω καὶ λευκότερον καὶ μελανότερον.

[28] *τὰ ἐξ ὧν πόλις οἰκεῖται.*

διαιρεῖται τὰ ἐξ ὧν πόλις οἰκεῖται εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν ἓν μὲν ἐκ τοῦ μαχίμου μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἓν

---

2 *καλλιόνων κ. αἰσχ.* corr. Rose 3 *μελανωτέρων* scripsit Rose (id. v. 18) 5 *ἐναντίου* Rose: *ἐναντΐον* M | *λέγεται* supra lin. M 8 *τὸ μήτε* M: corr. Rose 15 *μέσον⟨, καὶ τοῦ λευκοῦ, ἧττον δὲ λευκοῦ⟩* coni. Wendl. 16 *φατέ*: *φατέον* coni. Wendl. 18 *λευκότερα καὶ μελανότερα* coni. Wendl.

---

[27] cf. Hambruch p. 14.
[28] vide p. XIX.
Plato: Resp. IV p. 440 E: *ἢ καθάπερ ἐν τῇ πόλει συνεῖχεν αὐτὴν τρία ὄντα γένη, χρηματιστικόν, ἐπικουρητικόν, βουλευτικόν ....* (Quam parum in singulis civium generibus distinguendis sibi constiterit Plato, exponit Raeder l. l. p. 194[1].)
Aristoteles: exhibet similia quaedam in Politicis, velut p. 1328 b 19 sqq. 1329 a 30 sqq.

δὲ ἐκ τοῦ βουλεύεσθαι δυναμένου, ἓν δὲ ἐκ τοῦ ἐργάζεσθαι. τὸ μὲν οὖν μάχιμον μέρος τὸ ἄλκιμόν ἐστι, τὸ δὲ βουλεύεσθαι δυνάμενον τὸ τῶν πρεσβυτέρων, τὸ δὲ ἐργάζεσθαι τὸ τῶν τεχνιτῶν καὶ γεωργῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. τούτων δὲ ὅτι ἂν ἀπῇ, οὐ ῥαδίως ἡ πόλις οἰκεῖται.

[29] *ἡ γένεσις.*

διαιρεῖται ἡ γένεσις εἰς τέσσαρα. ἔστι δὲ αὐτῆς ἓν μὲν ἐξ οὐκ ὄντος εἰς οὐσίαν μεταβάλλειν, οἷον τὸν οὐκ ὄντα υἱὸν γενέσθαι καὶ ἀνδριάντα τὸν οὐκ ὄντα γενέσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, ἓν δὲ ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταβάλλειν καὶ τεθῆναι ἐν ἄλλῳ, οἷον οἱ πλέοντες καὶ πορευόμενοι καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον, ἓν δὲ ἕξεως καὶ διαθέσεως μεταβολή, οἷον τὸ ἐξ ἀπαιδεύτου πεπαιδευμένον γενέσθαι καὶ ἐκ νέου πρεσβύτην καὶ ἐξ ἐχθροῦ φίλον, ἓν δὲ πραγμάτων μεταβολή, οἷον ἐκ πλουσίου πένητα καὶ ἐξ ἰδιώτου ἄρχοντα καὶ ἐξ ἄρχοντος ἰδιώτην γενέσθαι καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

[30] *τὸ ἀληθές.*

διαιρεῖται τὸ ἀληθὲς εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἓν μὲν τὸ πρᾶγμα ἀληθὲς εἶναι, ἓν δὲ τὸν λόγον, ἓν δὲ καὶ τὸ συναμφότερον. ἔστι δὲ τὸ πρᾶγμα ἀληθές, ὅταν ᾖ οὕτως ἔχον καὶ οὐκ ἄλλως, οἷον τὸ τὸν θεὸν ἀθάνατον εἶναι· οὕτως γὰρ ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ οὐκ ἄλλως. τὸ δὲ λέγειν 'οὗτος

---

5 *ὅτι ἂν*: *ὅταν τι* malim   *δὲ αὐτῆς* Rose: *γὰρ αὐτῶν* M
10 *ἐκ τόπου* Rose: *ἐκ τοῦ* M   11 *τεθῆναι* Rose: *τιθεῖν* M
15 *πένητα*: *πλάνητα* legit Rose per errorem   18 *τὸ* ⟨*τὸ*⟩ Wendl. coll. p. 50, 7   19 *τὸν λόγον* Rose: *τῷ λόγῳ* M

---

[29] cf. Aristot. Phys. p. 225 a 3 sqq. Zeller II 2 p. 315 sqq. — De *ἕξις* et *διάθεσις* terminis Aristotelicis eorumque differentia cf. Trendelenburg ad libr. de an. II p. 366.

cf. Posidonius apud Stobaeum (in Doxographis p. 462, 13 sqq. Diels).

vide quoque div. [12].

ἐστὶν ἀληθὴς λόγος' τοῦ ἀληθοῦς ἐστιν· ἔστι γὰρ ὁ λόγος πρᾶγμα ὑπὸ τὸν λόγον τοῦτον ὄν. τὸ δὲ λέγειν ὅτι 'οἱ ἄνθρωποι ἔμψυχοί εἰσι', καὶ ὁ λόγος ἀληθής ἐστι καὶ τὸ πρᾶγμα.

[31] τὸ ψεῦδος.

cf. [30] διαιρεῖται τὸ ψεῦδος εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἓν μὲν τὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι ψεῦδος, ἓν δὲ τὸν λόγον, ἓν δὲ τὸ συναμφότερον. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμά ἐστι ψεῦδος, ὅταν μὴ οὕτως ἔχῃ ὡς λέγεται ἀλλ' ἄλλως, οἷον ⟨ὅτι⟩ ὁ καθήμενός ἐστιν ἑστηκὼς ἢ ὁ λευκὸς ⟨μέλας⟩. ὁ δὲ λόγος ἔσται ψευδής, ὅταν τις λέγῃ τὸν ἀληθῆ λόγον εἶναι ψευδῆ, οἷον ὁ λέγων τὸν περὶ τοῦ θεοῦ λόγον [οἷον ὁ λέγων] ὅτι ἔστι θεὸς ⟨ἀθάνατος⟩, καὶ τοῦτον ὁ φάσκων ψευδῆ εἶναι, ὁ λόγος οὗτός ἐστι ψευδής· οὐ γάρ ἐστιν ὑπὸ τὸν λόγον τοῦτον πρᾶγμα οὐδὲν ἀλλὰ ὁ λόγος. ὁ δὲ λέγων τὴν ἡμέραν νύκτα εἶναι καὶ τὸ πρᾶγμα ψεῦδος ἐρεῖ καὶ τὸν λόγον.

[32] ἡ τιμή.

διαιρεῖται ἡ τιμὴ εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν εἰς ἀργυρίου λόγον, ἓν δὲ εἰς ἐπαίνου λόγον, ἓν δὲ εἰς θεραπείας τινὸς καὶ ἐπιμελείας λόγον. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀργυρίου λόγον ἐστὶν ἀξία ἐν πράσει καὶ ὠνήσει, οἷον ἄξια τῆς τιμῆς φαμεν εἶναι. τὸ δὲ εἰς ἐπαίνου λόγον [εἶναι], οἷον αἱ ἐν

1 non sana sunt | ἐστιν ὁ λόγος· ἔστι γὰρ coni. Wendl. 9 ὅτι addidi | ἐστιν Wendl.: ἢ M 10 μέλας add. Rose 12 οἷον ὁ λέγων seclusi 13 ἀθάνατος addam coll. p. 49, 21 | καὶ τοῦτον ὁ φάσκων fortasse delendum 15 ἀλλὰ ὁ: ἀλλ' ἢ coni. Wendl. 19 θεραπείαν M (compendio scriptum) 21 τιμῆς ⟨τινα⟩ coni. Wendl. 22 εἶναι seclusi

[30] vide p. XXXIII.
[32] vide p. XXXII. XXXIII.
cf. Aristot. Rhet. I 7 p. 1365 a 7: ἡ γὰρ τιμὴ ὥσπερ ἀξία τίς ἐστιν.
cf. div. 17 et 20.

ταῖς πόλεσι τιμαὶ δι' ἐνίας πράξεις γινόμεναι καὶ δωρεαὶ διδόμεναι. τὸ δὲ εἰς θεραπείας λόγον καὶ ἐπιμελείας, οἷον τὸν θεὸν τιμῶμεν θεραπείᾳ τινὶ καὶ ἐπιμελείᾳ τινός, καὶ τοὺς γονεῖς δὲ τιμῶμεν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ διὰ θεραπείαν γινόμενα.

[33] vide D. L. 19.

[34] *τῶν ἐπιστημῶν ἡ κρίσις.*

διαιρεῖται τῶν ἐπιστημῶν ἡ κρίσις εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν ἓν μέν, ἂν ᾖ βελτιόνων ἢ καλλιόνων, ἓν δέ, ἂν ᾖ συμφερόντων μᾶλλον καὶ κατεπειγόντων, ἓν δέ, ἂν ᾖ τῶν ἀκριβεστέρων μᾶλλον δὲ καὶ εἰς ἀπόδειξιν συντεινόντων. ἔστι δὲ τὸ μὲν βελτιόνων καὶ καλλιόνων οἷον ἡ ἀνδριαντοποιητικὴ τέχνη καὶ ἡ ἀγαλματοποιητικὴ καὶ ἡ πορφυροβαφικὴ καὶ αἱ τοιαῦται. συμφερόντων δὲ καὶ μᾶλλον κατεπειγόντων οἷον ἡ σκευοποιητικὴ [σκευικὴ] καὶ οἰκοδομικὴ καὶ αἱ τοιαῦται. ἀκριβεστέρων δὲ καὶ μᾶλλον εἰς ἀπόδειξιν συντεινόντων αἵ τε μαθηματικαὶ καὶ ἡ φιλοσοφία.

[35] *ὁ στρατηγός.*

διαιρεῖται ὁ στρατηγὸς εἰς τρία. ἔστι γὰρ ἢ τῷ νόμῳ στρατηγὸς ἢ κατὰ δύναμίν τινα καὶ πραγμάτων κυρείαν στρατηγὸς ἢ κατὰ ἐπιστήμην. ἔστι δὲ ὁ μὲν κατὰ νόμον στρατηγὸς οἷον οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν αἱρούμενοι, ὁ δὲ κατὰ ἐπιστήμην ὁ ἔχων τὴν στρατηγικὴν ἐπιστήμην, ὁ δὲ κατὰ

---

3 *τινός* fort. delendum 11 olim fort. *τε καὶ μᾶλλον*: *καὶ μᾶλλον* [*δὲ*] Wendl. 15 *σκευική* delevi, *καὶ χαλκευτικὴ* vel simile aliquid latere coni. Sudh. coll. p. 12, 18: *τέχνη* Chr. Jensen coll. v. 13

---

[34] vide p. XXVI. XXVII.
cf. Hambruch p. 22[1].

[35] cf. div. 14 [63] et p. XXXI.

δύναμίν τινα καὶ πραγμάτων κυρείαν οἷον ὁ ἀπό τινος ἐπισταθεὶς ἢ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ κύριος χρημάτων καὶ στρατιωτῶν γενόμενος.

[36] vide D. L. 23.

[37] *αἱ μέθοδοι αἱ εἰς τὰ προβλήματα.*

διαιροῦνται αἱ μέθοδοι αἱ εἰς τὰ προβλήματα εἰς τρία. εἰσὶ γὰρ αὐτῶν αἱ μὲν κριτικαί, αἱ δὲ θεωρητικαί, αἱ δὲ ἐριστικαί. καὶ κριτικαὶ μέν εἰσιν αἷς τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον διακρίνομεν, οἷον πότερον βέλτιον δικαιοσύνη ἢ ἀνδρεία. θεωρητικαὶ δὲ αἷς θεωροῦμεν τὸ τοιοῦτον, οἷον πότερον ταὐτὸν νόσος ἐστὶν ὑγείᾳ καὶ εὐεξίᾳ ἢ οὔ. ἐριστικαὶ δὲ αἷς τοὺς ὅρους ἀναιροῦμεν, οἷον οὐκ ἔστιν εὐεξία σωμάτων ἡ κρατίστη.

[38] *ἡ λύπη.*

διαιρεῖται ἡ λύπη εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐφ' οἷς προσήκει τὸν φρόνιμον λυπεῖσθαι, ἓν δὲ ἐπὶ [τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς καὶ] τοῖς ἄλλοις τοῖς μηδὲν προσήκουσι λυπεῖσθαι. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐφ' οἷς προσήκει τὸν φρόνιμον λυπεῖσθαι, οἷον ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἀτυχήμασιν ἢ τῶν αὐτοῦ τινὸς οἰκείων ἢ φίλων ἢ τῆς συμπάσης πόλεως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. τὸ δὲ ἐπὶ [τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς λυπεῖσθαι ἐστὶ φθόνος τις καὶ βασκανία καὶ πᾶν

---

1 ἀπό: ὑπό Rose 13 ἡ κρατίστη ⟨ἕξις⟩ coni. Wendl. 15 sqq. Textus male intellectus, tum nescio quotiens, ut sensus denique efficeretur, interpolatus, ad pristinam formam redigi non potest. Sed omissis quae uncis inclusi, sensum antiquum pellucere puto. (cf. p. XXXIV.) | ἐφ': cod. ἐν.

---

[37] vide p. XXVI. XXVII et Hambruchium p. 21 sqq.

[38] Gorg. Hel. p. 681 B: ἧς (scil. ποιήσεως) τοὺς ἀκούοντας εἰσῆλθε καὶ φρίκη περίφοβος καὶ ἔλεος πολύδακρυς καὶ ζῆλος

τὸ τοιοῦτον· τὸ δὲ ἐπὶ πᾶσι κακοῖς καὶ ἀγαθοῖς καὶ πᾶσι] τοῖς ἄλλοις τοῖς μηδὲν προσήκουσι λυπεῖσθαι, τὸ μὲν ἐπὶ τοῖς κακοῖς τοῖς ἀλλοτρίοις ἔλεος, τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φθόνος [, τὸ δὲ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μηδὲν προσήκουσι φθόνος καὶ βασκανία].

[39] ἡ ἡδονή.

διαιρεῖται ἡ ἡδονὴ εἰς τέσσαρα. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν περὶ τὸ λογ⟨ιστ⟩ικόν, ⟨ἓν δὲ περὶ τὸ θυμικόν,⟩ ἓν δὲ περὶ

---

1 πᾶσι ⟨καὶ⟩ κακοῖς coni. Wendl. 8 ἓν — θυμικόν suppl. Rose

(πόθος Bek.) φιλοπενθής, ἐπ' ἀλλοτρίων τε πραγμάτων καὶ σωμάτων εὐπραγίαις καὶ δυσπραγίαις ἴδιόν τι πάθημα διὰ τῶν λόγων ἔπαθεν ἡ ψυχή.

Aristoteles: Eth. Nic. p. 1108 b 1: νέμεσις δὲ μεσότης φθόνου καὶ ἐπιχαιρεκακίας, εἰσὶ δὲ περὶ λύπην καὶ ἡδονὴν τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν τοῖς πέλας γινομένας. — Rhet. II 11 p. 1388 a 32: εἰ γάρ ἐστι ζῆλος λύπη τις ἐπὶ φαινομένῃ παρουσίᾳ ἀγαθῶν ἐντίμων καὶ ἐνδεχομένων αὐτῷ λαβεῖν περὶ τοὺς ὁμοίους τῇ φύσει, οὐχ ὅτι ἄλλῳ ἀλλ' ὅτι οὐχὶ καὶ αὐτῷ ἐστιν, (διὸ καὶ ἐπιεικής ἐστιν ὁ ζῆλος καὶ ἐπιεικῶν, τὸ δὲ φθονεῖν φαῦλον καὶ φαύλων· ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν παρασκευάζει διὰ τὸν ζῆλον τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν, ὁ δὲ τὸν πλήσιον μὴ ἔχειν διὰ τὸν φθόνον), κτλ.

cf. Cic. Tusc. III 21: Atqui, quem ad modum misericordia (ἔλεος) aegritudo (λύπη) est ex alterius rebus adversis, sic invidentia (φθόνος) aegritudo est ex alterius rebus secundis cf. IV 16—20.

---

[39] vide p. XIX.

Plato: Resp. IX p. 580 D—581 A: τριῶν ὄντων (scil. ψυχῆς εἴδων. vide div. 12 [1]) τριτταὶ καὶ ἡδοναί μοι φαίνονται, ἑνὸς ἑκάστου μία ἰδία· ..... τὸ μέν, φαμέν, ἦν ᾧ μανθάνει ἄνθρωπος, τὸ δὲ ᾧ θυμοῦται, τὸ δὲ τρίτον .... ἐπιθυμητικὸν γὰρ αὐτὸ κεκλήκαμεν διὰ σφοδρότητα τῶν τε περὶ τὴν ἐδωδὴν ἐπιθυμιῶν καὶ πόσιν καὶ ἀφροδίσια καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκόλουθα ....τί δέ; τὸ θυμοειδὲς οὐ πρὸς τὸ κρατεῖν μέντοι φαμὲν καὶ νικᾶν καὶ εὐδοκιμεῖν ἀεὶ ὅλον ὡρμῆσθαι;

Aristoteles: Eth. Nic. p. 1117 b 28: διῃρήσθωσαν δὴ καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ ψυχικαί (scil. ἡδοναί). cf. 1168 b 17.

τὸ ἐπιθυμητικόν, ἓν δὲ περὶ τὰς αἰσθήσεις. ἔστι δὲ ἡ ⟨μὲν⟩ [τὸ μανθάνειν] περὶ τὸ λογιστικὸν ἡ ἀπὸ τοῦ μανθάνειν καὶ ἀνευρίσκειν ἡδονὴ καὶ τὰ τοιαῦτα. περὶ δὲ τὸ θυμικὸν οἷον ἥ τε τοῦ κρατεῖν καὶ νικᾶν καὶ ἀντιτιμωρεῖσθαι καὶ αἱ τοιαῦται. αἱ δὲ περὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν αἵ τε ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ συνουσίας καὶ αἱ τοιαῦται ἡδοναὶ γινόμεναι. ἡ δὲ [περὶ τὸ αἰσθητικὸν] περὶ τὰς αἰσθήσεις, οἷον ἥ τε διὰ τοῦ ὁρᾶν καὶ γεύεσθαι καὶ ὀσφραίνεσθαι καὶ αἱ τοιαῦται.

[40] ἡ εὐταξία.

διαιρεῖται ἡ εὐταξία εἰς τέσσαρα. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν περὶ ψυχήν, ἓν δὲ περὶ σῶμα, ἓν δὲ περὶ πλῆθος, ἓν δὲ περὶ κινήσεις. ἡ μὲν οὖν ἐν τῇ ψυχῇ εὐταξία ἐγγινομένη κοσμιότης καλεῖται, ἡ δὲ ἐν τῷ σώματι εὐταξία κάλλος καλεῖται, ἡ δὲ ἐν κινήσει εὐταξία εὐρυθμία ὀνομάζεται, ἡ δὲ ἐν τῷ πλήθει, οἷον ἡ πρὸς ἄρχοντας πειθαρχία εὐταξία προσαγορεύεται.

[41] ἡ ἀταξία.

cf. [40] διαιρεῖται ἡ ἀταξία εἰς τέσσαρα. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐν ψυχῇ, ἓν δὲ ἐν σώματι, ἓν δὲ ἐν πλήθει, ἓν δὲ ἐν κι-

1 ἡ: ἢ M, item 2: locum sanavit Wendl. 3 olim fort. αἱ τοιαῦται 16 πειθαρχία εὐταξία M: transp. Rose

[40] vide p. XXXII.
Plato: Legg. II 653E: ...τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι τάξεων οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ῥυθμὸς ὄνομα καὶ ἁρμονία. — 668DE: ...τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος καὶ ἑκάστων τῶν μερῶν τὰς θέσεις...., ὅσοι τ' εἰσὶ καὶ ὁποῖα παρ' ὁποῖα αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπείληφε et paulo post 669A: ....γιγνώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε ὅπῃ ποτὲ ἐλλιπὲς ἂν εἴη κάλλους. — cf. VII 790E—791A. 795E. 802CE. (Videtur ἡ εὐταξία vel ἡ τάξις ut eruditionis finis ab ipso Platone proposita esse.) — cf. Gorg. p. 503D sqq.

νήσει. ἡ μὲν οὖν ἐν τῇ ψυχῇ ἀταξία ἐγγινομένη ἀσωτία ἢ ἀκολασία καλεῖται, ἡ δὲ ἐν τῷ σώματι ἀταξία αἰσχρότης καλεῖται, ἡ δὲ ἐν τῷ πλήθει ἀταξία ἀπειθαρχία καλεῖται, ἡ δὲ ἐν κινήσει ἀρρυθμία προσαγορεύεται.

[42] **τὰ ἐν φιλοσοφίᾳ προβλήματα.**

διαιρεῖται τὰ ἐν φιλοσοφίᾳ προβλήματα εἰς πέντε. ἔστι γὰρ αὐτῶν ἓν μὲν πολιτικόν, ἓν δὲ διαλεκτικόν, ἓν δὲ φυσικόν, ἓν δὲ ἠθικόν, ἓν δὲ ῥητορικόν. πολιτικὸν μὲν οὖν ἐστι τὸ ὑπὲρ νόμων καί τινων τιμωριῶν προβαλλόμενον, οἷον πότερον δεῖ κολάζειν τὰ ξενικὰ ἁμαρτήματα ἢ τὰ πολιτικὰ ἢ ἀνόμοια ἢ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. διαλεκτικὸν δέ, οἷον πότερον τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη ἢ ἑτέρα, καὶ τἆλλα

---

2 *ἀταξία* Rose: *ἀκολασία* M 3 *ἀταξία* Rose: *ἀκολασία* M 4 *ἀταξία* post *κινήσει* addam | *ἀρρυθμία* Rose: *εὐρυθμία* M 6 *τὰ* supra lin. M 10 *οἷον* etc. locus non sanus; fortasse olim legebatur: *οἷον πότερον δεῖ κολάζειν τὰ ξενικὰ ἁμαρτήματα ὡς τὰ πολιτικὰ ἢ ἀνομοίως* 11 *ἀνόμοια*: *ἄνομον* Rose: *ἀνομήματα* Wendl. 12 *ἡ αὐτὴ* scr. coll. Aristot. Top. p. 105 b 19 (vide infra): *αὕτη ἡ* M: *αὐτὴ ἡ* Rose | *ἑτέρα* Rose: *ἕτερα* M

---

[42] vide p. XXIII. XXVI. XXVII.
Aristoteles: Top. I 14 p. 105 b 19: *ἔστι δ' ὡς τύπῳ περιλαβεῖν τῶν προτάσεων καὶ τῶν προβλημάτων μέρη τρία. αἱ μὲν γὰρ ἠθικαὶ προτάσεις εἰσίν, αἱ δὲ φυσικαί, αἱ δὲ λογικαί. ἠθικαὶ μὲν οὖν αἱ τοιαῦται, οἷον πότερον δεῖ τοῖς γονεῦσι μᾶλλον ἢ τοῖς νόμοις πειθαρχεῖν, ἐὰν διαφωνῶσιν· λογικαὶ δὲ οἷον πότερον τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη ἢ οὔ, φυσικαὶ δὲ οἷον πότερον ὁ κόσμος ἀΐδιος ἢ οὔ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ προβλήματα.* — adde Diog. Laert. V 28 (Aristoteles): *διττὸν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον, τὸν μὲν πρακτικόν, τὸν δὲ θεωρητικόν· καὶ τοῦ πρακτικοῦ τόν τε ἠθικὸν καὶ πολιτικόν .... τοῦ δὲ θεωρητικοῦ τόν τε φυσικὸν καὶ λογικόν .... καὶ τούτου διττοὺς ὑποθέμενος σκοποὺς τό τε πιθανὸν καὶ ἀληθὲς διεσάφησε. δύο δὲ πρὸς ἑκάτερον δυνάμεσιν ἐχρήσατο, διαλεκτικῇ μὲν καὶ ῥητορικῇ πρὸς τὸ πιθανόν, ἀναλυτικῇ δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ πρὸς τὸ ἀληθές.*
cf. Diog. Laert. VII 39 (de Stoicis). Cic. de fin. IV 4. Sen. Ep. 89, 9.

τὰ τοιαῦτα. φυσικὸν δέ, οἷον πότερον εἷς κόσμος ἐστὶν ἢ πλείους, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. ἠθικὸν δέ, οἷον πότερον δεῖ πάντα χαρίζεσθαι τοῖς φίλοις ἢ τὰ μὲν τὰ δὲ οὔ, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. ῥητορικὸν δέ, οἷον ἐάν τις ὑπὲρ ποιητῶν κατηγορῇ ἢ ἀπολογῆται, οἷον διατί τὸν Ὀδυσσέα οἱ ἑταῖροι φρονιμώτατον ὄντα ἐξέθηκαν εἰς τὴν νῆσον καθεύδοντα, καὶ τὰ τοιαῦτα.

[43] ἡ κόλασις.

διαιρεῖται ἡ κόλασις εἰς τέσσαρα. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἀναίρεσις, ἓν δὲ εἰς ἀργυρίου λόγον, ἓν δὲ εἰς προπηλακισμόν, ἓν δὲ εἰς κάκωσιν σώματος. ἡ μὲν οὖν ἀναίρεσίς ἐστιν, οἷον ἐπὶ τοῖς ἀνηκέστοις ἁμαρτήμασι, ὅπερ τιμωρία ὀνομάζεται. αἱ δὲ εἰς ἀργυρίου λόγον, οἷον αἱ ὑπὸ τῶν νόμων ζημίαι κολάζουσιν. αἱ δὲ εἰς προπηλακισμοῦ λόγον, οἷον αἱ ἀτιμίαι αἱ ἐν ταῖς πόλεσι γινόμεναι, οἷον ἄτιμον εἶναι ὃς ἂν ἀσπίδα ῥίψῃ ἢ παρακαταθήκην ἀποστερήσῃ, καὶ ⟨αἱ⟩ ἄλλαι αἱ τῶν νόμων ἀτιμίαι. αἱ δὲ εἰς κάκωσιν σώματος, οἷον οἱ μαστιγοῦντες καὶ οἱ λοιδοροῦντες καὶ οἱ τοιοῦτοι.

[44] vide D. L. 17.

---

10 et 11 olim fort. exst.: *προπηλακισμός* et *κάκωσις* del. *εἰς* 14 *κολάζουσαι* coni. Wendl. 16 *ῥίψῃ* Rose: *ῥίψει* M | *αἱ* add. Rose 18 *οἱ λοιδοροῦντες* susp. fortasse olim: *οἱ στρεβλοῦντες* vel simile quidam

---

[43] cf. e. g. Plato: Gorg. 480D: *ἐὰν μέν γε πληγῶν ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, τύπτειν παρέχοντα, ἐὰν δὲ δεσμοῦ, δεῖν, ἐὰν δὲ ζημίας, ἀποτίνοντα, ἐὰν δὲ φυγῆς, φεύγοντα, ἐὰν δὲ θανάτου, ἀποθνήσκοντα. κτλ.*

cf. Gorg. Hel. p. 681B: *ἄξιος οὖν ὁ μὲν ἐπιχειρήσας βάρβαρος βάρβαρον ἐπιχείρημα καὶ λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ ἔργῳ, λόγῳ μὲν αἰτίας, νόμῳ δ' ἀτιμίας, ἔργῳ δὲ ζημίας τυχεῖν κτλ.*

vide quoque div. 17 [44] et p. XIII.

[45] *ἡ ἁμαρτία.*

διαιρεῖται ἡ ἁμαρτία εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν μετὰ ἀδικίας, ἓν δὲ μετὰ ἀγνοίας, ἓν δὲ μετὰ ἀτυχίας. τὸ μὲν οὖν μετὰ ἀδικίας ἁμαρτάνειν ἐστίν, οἷον τὸ εἰς θεὸν ἀσεβεῖν καὶ τοὺς φίλους κακῶς ποιεῖν καὶ τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ἀδικήματα, τὸ δὲ μετὰ ἀγνοίας ἁμαρτάνειν, οἷον γραμματικῇ καὶ ἀριθμητικῇ καὶ ταῖς τοιαύταις ἐπιστήμαις· ταῦτα γὰρ οὐ μετὰ ἀδικίας γίνεται, ἀλλὰ μετὰ ἀγνοίας. μετὰ ἀτυχίας δὲ ἁμαρτάνειν ἐστίν, οἷον οἱ τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνοντες καὶ οἱ τῶν ὁδῶν καὶ οἱ ἀκούσια ἁμαρτάνοντες.

[46] *ἡ ἀτυχία.*

διαιρεῖται ἡ ἀτυχία εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐν ταῖς πράξεσιν, ἓν δὲ ἐν τοῖς καιροῖς, ἓν δὲ ἐν τοῖς συμπτώμασι τοῖς ἀπὸ ταὐτομάτου γινομένοις. τὸ μὲν οὖν ἐν ταῖς πράξεσιν ἀτυχεῖν βλάπτεσθαι καὶ ζημιοῦσθαί ἐστι, τὸ δὲ ἐν τοῖς καιροῖς ἀτυχεῖν ὑστερεῖσθαί ἐστι καὶ προτερεῖν καὶ [τοῦ] διαμαρτάνειν [καὶ] τοῦ καιροῦ [γινόμενον], τὸ δὲ ἐν τοῖς συμπτώμασι τοῖς ἀπὸ ταὐτομάτου γινομένοις, οἷον αἱ πληγαὶ αἱ ἐξαίφνης καὶ αἱ βλάβαι αἱ ἐξ ἀπροσδοκήτου προσπίπτουσαι.

[47] *τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινῶς ἀγαθά.*

διαιρεῖται τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινῶς ἀγαθὰ εἰς πέντε. ἔστι γὰρ αὐτῶν τὰ μὲν ἴδια θεοῦ, τὰ δὲ ἴδια ἀνθρώπων, τὰ δὲ

---

6 *ἐν* post *οἷον* addere vult. Wendl. 16/17 verba uncis inclusa delenda censeo 22 fort. *κοινὰ*

---

[45] vide p. XIII (XIII[4] locum Anaximenis). XXXIII. Aristoteles: Eth. Nic. p. 1135 b 11: *τριῶν δὴ οὐσῶν βλαβῶν ...... τὰ μὲν μετ᾽ ἀγνοίας ἁμαρτήματά ἐστιν ..... ἀτύχημα ...... ἀδίκημα* (cf. Polit. 1274 b 5). — Rhet. I 13 p. 1374 b 6: *ἔστιν ἀτυχήματα μὲν ὅσα παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ μοχθηρίας, ἁμαρτήματα δὲ ὅσα μὴ παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ πονηρίας, ἀδικήματα δὲ ὅσα μήτε παράλογα ἀπὸ πονηρίας τ᾽ ἐστίν.*
cf. Cic. part. or. 42 sqq. 131 et saepe alias.

κοινὰ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὰ δὲ κοινὰ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων πλὴν θεοῦ, τὰ δὲ πάντων κοινά. ἴδια μὲν οὖν ἐστι θεοῦ τὸ ἀίδιον εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἴδια δὲ ἀνθρώπου τὸ σώφρονα καὶ δίκαιον εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα, κοινὰ ⟨δὲ⟩ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὸ σπουδαῖον εἶναι· καὶ γὰρ τῷ θεῷ ὑπάρχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ σπουδαίῳ εἶναι. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου ἡ ἐγκράτεια κακοῦ τινος οὖσα ἀποτρεπτική, τῷ θεῷ δὲ οὔτε γενέσθαι οὔτε ὑπάρχειν κακὸν καλῶς ἔχει λέγειν· καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. κοινὸν δὲ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων πλὴν θεοῦ ἀνδρεία· αὕτη γὰρ κινδύνου τινὸς καὶ φόβου ἀντιστατική ἐστι· καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. πάντων δὲ κοινὸν τὸ καλόν.

[48] vide D. L. 18.

[49] τὸ ψευδολογεῖν.

διαιρεῖται τὸ ψευδολογεῖν εἰς τέσσαρα. ἔστι γὰρ αὐτοῦ ἓν μὲν ἐν ἀλαζονείᾳ, ἓν δὲ εἰρωνεία, ἓν δὲ κερτόμησις, ἓν δὲ ψευδολογία τις μετὰ βλάβης. ὁ μὲν οὖν ἀλαζονευόμενος ἐπὶ πλεῖον καὶ μεῖζον ψεύδεται· προσποιητικὸς γάρ ἐστιν ὃ οὐκ οἶδεν εἰδέναι θέλων καὶ ἅπερ οὐκ ἔχει ἔχειν. ὁ δὲ εἰρωνευόμενος ἐπὶ τὸ ἔλαττον ψεύδεται· ὅ τε γὰρ πλούσιος

---

4 σώφρονα: σύμφρονα M 5 δὲ add. Wendl. 16 fort. ἀλαζονεία om. ἐν 18 προσποιητικὸς Wendl.: προσποιητὸς M

---

[47] vide p. XXXI. XXXIII.

[49] Aristoteles: Eth. Nic. p. 1108 a 19: περὶ μὲν οὖν τὸ ἀληθὲς ὁ μὲν μέσος ἀληθής τις καὶ ἡ μεσότης ἀλήθεια λεγέσθω, ἡ δὲ προσποίησις ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖζον ἀλαζονεία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ἀλαζών, ἡ δὲ ἐπὶ τὸ ἔλαττον εἰρωνεία καὶ εἴρων. (cf. 1127 a 21: δοκεῖ δὴ ὁ μὲν ἀλαζὼν προσποιητικὸς τῶν ἐνδόξων εἶναι καὶ μὴ ὑπαρχόντων καὶ μειζόνων ἢ ὑπάρχει, ὁ δὲ εἴρων ἀνάπαλιν ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἐλάττω ποιεῖν et quae sequ. cf. Eth. Eud. p. 1221 a 6.
cf. Theophr. charact. I. XXIII et comm. Soc. Phil. Lips. ad ll.

πένης φησὶν εἶναι, ἐὰν εἰρωνεύηται, καὶ ὁ σοφὸς οὐκ εἶναι σοφός. ὁ δὲ ἐν τῷ κερτομεῖν ψευδολογῶν μετὰ τοῦ σκώπτειν, οἷον ⟨ὁ⟩ τὸ ἡττᾶσθαι κρατεῖν ἢ καλὸν τὸ κακὸν λέγων καὶ σοφὸν τὸ ἀπαίδευτον, ὁ δὲ μετὰ βλάβης, οἷον ὁ τὰ ψευδῆ μαρτυρῶν καὶ ἀπαρνούμενος καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα.

[50] ὁ ψευδόμενος.

διαιρεῖται ὁ ψευδόμενος εἰς δύο. ὁ μὲν γὰρ ἑκὼν ψεύδεται, ὁ δὲ ἄκων. ὁ μὲν οὖν ἑκὼν ψευδόμενος ἐξαπατᾷ τινας καὶ ἄλλοις ἀπάτην ἐμποιεῖ, ὁ δὲ ἄκων ψευδόμενος αὐτὸς ἐξηπατημένος ψεύδεται ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ἀπάτης οὔσης.

[51] vide D. L. 14.
[52] vide D. L. 16.
[53] vide D. L. 22.

[54] ὁ καθαρισμός καὶ ἡ κάθαρσις.

διαιρεῖται ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ κάθαρσις εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῶν ἓν μὲν νόμῳ, ἓν δὲ φύσει, ἓν δὲ τέχνῃ καὶ

---

3 ὁ add. Wendl. | λέγων Rose: λέγειν legit C. Wilke
9 ἄλλοις: ἄλλως M

---

[50] vide p. XX et Wendlandium, Betrogene Betrüger, Mus. Rhen. IL 1894 p. 309 sqq.

vide Platonis Hipp. min. passim. Legg. V p. 730 C.

Aristoteles: Met. p. 1025 a 2: ἄνθρωπος δὲ ψευδὴς ὁ εὐχερὴς καὶ προαιρετικὸς τῶν τοιούτων λόγων, μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' αὐτό, καὶ ὁ ἄλλοις ἐμποιητικὸς τῶν τοιούτων λόγων κτλ.

Gell. N. A. XI 11: Verba sunt ipsa haec P. Nigidii, hominis in studiis bonarum artium praecellentis, quem M. Cicero ingenii doctrinarumque nomine summe reveritus est: Inter mendacium dicere et mentiri distat. Qui mentitur, ipse non fallitur, alterum fallere conatur; qui mendacium dicit, ipse fallitur. Item hoc addidit: Qui mentitur, inquit, fallit, quantum in se est; at qui mendacium dicit, ipse non fallit, quantum in se est.

πράγματι. νόμῳ μὲν οὖν ἐστι καθαρμός ⟨........, φύσει δὲ,⟩ οἷον ὅ τε τοῦ ἀέρος, ὅταν ἀποκαθαίρηται καὶ ὅταν ⟨τὰ⟩ ὕδατα ὦσι καθαρὰ καὶ τὰ βρώματα καὶ πάντα ⟨τὰ τοιαῦτα⟩. τέχνῃ δὲ καὶ πράγματι, οἷον ἥ τε τῶν χαλκωμάτων καὶ τῶν ἱματίων πλύσις καὶ τὰ τοιαῦτα.

[55] vide D. L. 24.

[56] *τῶν [ὄντων] ἀγαθῶν ὁμοιότης.*

τῶν [ὄντων] ἀγαθῶν ὁμοιότης τῶν περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ τῶν ἐκτός ἐστιν αὕτη· τὰ μὲν οὖν πρῶτα τοῖς πρώτοις ἐστὶν ὅμοια, τὰ δὲ δεύτερα τοῖς δευτέροις, τὰ δὲ τρίτα τοῖς τρίτοις, τὰ δὲ τέταρτα τοῖς τετάρτοις. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, τὰ δὲ ἐν σώματι, τὰ δὲ ἐκτός.

ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἐν ψυχῇ οὖσα αἰτία ἐστὶ τοῦ κράτιστα τὴν ψυχὴν διακεῖσθαι, ἡ δὲ εὐεξία αἰτία ἐστὶ τοῦ τὸ σῶμα ἄριστα διακεῖσθαι, ⟨ἡ δὲ εὐδοξία αἰτία ἐστὶ τοῦ τὰ ἐκτὸς ἄριστα διακεῖσθαι⟩· ὅπερ γὰρ βούλεται πράττει ὁ εὐδοξῶν. ἕκαστον ἄρα τούτων τῶν ἀγαθῶν πρωταγωνιστεῖ καὶ πρώτη λαμβάνεται ⟨ταύτῃ⟩ ἡ ὁμοιότης.

καὶ πάλιν ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐν ψυχῇ ἐστιν ἡ καὶ αἰτία οὖσα τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, ἡ δὲ εὐπρέπεια ἐν σώματι οὖσα εὐταξία ἐστὶ τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, ἡ δὲ εὐτυχία ἐκτὸς οὖσα

---

1 hic lacunam recte statuit Kalbfleisch. Videtur lustratio religiosa significari 2 *τὰ* add. Rose 3 *ὦσι* Rose: *εἰσί* M | *τὰ τοιαῦτα* add. Rose, qui post haec prave lacunam statuit 8 *τῶν* ⟨ $^{\gamma}$*ἀγαθῶν*, $^{\beta}$*ὄντων* M, quae ratio corrigendi saepe invenitur; *τῶν ὄντων* delendum est (coll. p. 61, 15) 15/16 lacunam supplevi coll. p. 61 v. 24/25 19 e. gr. conicio *ἐν ψυχῇ οὖσα εὐκοσμία* (sive *ἁρμονία*) *ἐστὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν* | *ἥ* M: corr. Rose

---

[54] vide p. XXXI.
[56] vide p. XXVIII sqq.

εὐκαιρία τίς ἐστι πραγμάτων συμπτώσεως. ὥστε ταύτῃ πάλιν παραλαμβάνεται ἡ ὁμοιότης τῶν ἀγαθῶν.

καὶ πάλιν ἡ μὲν ἀνδρεία ἐν ψυχῇ οὖσα ἰσχύς τίς ἐστι καὶ ῥώμη πρὸς φόβους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἡ δὲ ἰσχὺς ἐν σώματι οὖσα πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὰς κακοπαθείας ἰσχύς ἐστιν, οἱ δὲ φίλοι ἐκτὸς ὄντες ἰσχὺν τήνδε ἔχουσι πρὸς τὴν ἐκτὸς βοήθειαν· ᾧ γὰρ πολλοὶ φίλοι εἰσὶν ἰσχυρότερος οὗτος ἐν πόλει. λαμβάνεται δὲ καὶ ταύτῃ τῶν ἀγαθῶν τούτων ⟨ἡ⟩ ὁμοιότης.

καὶ πάλιν ἡ μὲν σωφροσύνη ἐν ψυχῇ οὖσα κοσμεῖ τὴν ψυχὴν καὶ συμμέτρως ζῆν ποεῖ, τὸ δὲ κάλλος ἐν σώματι ὂν κοσμεῖ τὸ σῶμα καὶ σύμμετρον παρασκευάζει, ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτὸς ὢν χορηγὸς καὶ κοσμητὴς τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. καὶ ταύτῃ λαμβάνεται τῶν ἀγαθῶν τούτων ἡ ὁμοιότης.

[57] τῶν κακῶν ὁμοιότης.

f.[56] τῶν ἀγαθῶν ὁμοιότης

τῶν κακῶν ὁμοιότης τῶν περὶ τὴν ψυχὴν καὶ ⟨τῶν περὶ⟩ τὸ σῶμα καὶ τῶν ἐκτός ἐστιν αὕτη.

ἐν τῇ ψυχῇ μέν ἐστιν ἀδικία κάκιστα τὴν ψυχὴν διατιθεῖσα, ἐν δὲ τῷ σώματι νόσος κάκιστα διατιθεῖσα τὸ σῶμα, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς ἀτυχία κάκιστα διατιθεῖσα τὰς ἐκτὸς πράξεις· καὶ ταύτῃ λαμβάνεται ἡ ὁμοιότης τῶν κακῶν τούτων.

καὶ πάλιν ἐν μὲν ψυχῇ ἀφροσύνη ἀρρωστία τίς ἐστι καὶ ἀλογιστία ψυχῆς, ἐν δὲ σώματι καχεξία ἀρρωστία ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς ἀδοξία· προπηλακισμὸν γὰρ καὶ ἀρρωστίαν καὶ ὀλιγωρίαν περὶ τὰ ἄλλα τινὰ ἐμποιεῖ ταῖς ἐκτὸς πράξεσι. καὶ ταύτῃ πάλιν λαμβάνεται τῶν κακῶν τούτων ἡ ὁμοιότης.

καὶ πάλιν ἐν μὲν ψυχῇ δειλία οὖσα ἐκπληκτικὰς καὶ πάντων ἥττους τῶν φόβων παρασκευάζει τὰς ψυχάς, ἐν δὲ

---

6 ἔχουσι corr. ex ἔχουσα 16 τῶν περὶ addidi coll. p. 60, 9 19 ἐν — διατιθεῖσα in marg. sin. adi. 25 περὶ τὰ corrupta; περιττὰ vel similia latere censet Wendl.

---

[57] vide p. XXVIII sqq.!

σώματι ἀσθένεια πάντων τῶν πόνων ἡττᾶσθαι τὰ σώματα παρασκευάζει, ἐν δὲ τοῖς ἐκτὸς ἐχθροὶ ὄντες ἀσθενῆ περὶ τὰς ἐκτὸς πράξεις καὶ εὐκαταφρόνητον ποιοῦσιν· ᾧ γὰρ πολλοί εἰσιν ἐχθροὶ οὐδὲν τούτῳ ῥαδίως ὑπάρχει. καὶ ἔστιν ἡ μὲν δειλία ἐν φόβῳ εὐκαταφρονήτους ποιοῦσα, ἡ δὲ ἀσθένεια ἐν πόνοις εὐκαταφρόνητον τὸ σῶμα ποιεῖ, ἡ δὲ ἔχθρα ἐν πράξεσι ταῖς ἐν βίῳ.

καὶ πάλιν ἡ μὲν ἀσωτία καὶ ἀκολασία αἰσχρὰν τὴν ψυχὴν καὶ ἄκοσμον παρασκευάζει, τὸ δὲ αἶσχος ἐν σώματι ὂν αἰσχρὸν τὸ σῶμα καὶ ἄκοσμον παρασκευάζει, ἡ δὲ πενία ἐκτὸς οὖσα αἰσχρὸν βίον παρασκευάζει. καὶ ταύτῃ λαμβάνεται τῶν κακῶν τούτων ἡ ὁμοιότης.

[58] vide D. L. 2.

[59] ἡ ἀποβολὴ τῆς ἐπιστήμης.

διαιρεῖται ἡ ἀποβολὴ τῆς ἐπιστήμης εἰς τρία. ἔστι γὰρ αὐτῆς ἓν μὲν ἐὰν φθαρῇ οὗπέρ ἐστιν ἡ ἐπιστήμη, ἓν δὲ ἐὰν λήθη γένηται, ἓν δὲ ἐὰν ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην φθαρῇ. ἐὰν μὲν οὖν οὗ ἐστιν ἡ ἐπιστήμη φθαρῇ οἷον Σωκράτης, οὐκ ἔτι ἔστιν ἐπιστήμη· ἔφθαρται γάρ. ἐὰν δὲ λήθη γένηται, καὶ οὕτως ἀποβάλλομεν τὴν ἐπιστήμην. ἐὰν δὲ ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην φθαρῇ ἄνθρωπος, ἀναγκαῖόν ἐστι συμφθείρεσθαι καὶ ἀποβάλλεσθαι αὐτήν.

17—20 miro modo tertia pars eadem est atque prima
18 Σωκράτης Wendl.: Σωκράτους M quod tuetur Sudh.
20 ἀποβάλλομεν: ἀποβάλλωμεν M

---

[59] cf. θέσιν quam Cicero de or. III 114 e Peripateticorum aut Academicorum libro quodam περὶ θέσεων inscripto (vide III 109) affert: Num interire virtus in homine aut num in vitium possit convertere? (ἡ ἐπιστήμη est virtus Aristotelica, vide Eth. Nic. p. 1139 b 16).

[60] vide D. L. 9.
[61] vide D. L. 6.
[62] vide D. L. 11.
[63] vide D. L. 14.

[64] *τὰ ζῷα — γένος καὶ εἶδος.*

σκεπτέον ἥτις ἐστὶ τῶν ζῴων πρὸς ἄλληλα διαφορά. φαμὲν οὖν εἶναι τῶν ζῴων τὰ μὲν θνητά, τὰ δὲ ἀθάνατα. θνητὰ μὲν οὖν εἰσι ὅσα πέφυκε φθείρεσθαι καὶ αἵματος κοινωνεῖν, οἷον ἄνθρωπος καὶ βοῦς καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων· ἀθάνατα δὲ οἷον ἄγγελοι. τῶν δὲ θνητῶν ζῴων τὰ μέν ἐστι πτηνά, τὰ δὲ ἔνυδρα, τὰ δὲ πεζά. πεζὰ μὲν οὖν εἰσὶν οἷον ἄνθρωπος κύων ἵππος καὶ τὰ τοιαῦτα ⟨, ἔνυδρα δὲ . . . . καὶ τὰ τοιαῦτα⟩ καὶ ἁπλῶς οἷς ἡ διαγωγὴ ἐν ὑγρῷ ἐστι, πτηνὰ δὲ οἷον ὄρνιθες καὶ σφῆκες καὶ μέλισσαι καὶ ἄλλα ὅσα [τοιαῦτα ἃ] διὰ τῆς οἰκείας φύσεως ὀχοῦνται κατὰ τὸν ἀέρα. πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα δοκεῖ διαφέρειν ἀλλήλων. ὅτι μὲν οὖν κοινῶς κατὰ πάντων τούτων κατηγορεῖται ζῷον εἶναι δῆλον, διαφορὰν δέ τινα ἔχει τούτων ἕκαστον καθάπερ εἴπομεν· τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν πεζόν, τὸ δὲ ἔνυδρον, τὸ δὲ πτηνόν, τὸ δὲ ἀθάνατον. τὸ δὲ κοινὸν κατηγορούμενον ἐφ' ἁπάντων φαμὲν εἶναι τὸ γένος. ἕκαστον δὲ τούτων ἐστὶ ζῷον, τὰ δὲ διαιρεθέντα τῶν ζῴων λεκτέον εἴδη εἶναι.

τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ σχήματος καὶ ἀριθμοῦ. τοῦ τε γὰρ τριγώνου καὶ τῶν λοιπῶν κοινόν φαμεν εἶναι τὸ σχῆμα· τούτων γὰρ ἕκαστόν ἐστιν ὅπερ ὑπάρχει σχῆμά τι. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μὲν σχῆμα γένος ἂν εἴη τούτων,

---

12/13 lacunam suppl. Wendl. 15 τοιαῦτα ἃ del. Wendl.
18 ⟨τὸ⟩ ζῷον aut εἶναι del. Wendl. | δῆλον supr. lin. M²
26 ὅπερ: ᾧπερ coni. Wendl.

---

[64] cf. Hambruch p. 6 sqq.

ταῦτα δὲ τοῦ σχήματος εἴδη· τὸ γὰρ σχῆμα διαιρήσομεν εἰς τρίγωνον καὶ τετράγωνον καὶ τὰ λοιπά. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον εἴδη τοῦ ἀριθμοῦ ἐστι. κοινῇ γὰρ αὐτῶν κατηγορεῖται ὁ ἀριθμός. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν γένος δοκεῖ πρότερον εἶναι τοῦ εἴδους, τὸ δὲ πρότερον οὐχ ἁπλῶς λέγεται, εἴπωμεν περὶ αὐτοῦ.

[65] **τὸ πρότερον — τὸ ὕστερον.**

τὸ πρότερον λέγεται πενταχῶς. ἢ γὰρ φύσει ἢ χρόνῳ ἢ δυνάμει ἢ θέσει ἢ τάξει λεχθήσεται. θέσει μὲν οὖν, οἷον ὃ ἐπὶ τῶν κειμένων ψήφων εἰώθαμεν λέγειν, οἷον ὅτι προτέρα αὕτη ταύτης. τάξει δέ, οἷον ὁ ταξίαρχος τοῦ λοχαγοῦ καὶ ὁ λοχαγὸς τοῦ ἰδιώτου καὶ τὸ $\bar{\alpha}$ τοῦ $\bar{\beta}$. δυνάμει δέ φαμεν εἶναι πρότερον τὸν στρατηγὸν τοῦ στρατιώτου καὶ ἁπλῶς τὸν δυνάστην τοῦ ἰδιώτου. χρόνῳ δέ, οἷον πατὴρ υἱοῦ καὶ πᾶν τὸ πρεσβύτερον τοῦ νεωτέρου. φύσει δέ ἐστι πρότερον, οἷον ἥ τε μονὰς τῆς δυάδος καὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου καὶ τὸ γένος τοῦ εἴδους, καὶ ἁπλῶς ὅσα αὐτὰ ἀλλήλοις μὴ συναναιρεῖται, τούτων τὸ μὲν συναναιροῦν πρότερόν ἐστι, τὸ φύσει δὲ συναναιρούμενον ὕστερον· οἷον τῆς μονάδος ἀναιρεθείσης ἡ δυὰς ἀναιρεῖται καὶ πᾶς ἀριθμός, δυάδος δὲ ἀναιρεθείσης οὐδὲν κωλύει μονάδα εἶναι· πρότερον τοίνυν τῇ φύσει μονὰς δυάδος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ μέρους ἀναιρεθέντος τὸ ὅλον ἀναιρεῖται, τοῦ δὲ ὅλου μὴ ὄντος οὐδὲν κωλύει τὸ μέρος εἶναι.

φανερὸν δὲ ὅτι ὁσαχῶς τὸ πρότερον λέγεται, τοσαυταχῶς καὶ τὸ ὕστερον λεχθήσεται· τὸ γὰρ ὕστερον ἐροῦμεν ἢ φύσει ἢ χρόνῳ ἢ θέσει ἢ τάξει ἢ δυνάμει.

---

6 olim fortasse *καὶ περὶ τούτου* Wendl. 11 *προτέρα* M: *πρότερον* Rose perperam | *λοχαγοῦ* M: *λόχου* Rose perperam 17 *γένος* M clare 18 *συναναιροῦν* Wendl.: *οὖν ἀναιροῦν* M 19 *δὲ* supr. lin. M[2]

---

[65] cf. Hambruch p. 8 sqq.

[66] *τὸ ἅμα.*

ὁσαχῶς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον λέγεται, τοσαυταχῶς καὶ περὶ τοῦ ἅμα λεχθήσεται, οἷον ἢ φύσει ἢ θέσει ἢ δυνάμει ἢ χρόνῳ ἢ τάξει. θέσει μὲν οὖν εἰσι τὰ τοιαῦτα ἅμα, ὅσα τῷ τόπῳ ἐξ ἴσου ἐστίν, οἷον τὰ τρέχοντα ἅμα φαμὲν εἶναι καὶ τὰ ἑστηκότα. τάξει δέ ἐστιν τὰ τοιαῦτα ἅμα, οἷον οἱ τοῖς ζυγοῖς στοιχοῦντες, δυνάμει δὲ ἅμα λέγομεν τὰ μηδὲν ἀλλήλων πλέον δυνάμενα, χρόνῳ δὲ τὰ τοιαῦτα φαμὲν εἶναι ἅμα τὰ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὄντα, φύσει δὲ λεκτέον ἅμα εἶναι τά τε συναναιροῦντα ἄλληλα καὶ τὰ μὴ δυνάμενα χωρὶς ἀλλήλων εἶναι, οἷον τό τε διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ· ταῦτα γὰρ συναναιροῦνται ἀλλήλοις καὶ τὸ ἕτερον χωρὶς τοῦ ἑτέρου ἀδύνατον εἶναι· διπλασίου γὰρ ἀναιρεθέντος οὐκ ἔσται ἥμισυ καὶ ἡμίσους ἀναιρεθέντος οὐκ ἔσται διπλάσιον καὶ ἀδύνατόν ἐστι διπλασίου ὄντος μὴ εἶναι ἥμισυ.

τούτων οὕτως ἀποδειχθέντων ἀκόλουθον εἰπεῖν περὶ τῶν ὄντων.

[67] vide D. L. 32.

[68] *τὰ ἐναντία.*

διαιροῦνται τὰ ἐναντία οὕτως. τῶν ὄντων τῶν μὲν ἔστι τι ἐναντίον, τῶν δὲ οὔ. χρυσῷ μὲν γὰρ καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἱματίῳ καὶ τοῖς τοιούτοις οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, ἀρετῇ δὲ καὶ ἀγαθῷ καὶ θερμῷ ἔστι ⟨τι⟩ ἐναντίον· ἀγαθῷ μὲν γὰρ ἐναντίον τὸ κακόν, ἀρετῇ δὲ κακία, θερμῷ δὲ ψυχρόν. τῶν ἐναντίων τοίνυν αὐτῶν τὰ μὲν ἔχουσί τι ἀνὰ μέσον, τὰ δὲ οὔ. ἀγαθοῦ μὲν γὰρ καὶ κακοῦ ἔστι τι ἀνὰ μέσον, κινήσεως δὲ καὶ ἠρεμίας οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον· ἐξ ἀνάγκης

3 *περὶ τοῦ*: malim *τὸ*   4 *τὰ* supr. lin. M   20 *τῶν* prius: *ὧν* M   23 *ἀγαθῶν* M

[66] cf. Hambruch p. 11.
[68] cf. Hambruch p. 12 sqq.

γὰρ πάντα ἢ κινεῖται ἢ ἠρεμεῖ. καὶ ζωῆς καὶ θανάτου οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον· ἐξ ἀνάγκης γὰρ ὅπερ τῆς ζωῆς f. 27 [23] δεκτικόν ἐστιν, ἢ ζῇ ἢ τέθνηκεν. | αὐτὰ δὲ τὰ ἐναντία λέγεται τριττῶς· ἢ γὰρ ὡς ἀγαθῷ κακὸν ἐναντίον ἐστίν, οἷον τῇ δικαιοσύνῃ ἡ ἀδικία καὶ τῇ σωφροσύνῃ ἡ ἀκολασία καὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ ὡς οὐδέτερον οὐδετέρῳ ἐναντίον ἐστίν ⟨οἷον ....⟩· τούτων γὰρ οὐδέν ἐστιν οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθόν. ὡς κακὸν κακῷ δὲ ἐναντίον ἐστὶν [κακὸν] ἡ ὑπερβολὴ τῇ ἐνδείᾳ καὶ τὰ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν λεγόμενα, οἷον τὸ ὑπερβαλλόντως ψύχεσθαι ⟨τῷ ὑπερβαλλόντως θερμοῦσθαι⟩· ταῦτα γὰρ καθ' ὑπερβολὴν λέγεται. καὶ τὸ ἐλλεῖπον τοῦ θερμοῦ τῷ ἐλλείποντι τοῦ ψυχροῦ· καὶ γὰρ ταῦτα κατ' ἔλλειψιν ἐναντία.

[69] περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως.

μετὰ ταῦτα τοίνυν περὶ καταφάσεως σκεπτέον πῶς λέγομεν. φαμὲν οὖν πᾶσαν κατηγορίαν ᾗ δηλοῦμεν ὑπάρχειν τι κατάφασιν εἶναι, οἷον τὸ καθῆσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ λευκὸν εἶναι τὸ ἱμάτιον καὶ πάντα τὰ τοῦτον τὸν τρόπον λεγόμενα. ἀπόφασις δέ ἐστι τοιοῦτον οἷον τὸ μὴ καθῆσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ μὴ λευκὸν εἶναι τὸ ἱμάτιον καὶ ἁπλῶς οὗ τὸ μὴ ἢ τὸ οὐ προστεθὲν σημαίνει μὴ ὑπάρχειν τι.

2—3 ὅπερ — ἐστιν comp. scr. M: textum dedi Roseum secutus 4 τριττῶς: περιττῶς M (eadem corruptela apud Anax. p. 19, 1 Sp.-H. invenitur) 7 lacunam a Valentino Rose indicatam e div. [23] sic fere suppleas: ⟨οἷον λευκότης μελανότητι καὶ κουφότης βαρύτητι καὶ τὰ τοιαῦτα⟩ 11 lacunam supplevi. 21 οὗ: malim ᾧ

A.

Index verborum memorabilium.

B.

Loci auctorum.

[redacted]

[redacted]

Date Due

JUN - [illegible] '53	J P Maguire		
JUN [illegible] '66	Maguire		

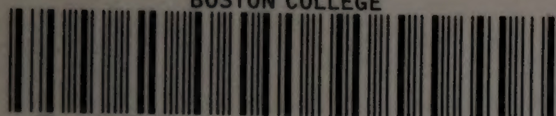

161236

161236

Aristoteles.
Author

Divisiones quae vulgo dicun
Title

ARISTOTLES

BOSTON COLLEGE LIBRARY
UNIVERSITY HEIGHTS
CHESTNUT HILL, MASS.

Books may be kept for two weeks and may be renewed for the same period, unless reserved.

Two cents a day is charged for each book kept overtime.

If you cannot find what you want, ask the Librarian who will be glad to help you.

The borrower is responsible for books drawn on his card and for all fines accruing on the same.